

SUOMEN METSÄTIETEELLINEN SEURA — FINSKA FORSTSAMFUNDET
(SOCIETY OF FORESTRY IN FINLAND — FORSTWISSENSCHAFTLICHE GESELLSCHAFT
IN FINNLAND — SOCIÉTÉ FORESTIÈRE DE FINLANDE)

SILVA FENNICA

79.

UUSIEN LUONNON- JA KANSALLISPUISTOJEN
PERUSTAMINEN VALTION MAILLE

LUONNON- JA KANSALLISPUISTOKOMITEAN
MIETINTÖ

---

*ESTABLISHMENT OF NEW NATURE PARKS AND NATIONAL PARKS
ON STATE-OWNED LANDS*

SUMMARY

HELSINKI 1953

Suomen Metsätieteellisen Seuran julkaisusarjat:

ACTA FORESTALIA FENNICA. Sisältää Suomen metsätaloutta ja sen perusteita käsitteleviä tieteellisiä tutkimuksia. Ilmestyy epäsäännöllisin väliajoin niteinä, joista kukin yleensä käsittää useampia tutkimuksia.

SILVA FENNICA. Sisältää Suomen metsätaloutta käsitteleviä kirjoitelmia ja pienehköjä tutkimuksia. Ilmestyy epäsäännöllisin väliajoin. Kukin kirjoitus muodostaa yleensä oman niteen.

COMMENTATIONES FORESTALES. Sisältää muiden maiden kuin Suomen metsätaloutta ja siihen liittyviä aihepiirejä käsitteleviä tutkimuksia ja muita kirjoituksia. Ilmestyy epäsäännöllisin väliajoin. Kukin nide sisältää yleensä vain yhden tutkimuksen.

Finska Forstsamfundets publikationsserier:

ACTA FORESTALIA FENNICA. Innehåller vetenskapliga undersökningar rörande skogshushållningen i Finland och dess grunder. Banden, vilka icke utkomma periodiskt, omfatta i allmänhet flere avhandlingar.

SILVA FENNICA. Omfattar uppsatser och mindre undersökningar rörande skogshushållningen i Finland. Ut kommer icke periodiskt; varje uppsats som skilt band.

COMMENTATIONES FORESTALES. Innehåller undersökningar och andra uppsatser rörande skogshushållningen och i samband med denna stående frågor utom Finland. Ut kommer icke periodiskt. I allmänhet ingår i varje band endast en avhandling.

SILVA FENNICA

N:o 79 (1953)

**UUSIEN LUONNON- JA KANSALLISPUISTOJEN
PERUSTAMINEN VALTION MAILLE**

**LUONNON- JA KANSALLISPUISTOKOMITEAN
MIETINTÖ**

*ESTABLISHMENT OF NEW NATURE PARKS AND NATIONAL PARKS
ON STATE-OWNED LANDS*

SUMMARY

HELSINKI 1953

VALTIONEUVOSTOLLE

Luonnon- ja kansallispuistokomitealta

Maamme johtavat luonnontieteelliset seurat, Societas pro Fauna et Flora Fennica, Suomalainen Eläin- ja Kasvitieteellinen Seura Vanamo, Suomen Geologinen Seura, Suomen Hyönteistieteellinen Seura, Suomen Lintutieteellinen Yhdistys, Suomen Luonnonsuojeluyhdistys, Suomen Maantieteellinen Seura ja Suomen Metsätieteellinen Seura, sekä niitä kannattamaan asettuneet Suomalainen Tiedeakatemia, Suomen Tiedeseura ja Nordenskiöld-samfundet i Finland jättivät 21 päivänä tammikuuta 1949 Valtioneuvostolle ehdotuksen uusien luonnonsuojelualueiden erottamisesta valtion mailla. Tämän johdosta Valtioneuvosto asetti 9 päivänä maaliskuuta 1950 komitean suunnittelemaan uusien luonnon- ja kansallispuistojen perustamista valtion maille luonnontieteellisten seurain esittämän ehdotuksen pohjalla, selvittämään niiden erotta-

Helsinki 1953

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kirjapainon Oy.

miseen liittyviä taloudellisia ja oikeudellisia kysymyksiä sekä laatimaan asiassa ehdotuksen Hallituksen esitykseksi Eduskunnalle lakiehdotuksineen ja asetusehdotuksen. Komitean puheenjohtajaksi kutsuttiin metsähallituksen arvioimisosaston päällikkö, metsäneuvos V. Lihtonen sekä jäseniksi valtion luonnonsuojelunvalvoja, fil. tohtori Reino Kalliola, kansanedustaja, kunnallisneuvos Janne Koivuranta, maatalousministeriön asutusasiainosaston jaostopäällikkö, metsänhoitaja Viljo Lilja, kansanedustaja Isak Penttala ja geologisen tutkimuslaitoksen sihteeri, varatuomari Jorma Punovuori. Komitea valitsi sihteerikseen tohtori Kalliolan.

Komitean työn pohjana on ollut mainittu luonnontieteellisten seurain suunnitelma sekä ne lausunnot, jotka maatalousministeriö on ennen komitean asettamista hankkinut tästä ehdotuksesta metsähallitukselta, maatalousministeriön asutusasiainosastolta, kauppa- ja teollisuusministeriöltä ja metsätieteelliseltä tutkimuslaitokselta.

Tieteellisten seurain ehdotus on komitean käsityksen mukaan huolellisesti tehty ja perustuu mahdollisimman suureen asiantuntemukseen. Sen laatijat ovat myös jo asian valmisteluvaiheissa olleet kosketuksessa metsähallitukseen ja muihin edellä mainittuihin virastoihin, jotka ovat jo siinä yhteydessä voineet torjua niiden kannalta vähemmän toivottavat ehdotukset. Siten mainittu suunnitelma uusiksi luonnon- ja kansallispuistoiksi täyttää tällaisille erikoisalueille asetettavat luonnonmaantieteelliset vaatimukset ja on myös sekä talouselämän kehityksen että asutuksen laajentumisen kannalta hyvin harkittu. Komitea on näin ollen voinut työssään käyttää ehdotusta hyväksi mitä suurimmassa määrin ja mietinnössään pääkohdittain yhtyä siihen. Näin on laita varsinkin luonnonsuojelualueiden sijoitukseen ja kysymyksen tieteelliseen puoleen nähden. Sen sijaan komitean on ollut kiinnitettävä enemmän huomiota luonnonsuojelualueiden erottamiseen liittyvien taloudellisten ja oikeudellisten kysymysten selvittämiseen, alueiden lopulliseen rajoittamiseen ja rauhoitussäännösten laatimiseen. Tällöin on erityisesti pidetty huolta siitä, ettei luonnonsuojelualueiden perustamisella loukata paikallisen väestön oikeuksia tai rajoiteta sen toimeentulon ehtoja. Näiden seikkain selvittämiseksi komitea teki kesällä 1950 matkoja asianomaisille seuduille (Kevo, Lemmenjoki, Sompio, Runkaus, Maltio, Oulanka-Juuma, Liesjärvi, Vesijako, Pyhähäkki, Salamajärvi, Linnansaari) ja piti yleisiä neuvottelukokouksia paikallisten viranomaisten ja asukkaiden kanssa. Helsingissä kokoontuessaan komitea on kuullut asiantuntijoina kauppa- ja teollisuusministeriön kaivostoimiston päällikköä, teollisuusneuvos H. Stigzeliusta, professori Mauno J. Kotilaista, Kuusamon isojaon johtajaa, maanmittausinsinööri V. Veijolaa ja maat. ja metsät. tohtori Peitsa Mikolaa.

Komitea on 14 päivänä huhtikuuta 1951 tehnyt maatalousministeriölle esityksen Rantasalmen pitäjään suunnitellun Linnansaaren kansallispuiston alueella olevan Louhimaan tilan RNo 1⁴ ja 2⁸ hankkimiseksi valtiolle mietinnössä mainitussa tarkoituksessa.

Komitean nyt päätettyä työnsä se kunnioittaen jättää Valtioneuvostolle ehdotuksensa uusia luonnon- ja kansallispuistoja koskevaksi laiksi ja asetukseksi perustelutneen sekä ehdotuksen Hallituksen esitykseksi asiassa.

Helsingissä, 26 päivänä toukokuuta 1952.

V. Lihtonen

Janne Koivuranta

Isak Penttala

Viljo Lilja

Jorma Punovuori

Reino Kalliola

SISÄLLYS:

Yleisperustelut

Uusien luonnon- ja kansallispuistojen tarpeellisuus	7
Uusien luonnon- ja kansallispuistojen suunnittelussa noudatetut yleiset periaatteet	10
Ehdotetut uudet luonnon- ja kansallispuistot	11
Luonnon- ja kansallispuistoiksi ehdotettujen alueiden taloudellisesta arvosta	19
Ehdotettujen luonnon- ja kansallispuistojen hallinta ja hoito	22

Erikoisperustelut

Uusia luonnon- ja kansallispuistoja koskevien säännösten muotoilu	24
Lakiehdotus	25
Asetusehdotus	25

Ehdotus Hallituksen esitykseksi lakiehdotuksineen ja asetusehdotus

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eräiden luonnonsuojelualueiden perustamisesta valtion maille	27
Laki eräiden luonnonsuojelualueiden perustamisesta valtion maille	30
Asetus eräistä valtion maiden luonnonsuojelualueista	35

Neuvottelut paikallisen väestön ja viranomaisten kanssa

Pöytäkirjat kokouksista, jotka komitea on pitänyt paikallisen väestön ja viranomaisten kanssa	38
Summary in English	48

Liitteenä: Alueiden kartat

Yleisperustelut

Uusien luonnon- ja kansallispuistojen tarpeellisuus

Luonnonsuojelun päämuotoja sekä muissa maissa että meillä on maan alkuperäistä luontoa edustavien, taloudelliselta käytöltä enemmän tai vähemmän täydellisesti rauhoitettujen isohkojen luonnonsuojelualueiden eli ns. luonnonpuistojen ja kansallispuistojen perustaminen ja ylläpitäminen. Sellaisten aikaansaamista edellytetään 23 päivänä helmikuuta 1923 säädetyssä luonnonsuojelulaissamme (71/23) heti sen ensimmäisessä pykälässä.

Helmikuun 18 päivänä 1938 annetulla lailla (83/38) perustettiin valtion maille kuusi luonnonpuistoa ja neljä kansallispuistoa. Edelliset ovat ensi sijassa tieteellisen tutkimuksen tarpeiksi, jälkimmäiset samalla yleisiksi kotimaan luonnon nähtävyyksiksi tarkoitettuja alueita. Tämä luonnon- ja kansallispuistokysymyksemme ratkaisu oli kuitenkin vain osittainen. Alaltaan aivan vähäisiä Porkkalan (Kirkkonummella) ja Hiisjärven (Salmisa) puistoja lukuun ottamatta luonnonsuojelualueet — Pisavaaran, Kutsan, Mallan, Pääskyspahdan ja Pummangin luonnonpuistot sekä Pyhätunturin, Pallas-Ounastunturin ja Heinäsaarien kansallispuistot — perustettiin alueille, jotka kaikki sijaitsevat Peräpohjolassa ja Lapissa ja suureksi osaksi edustavat sielläkin erikoisolosuhteita, tunturi- ja metsänrajaseutujen luontoa. Maan eteläpuoliskossa, joka edustaa maantieteellisesti tyypillisintä ja kansalliseen kulttuuriimme eniten vaikuttanutta suomalaista luontoa, luonnonsuojelualuekysymys jäi vielä käytännöllisesti katsoen kokonaan avoimeksi.

Viime sotien johdosta tämä vuoden 1938 ratkaisukin on menettänyt suureksi osaksi merkityksensä. Vuoden 1944 rauhanteossa Hiisjärven, Kutsan, Pääskyspahdan ja Pummangin luonnonpuistot sekä Heinäsaarien kansallispuisto ovat jääneet valtakunnan rajan taakse ja Porkkalan kansallispuisto Neuvostoliitolle vuokratulle alueelle. Perustetuista kymmenestä luonnonsuojelualueesta on siis jäljellä vain neljä, nimittäin Pisavaaran ja Mallan luonnonpuistot sekä Pallas-Ounastunturin ja Pyhätunturin kansallispuistot.

Näiden menetysten korvaamiseksi sekä luonnon- ja kansallispuistokysymyksen ratkaisemiseksi sen koko laajuudessa, myös maan eteläpuoliskon osalta, valtion maiden luonnonsuojelualue-asia on otettu johtavien luonnontieteellisten seuraimme aloitteesta uudelleen käsiteltäväksi.

Kysymystä luonnon- ja kansallispuistojen merkityksestä — minkä asian pohjoismaissa ensimmäisenä on tuonut esille kuuluisa luonnontutkimme A. E. Nordenskiöld vuonna 1880 — pohdittiin perusteellisesti 1920- ja 1930-luvuilla luonnonsuojelulakia säädettäessä sekä ensimmäisiä luonnonsuojelualueitamme perustettaessa. Tulos oli selvästi myönteinen. Muun muassa eduskunnan silloisissa pöytäkirjoissa ja lainvalmistelukunnan julkaisuissa on vakuuttavia lausuntoja luonnonsuojelualueiden suuresta tieteellisestä ja yleisestä sivistyksellisestä sekä eettisestä ja sosiaalisesta merkityksestä. Nämä yleiset perustelut pitävät jatkuvasti paikkansa. Niitä ei katsota tarpeelliseksi tässä toistaa. Seuraavassa tyydyttään esittämään

vain eräitä lisänäkökohtia, jotka erityisesti valaisevat kysymystä, miksi luonnon- ja kansallispuistoja tarvitaan valtakunnan eri osissa ja miksi niiden tarkoitustaan vastatakseen tulee osaksi olla huomattavan suuria.

Luonnontieteellisten seurain ehdotuksessa sanotaan, että Nordenskiöld vertasi kansallispuistoa elävään tauluun, joka antaa tulevillekin sukupolville käsityksen isänmaan muinaisesta luonnosta. Samalla kuitenkin todetaan, että Suomen luonto vaihtelee siksi paljon maan eri osissa, ettei vielä yksi edustavakaan kuva tarkoitukseen riitä. Merensaaristomme, Etelä-Suomen lehtokeskukset, sisämaan järvalue, karut vedenjakajaselänteet, Kainuun vaarat, Peräpohjolan metsät ja suot sekä Lapin tunturit ovat kukin omalaatuisine maisemineen, kasviyhdyksintineen ja eläimistöineen maailma sinänsä. Tarvitaan kokonainen taulugalleria, jotta luontomme kaikki päätyypit tulisivat edustetuiksi.

Luonnontutkimuksen kannalta on välttämätöntä, että maan eri osiin saadaan biologisia tutkimusasemia, joissa tutkimuksen eri haarat voivat työskennellä rinnakkain ja toistensa saavuttamiin tuloksiin nojautuen. Keskittymistä tiettyihin edustaviin kohtiin vaatii jo käytettävissä olevien tutkijavoimiemme vähyys. Tällaisiksi tutkimuskeskuksiksi soveltuisivat parhaiten juuri luonnon- ja kansallispuistot, joissa niin monien tutkimusten edellyttämä luonnon koskemattomuus olisi pysyvästi turvattu. Niissä voitaisiin eri aikoina suoritettujen tutkimusten ja jatkuvien havaintosarjojen avulla seurata luonnon omaa kehitystä, mikä muualla kulttuurin kasvavan vaikutuksen vuoksi on vaikeata tai suorastaan mahdotonta.

Luonnontilaisten tutkimus- ja kokeilualueiden ylläpitämiseen ja niiden tutkimiseen uhratut varat tulevat aikanaan monin kerroin takaisin, kun tutkimustyön tulokset ehtivät käytäntöä palvelemaan. Tämän on erityisesti metsätalous jo vakuuttavasti osoittanut. Viitattakoon tässä vain metsätuotantotutkimuksiin ja eri metsätuotantotyypeistä laadittuihin kasvu- ja tuotantolukuihin, jotka muodostavat metsätaloutemme tieteellisen perustan. Nämä selvitykset on voitu suorittaa vain koskemattomissa luonnonmetsissä. Tällaisia metsiä tarvitaan edelleen monenlaisiin nykyisiin ja tulevaisuuden metsätieteellisiin tutkimuksiin. Nykyinen metsänhoitotiede pyrkii sitomaan menetelmänsä yhä suuremmissa määrässä metsien luonnontilaiseen kehitykseen. Suuri osa luonnontilaisiin metsiin kohdistuvista tutkimuksista voidaan parhaiten sijoittaa juuri suunnitteilla oleviin luonnon- ja kansallispuistoihin, ja laajoissa osissa maata ne ovatkin ainoita alueita, joissa näitä tutkimuksia vielä voidaan suorittaa. Luonnontilaiset metsät erilaisine puutyypeineen ovat korvaamattomia myös puulajiemme rodullisessa jalostustyössä, joka äskettäin on pantu alulle. Nämä metsätalouden erilaiset tarpeet olisi välttämättä otettava huomioon, niin kauan kuin siihen vielä on tilaisuutta.

Tieteellinen tutkimus tarvitsee myös suoalueita. Paitsi sitä, että eri suotyypien kaikinpuolinen tuntemus on biologisesti tärkeä ja että soiden turvekerrokset kasvijätteineen ovat päälähteenä elollisen luontomme historiaa selvitettäessä, myös maatalous- ja metsätieteelliselle tutkimukselle on välttämätöntä, että riittävän suuret yhtenäiset suoalueet säilytetään luonnontilaisina vertauskohtina soiden viljelyskelpoisuutta ja metsätaloudellista ojitusta koskevia tutkimuksia varten.

Kansallis- ja luonnonpuistojen hyötyä arvosteltaessa on edelleen syytä ottaa huomioon niiden riistataloudellinen merkitys. Riistanhoitotyön alalla saatu kokemus osoittaa, että riistaeläinkantamme säilyminen edellyttää eri puolilla maata olevia riistan lisääntymiskeskuksia. Luonnonsuojelun alueet, joiden eläimistö — niinkuin muukin luonto — on rauhoitettu, olisivat samalla juuri tällaisia alueita, ja jos rauhoitus riistan osalta ulotettaisiin myös riittävän laajalti niiden ympäristöön, vieläpä kaikkein tehokkaimpia niistä.

Erityisesti on vielä syytä korostaa kansallispuistojen kasvavaa merkitystä mat-

kailun kannalta. Luonnonnähtävyyksien katseleminen ei tosin nykyisessä matkailussa enää ole sillä tavoin kaikki kaikessa kuin aikaisemmin, mutta kulttuurisaavutuksiin tutustumisen rinnalla halu päästä näkemään koskemattonta luontoa on edelleenkin ja tulee ilmeisesti aina säilymään matkailun tärkeänä vaikuttimena. Meidänkin maamme metsät ja luonto yleensä alkavat jo olla siinä määrin ihmistoiminnan muuntelemia, että alkuperäinen luonto isänmaan entisyyden kuvana kiinnostaa kotimaistakin matkailijaa. Tiheään asutuista Euroopan maista saapuville ulkomaisille turisteille taas Lapin suuret kansallispuistot tarjoavat aivan ainutlaatuisen elämyksen. On täysi syy kysyä, eikö juuri suurten kansallispuistojen perustaminen nimenomaan Pohjois-Suomeen ole yksi niitä laajan, mutta harvaan asutun maan mahdollisuuksia, joilla voimme kiinnittää suuren maailman myönteisen huomion puoleemme.

Kun suuria rauhoitusalueita ei ymmärrettävästi voida odottaa syntyvän yksityismaille, luonnon- ja kansallispuistojen perustaminen on yleensä kokonaan valtion maiden varassa. Mutta tarkoitukseen soveltuvia, alkuperäistä luontoa edustavia valtion maitakin on enää hyvin vähän eikä laajoissa osissa maata ollenkaan. Yleensä karussa luonnossamme on viljelyskelpoista maata niukanlaisesti ja sekin suurimmaksi osaksi hajallaan pieninä pilkkoina tai yhtenäisinä, mutta kapeina juotteina. Asutus ja viljely on sen vuoksi jo varhain joutunut ottamaan tällaiset alat haltuunsa ja hajaantumaan laajalti, joten valtiolle ovat jääneet vain karuimmat saloseudut. Mutta näidenkään luonto ei ole suinkaan säilynyt koskemattomana. Puunjalostusteollisuuden kasvaessa myös valtion metsien alue on jo miltei kokonaisuudessaan joutunut metsätalouden piiriin. Autokuljetuksien avulla on hakkuita voitu järjestää uittoväylien ulkopuolelle jääneille seuduillekin. Vain Lapin tunturi-alueella, suojametsävyöhykkeessä, on metsiä täytyntä suojella hakkuilta metsänrajan alenemisen estämiseksi. Suomessa ei ole, kuten monessa muussa Euroopan maassa, sellaisia vuoristojakaan, joiden vaikeapääsyisissä osissa alkuperäisen aarniometsän jätteitä olisi pakostakin jossain määrin säästynyt. Alkuperäisen metsäluonnon säilyminen jää maassamme kokonaan varta vasten perustettujen luonnonsuojelun alueiden varaan.

Niiden alueiden, jotka vielä voivat tulla kysymykseen luonnonsuojelun alueita perustettaessa, ala pienenee nykyään nopeata vauhtia. Maassamme on metsätalouden piirissä valmistumassa suunnitelmia, jotka toteutettuina johtavat nykyisten metsien muuttumiseen nopeassa tahdissa. On suunnitelmia puun kuljetusoloja korjaamalla saattaa syrjäisimmätkin metsät taloustoiminnan kohteeksi, mikä merkitsee vielä jäljellä olevien luonnontilaisten metsien muuttumista olennaisesti toisenlaisiksi, talousmetsiksi. Käynnissä oleva asutustoiminta on tunnetusti hyvin huomattavasti supistanut ja tulee jatkuvasti supistamaan valtion metsien pinta-alaa, varsinkin maan eteläosissa. Luonnonsuojelun mahdollisuudet pienenevät nykyään myös siitä syystä, että valtion metsissä on hakkuutoimintaa täytyntä sijoittaa yhä enemmän myös ns. säästömetsiin, jotka ensi sijassa tulevat kysymykseen luonnonsuojelun alueita suunniteltaessa. Sekä metsätalouden että luonnonsuojelun edut vaativat pikaista rajankäyntiä niiden säästömetsien, joita pysyvästi suojellaan, ja niiden metsien, jotka jäävät valtion metsätalouden vapaaseen käyttöön, välillä.

Nykyinen nopea taloudellinen kehitys edellyttää ennakoita laadittuja maan eri seutujen käyttöä koskevia suunnitelmia. Sellaisia onkin viime aikoina tehty tai pantu alulle (seutukunta- ja valtakunnansuunnittelu, Pohjois-Suomen teollistamissuunnitelma sekä edellä mainitut metsätalous- ja puunkuljetusolojen kehittämissuunnitelmat). Luonnon- ja kansallispuistojen perustaminen liittyy erottamattomasti näihin suunnitelmiin; sekin on osa valtakunnan suunnittelusta. Pinta-alaltaan

vieläkin suuressa maassamme on riittävästi tilaa ja mahdollisuuksia sekä talouselämän ja asutuksen laajentumiseen että luonnonsuojelualueiden perustamiseen. Edellytyksenä tyydyttävään ratkaisuun on kuitenkin, että myös viimeksimainittu tehtävä hoidetaan ajoissa, laaditun suunnitelman mukaan.

Kysymys uusien luonnon- ja kansallispuistojen perustamisesta vaatii näin ollen kiireellistä ratkaisua.

Uusien luonnon- ja kansallispuistojen suunnittelussa noudatettavat yleiset periaatteet

Kuten edellä jo on mainittu, vuonna 1938 perustetut valtion maiden luonnonsuojelualueet ovat kahta eri laatua: 1) ensi sijassa tieteellisen tutkimuksen tarpeiksi perustettuja luonnonpuistoja ja 2) kansallispuistoja, jotka samalla ovat tarkoitettuja yleisiksi kotimaan luonnon nähtävyyksiksi ja joihin siinä tarkoituksessa ohjataan myös retkeily- ja matkailuliikennettä; vastaavasti on rauhoitus luonnonpuistoissa yleensä täydellisempi kuin kansallispuistoissa.¹ Tämä ulkomailla luonnonsuojelualueista saatuihin kokemuksiin perustuva ja meilläkin tarkoituksenmukaiseksi osoittautunut jako on säilytetty myös komitean ehdotuksessa uusiksi luonnonsuojelualueiksi. Kansallispuistoiksi esitetään alueita, joilla niiden luonnon huomattavan kauneuden tai maisemallisten erikoisnähtävyyksien ansiosta ilmeisesti tulee olemaan merkitystä myös yleisinä matkailijain ja retkeilijäin käyntipaikkoina. Luonnonpuistoiksi taas on valittu suurta yleisöä vähemmän kiinnostavia, mutta tieteellisesti tärkeitä ja edustavia alueita.

Selvyyden vuoksi on syytä huomauttaa siitä, että kansallispuistotkin edustavat maan alkuperäistä luontoa ja niissä pyritään turvaamaan luonnon koskemattomuus niin hyvin kuin se suinkin on mahdollista alueilla, jonne yleisöllä on vapaa pääsy. Sellaiset matkailun ja myös luonnonsuojelun, ainakin maisemansuojelun kannalta huomionarvoiset alueet kuin esimerkiksi Koli ja Punkaharju, joissa luonnon suojelemiseen liittyvät myös erilaiset hoitotoimenpiteet, jäävät varsinaisen kansallispuistokäsittelyn ulkopuolelle. Tämä tulkinta vastaa myös muiden maiden ja kansainvälisen luonnonsuojelun omaksumaa käytäntöä.

Sekä kansallis- että luonnonpuistoja suunniteltaessa on pidetty ratkaisevana sitä, että niiden tulisi ennen kaikkea edustaa kullekin maan osalle tyypillistä luontoa. Luonnonsuojelualueiden päätarkoitus on juuri luonnon säilyttäminen ja suojeleminen sen tyypillisissä ja yleisissä muodoissa; nämä ovat ymmärrettävästi sekä nykyajan että tulevaisuuden tutkimukselle tärkeimmät. Myös luonnonsuojelualueiden opetuksellisen ja yleisen sivistyksellisen merkityksen kannalta on tärkeätä, että kotimaan luonnon näytteet edustavat ennen kaikkea tyypillistä luontoa. Sen vuoksi on suojelualueisiin pyritty saamaan ensi sijassa tavallisia metsä-, suo- ja niittytyyppejä eläimistöineen, so. sitä luontoa, joka hallitsee maisemiamme, mutta joka sekä on enää vain poikkeuksellisesti täysin luonnontilassa ja jota tulevaisuudessa on koskemattomana vain juuri luonnonsuojelualueilla. Mahdollisuuksien mukaan on luonnonsuojelualueet samalla pyritty sijoittamaan ja rajoittamaan siten, että niihin tulisi kuulumaan myös harvinaisia luonnonnähtävyyksiä ja tieteellisiä todistuskappaleita, jotka ovat vaarassa hävitä, samoin paikkoja, jotka esimerkiksi luonnon kauneuden takia ansaitsevat erityistä hoitoa ja suojaa.

Luonnon- ja kansallispuistojen suuruutta määrättäessä on pidetty silmällä sitä,

¹ Vrt. Laki- ja talousvaliokunnan mietintö No 4 luonnonsuojelua koskevan hallituksen esityksen johdosta. Valtiopäivät 1922. Asiakirjat I. Helsinki 1923.

että alueet olisivat niin isoja, että niihin sisältyisi erilaisten metsien ja soiden sekä muiden kasvillisuustyyppien muodostamia yhdistymiä sekä topografisia ja maisemallisia kokonaisuuksia. Tieteellisessä tutkimuksessa tarvitaan välttämättä juuri tällaisia luonnontilaisia komplekseja, joissa eri tyyppien ja eri luonnonaineksin välistä vuorovaikutusta voidaan selvittää ja seurata. Esimerkkinä mainittakoon, että niin tavattoman paljon kuin meillä onkin koskemattonta neva- ja räsepintaa yhteenlaskettuina hehtaarilukuina, niin kuitenkin maan eteläpuoliskossa on enää vain harvoja suuria ja edustavia soita, jotka kokonaisuudessaan olisivat täysin luonnontilassa. On myös huomattava, että jonkin metsä- tai suoalueen säilyttämiseksi täysin koskemattomana ei riitä, että vain juuri se rauhoitetaan. Suojelualueeseen on välttämättä saatava mukaan myös sen verran ympäristöä, että suojeltava kohde eristyy niiden muutosten vaikutuksilta, joita kulttuuri aiheuttaa esimerkiksi tienoen vesitaloudessa (ojitukset) tai paikallisilmastossa.

Riittävän laajoja tulee luonnon- ja kansallispuistojen olla siitakin syystä, että myös luonnonvarainen eläimistö voisi niissä saavuttaa ja säilyttää luontaisen kokoonpanonsa. Varsinkin suurriistan suojeleminen edellyttää huomattavan isoja rauhoitusalueita. (Milloin kyllin laajaa aluetta ei voida täyteen luonnontilaan erottaa, voitaisiin rauhoitus riistan osalta ulottaa muuta suojelualueetta laajemmalle. Vrt. edellä s. 8. Kun riistan rauhoitusalueiden järjestelyä ei kuitenkaan voida ratkaista yksinomaan luonnonsuojelualueiden avulla, ei komitea ole tehnyt tällaisia laajennuksia koskevia ehdotuksia.)

Kansallispuistojen osalta on suojelualueiden laajuus perusteltavissa myös sillä, ettei niiden tarkoituksena oleva alkuperäisen luonnon vaikutelman ja tunnun luominen voi toteutua pienillä alueilla, joissa läheinen kulttuurimaisema muistuttaisi itsestään ja joissa myös kävijät helposti häiritisivät toisiaan.

Kaikki luonnontieteelliset edellytykset täyttäviä alueita ei kuitenkaan valtion mailla enää maan kaikissa osissa ole. Muualla taas on näistä tieteellisistä edellytyksistä ollut pakko huomattavasti tinkiä asutustoiminnan ja talouselämän vaatimusten takia, joihin seikkoihin komitea on luonnontieteellisten näkökohtien ohessa kaiken aikaa kiinnittänyt ratkaisevaa huomiota.

Vielä on syytä mainita, että luonnonsuojelulain mukaan voidaan 50 ha pienempiä luonnonsuojelualueita, jollei ole kysymys taloudellisesti erityisen tärkeistä alueista, perustaa valtion maille asetuksella. Seuraavassa ei tällaisten pienten luonnonsuojelualueiden perustamiseen puututa. Varsinaiset kansallis- ja luonnonpuistot ovat ymmärrettävästi kaikki suurempia ja useimmat paljon suurempia alueita, joten niiden perustamiseen vaaditaan eduskunnan säätämä laki. Asetusteitse valtion maille perustettavilla pikkualueilla samoin kuin yksityismaille lääninhallitusten päätöksillä muodostetuilla ja vastaisuudessa muodostettavilla luonnonsuojelualueilla voidaan luonnon- ja kansallispuistojen maan luonnosta tarjoamaa kuvaa täydentää, mutta ei sitä korvata.

Ehdotetut uudet luonnon- ja kansallispuistot

Perustettavaksi ehdotetut uudet luonnon- ja kansallispuistot esitellään seuraavassa lyhyesti maamme luonnonmaantieteellisen aluejaon puitteissa. Niiden — sekä myös nykyisten puistojen — sijainti käy selville kartasta s. 13.

Meren rannikot ja saaristot

Ainoa riittävän laaja valtion omistuksessa oleva saaristoalue, joka luonnonsuojelualueena voi tulla kysymykseen, on **J u s s a r e n** (Jussarö) saariryhmä

Tammisaaren saaristossa. Mutta sitä voidaankin pitää hyvin sopivana ja edustavana alueena. Sen lintumaailma on hyvin rikas (mm. jura, haahka, suippopyrstökihi, räyskä, merihanhi), ja luonnonsuojelualueen — riistanhoidollisestikin tärkeä — päämerkitys olisi juuri merilinnuston suojelussa. Osa rauhoitettavaksi ehdotetusta alueesta, jonka maapinta-ala on vain noin 0,5 km², kuuluu metsähallinnon, osa merenkululaitoksen ja osa puolustusministeriön hallintaan.¹

Laaja merensaaristomme on ainutlaatuinen maailmassa, joten sen luonnon suojelemista voidaan pitää erityisen tärkeänä. Maisemallisesti tulee suurin osa saaristostamme aina säilymään pääpiirteissään luonnontilaisena eikä erityisen kansallispuiston perustamista tähän alueeseen sen vuoksi ole pidetty ehdottoman välttämättömänä. Mutta saariston alkuperäisen lintumaailman ja myös kasvillisuuden suojeleminen vaatii luonnonpuiston perustamista. Jussaaren aluekaan ei yksinään tähän tarkoitukseen riitä, mutta sitä täydentävät monet pienemmät yksityismaalle perustetut luonnonsuojelualueet Suomenlahden rannikolla, Saaristomeressä, Ahvenanmaalla, Merenkurkussa sekä erityisesti Maakrunnin luonnonsuojelualue Perämerellä.

Luonnontieteellisten seurain suunnitelmassa edellytetään myös Jussaaren pääsaaren liittämistä luonnonsuojelualueeseen, jos kohta rauhoituksen pääpaino olisi niillä metsättömillä luodoilla, jotka jäävät Hästö-Busön—Jussaaren linjan eteläpuolelle. Kauppa- ja teollisuusministeriö on kuitenkin lausunnossaan² esittänyt, että Jussaaren pääsaari olisi jätettävä luonnonsuojelualueen ulkopuolelle, koska se on ainoa paikka, jossa Jussaaren merenalaista malmia voidaan maan päällä käsitellä. Tämän johdosta komitea on jättänyt Jussaaren pääsaaren ehdotetun luonnonpuiston ulkopuolelle. Merenkululaitos, jonka hallinnassa saari on, voinee kuitenkin niin kauan kuin kaivostoimintaa ei alueella harjoiteta hoitaa sitä luonnonsuojelualueen tapaan.

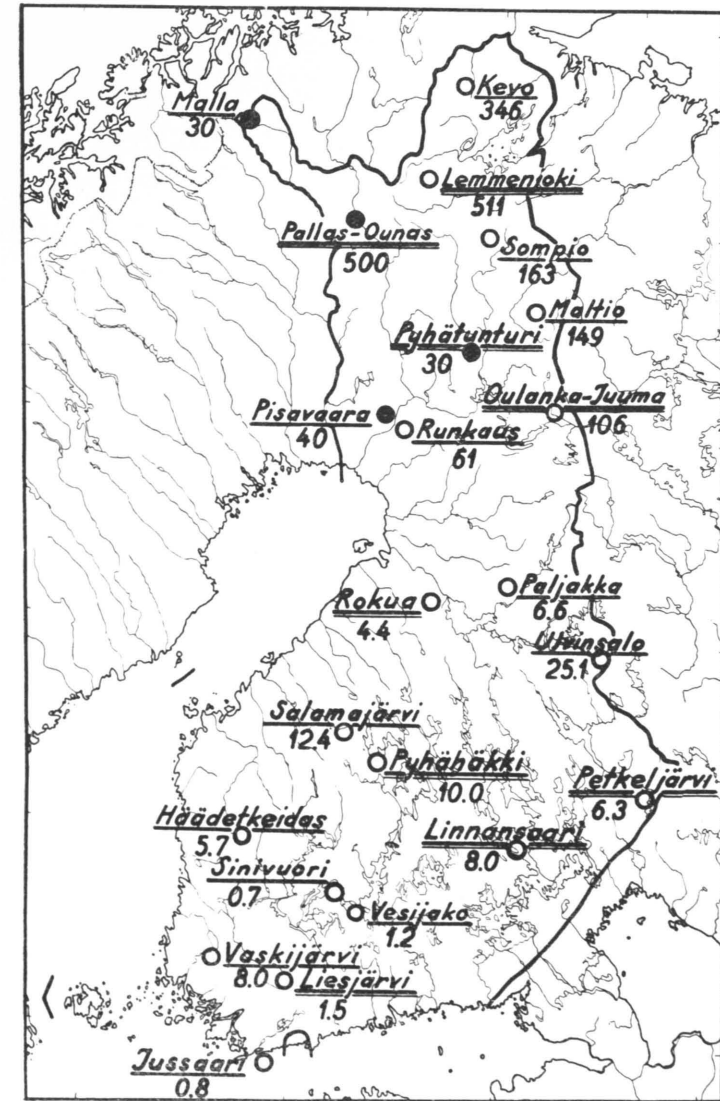
Samalla komitea pitää suotavana, että tutkittaisiin, mitä mahdollisuuksia ehkä on olemassa Jussaaren pääsaaren ympärillä olevien saarten ja luotojen sekä erityisesti pääsaaresta etelään sijaitsevan Gaddenin saariryhmän, jotka kaikki kuuluvat yksityisessä omistuksessa olevaan Jussarö RNo 1³ nimiseen tilaan, hankkimiseksi valtiolle luonnonpuiston vastaista laajentamista silmällä pitäen tai voitaisiinko näistä saarista omistussuhteen muuttumatta muodostaa luonnonsuojelualue, joka olisi lääninhallituksen päätöksellä rauhoitettu samalla tavalla kuin luonnonpuisto ja siten käytännössä liittyisi siihen. Kuten luonnontieteellisten seurain suunnitelmassa todetaan, näiden saarten liittäminen luonnonpuistoon lisäisi sen merkitystä suuressa määrin.

Lounais- ja Etelä-Suomen viljelyalue

Tällä alueella ei tiheän asutuksen ja viljelyksen laajuuden sekä näiden seikkain kanssa yhteydessä olevan valtion maiden vähyden vuoksi enää ole sellaisia mahdollisuuksia luonnon- ja kansallispuistojen aikaansaamiseen kuin tieteellisistä syistä

¹ Sen mukaan kuin komitea on saanut tietoonsa kuuluu puolustusministeriölle Hästö—Busön RNo 1³ tilaan kuuluvat Hästö—Busön pääsaaren itäpuolella olevat Öklobben, Parharun ja Nättelharun nimiset saaret lähiluotoineen, merenkulkuhallitukselle muut Hästö—Busön RNo 1³ tilaan kuuluvat saaret, nimittäin Äggharun, Pottskär, Stenharun, Gråharun, Granskär, Trelänningen, Hommanholmen ja Parharurna, sekä metsähallitukselle muut alueen saaret ja luodot, lukuunottamatta Tistronharun ja Äggharurna nimisiä saariryhmiä, joita ei ilmeisesti ole nimetty minkään keskusviraston hallintaan, mutta jotka voitaneen määrätä metsähallinnon käyttöön. Vrt. metsähallituksen kirje Keis. Suomen Senaatille No 200/252 — 15 fin. N. 643/29. 12. 1916 ja Suomen Senaatin Kamaritoimituskunnan kirje metsähallitukselle No 1110/19. 9. 1917.

² Kirje maatalousministeriölle No 120/578.K.D.K. ja T.M. 1949/17. 5.

Nykyiset (●) ja ehdotetut (○) luonnon- ja kansallispuistot (kansallispuistojen nimien alla kaksi viivaa). Numerot osoittavat alueiden pinta-alan neliökilometreinä.

olisi toivottavaa. Kaivattaisiin ensi sijassa aluetta, jossa rehevimmät eteläsuomalaiset metsä- ja suotyypit (lehdot, lehtokorvet, letot) olisivat edustettuina, mutta sellaista ei valitettavasti enää ole valtion mailla käytettävissä. Tätä epäkohtaa lieventää kuitenkin se, että tällä alueella on jo useita yksityismailla ja joitakin valtion maillekin perustettuja pieniä luonnonsuojelualueita (jalopuulehtoja ym.) ja että sellaisten lukua ilmeisesti voidaan vielä kartuttaa.

Tavallista eteläsuomalaista metsä- ja suokasvillisuutta (VT-, MT- ja OMT-kankaita, rämeitä ja korpia) edustamaan ehdotetaan Padasjoelle perustettavaksi 1,2 km² laaja V e s i j a o n luonnonpuisto. Alue kuuluu metsätieteellisen tutkimuslaitoksen hallintaan, ja sitä on säilytetty luonnontilaisena tieteellisiä tutkimuksia varten. Toiseksi luonnonpuistoksi komitea ehdottaa metsähallinnolle kuuluvaa V a s k i j ä r v e n aluetta Yläneellä, pinta-ala 8,0 km². Tämä on tyypillinen iso lounaissuomalainen rahkasuo (ns. keidassuo), jollaisia kokonaisuudessaan on luonnontilassa enää hyvin vähän.

Kansallispuistoksi ehdotetaan L i e s j ä r v e n aluetta Tammelassa, metsähallinnon Tammelan hoitoalueessa. Täällä on vielä lähellä Etelä-Suomen suuria asutuskeskuksia ja sen vuoksi myös ulkomaisten matkailijain helposti saavutettavissa palanen tyypillistä ja kaunista meikäläistä saloluontoa vanhoine juhllisine metsineen ja yksinäisine pikkujärvineen. Rauhoitusalueen maapinta-alaksi tulisi 1,5 km². Alue on pieni, mutta sen merkitystä lisää se, että se rajoittuu välittömästi Tammelan valtionpuistoon, joka tosin on talousmetsäaluetta, mutta siis kuitenkin luonnonmaisemaa ja tullee sellaisena säilymään.

Sisä-Suomen järviolue

Tämä maan osa on merensaaristojemme ohella maantieteellisesti tyypillisintä Suomea. Lukemattomien järviemme ja reittiemme maisemallista kauneutta ei mikään kulttuuritekijä voine yleisesti tehdä tyhjäksi, mutta on paikallaan ja tärkeätä, että ajoissa muodostetaan riittävän iso kansallispuisto, jossa Järvi-Suomen luonto myös kaikkine yksityiskohtineen säilyy koskemattomana. Ainoa valtion mailla vielä käytettävissä oleva, mutta samalla erinomaisen edustava alue on L i n n a n s a a r e n saariryhmä Rantasalmella. Alue, joka kuuluu metsähallinnon Savonlinnan hoitoalueeseen ja jonka maapinta-ala on 8,0 km², on suurten selkävesien keskellä sijaiten ja monia suurempia ja pienempiä saaria käsittäen erittäin luonnonkaunis ja vaihteleva: kallioita, kapeita rotkoja, purouomia, lehtoja (mm. niinipuuta runsaasti), OMT-, MT-, VT- ja CT-kankaita; kalasääksen pesimäseutua. Alueella on kaikki edellytykset muodostua yhdeksi huomattavimmista luonnonsuojelualueistamme.

Keskellä Linnansaarta on yksityiseen omistukseen siirtynyt Louhimaan asutus-tila RNo 1⁴ ja 2.⁸ Tämä tila olisi kansallispuiston yhtenäisyyden ja siihen liittyvien valvonta- ym. kysymysten vuoksi välttämättä saatava liitetyksi suunniteltuun kansallispuistoon. Komitea on sen vuoksi tehnyt maatalousministeriölle esityksen tilan ostamiseksi valtiolle. Jollei vapaaehtoista kauppaa saada syntymään, alue olisi pakkolunastettava valtiolle luonnonsuojelulain 18 §:n nojalla.

Toinen tälle alueelle suunniteltu kansallispuisto on P y h ä h ä k i n alue Saarijärvellä, metsähallinnon Saarijärven hoitoalueessa. Tämä alue, jota on hoidettu luonnonsuojelualueena jo vuodesta 1914 lähtien, olisi koko maan eteläpuoliskon suurin (10,0 km²) kansallispuisto. Sen maisemallinen kauneus ei ole mitenkään erityisesti mainittava, mutta se tarjoaa mainion näytteen vanhoista luonnontilaisista metsistä (vanhimmat metsiköt noin 250 v., vanhimmat puut noin 430 v. ikäisiä), korvista, rämeistä, nevoista ja salolammista kyllin suurena luonteenomaisena yhdis-

telmänä. Eläimistö on aito erämainen; alueelta tunnetaan mm. joitakin hyvin harvinaisia vanhoille salometsille ominaisia hyönteislajeja.

Suunnitelluista luonnonpuistoista sattuu järviolueen piiriin S i n i v u o r e n 0,7 km² laaja alue Längelmäellä, metsähallinnon Keski-Hämeen hoitoalueessa. Lehtomaisine kankaineen (OMT-kuusimetsää) ja lehtoineen se on ainoa tavallisesta metsäluonnosta rehevämpään suuntaan poikkeava alue, jota maan eteläpuoliskon valtion mailla vielä voidaan luonnonpuistoksi esittää, ja sellaisena pienestä alastaan huolimatta erittäin arvokas.

Suomenselän vedenjakaja-alue

Sisä-Suomen järviolueen ja Pohjanmaan jokialueen välistä karua ja soista vedenjakajaseutua edustamaan ehdotetaan Kivijärvelle, metsähallinnon Kivijärven hoitoalueeseen perustettavaksi 12,4 km² laaja S a l a m a j ä r v e n luonnonpuisto. Runsaasti puolet sen pinta-alasta on suota, sekä aukeata, kelokkoreunaista nevaa lampineen että metsäistä rämettä. Kangasmaat ovat pääasiassa kivisiä VT- ja CT-männiköitä, osaksi vanhoja ja palokoroisia. Erämainen eläimistö (mm. ilves, kotka, kurki). Metsät ja koko luonto on täysin koskemattomaa tarjoten mahdollisuuden monenlaisiin tärkeisiin metsä- ja suotieteellisiin sekä biologisiin tutkimuksiin. Siinä mielessä tämä alue on jo vuodesta 1922 lähtien ollut metsähallinnon suojelun kohteena.

Toinen tähän alueeseen ehdotettu luonnonpuisto on metsätieteellisen tutkimuslaitoksen hallinnassa oleva H ä ä d e t k e i t a a n alue Parkanon ja Karvian rajalla, pinta-ala 5,7 km². Häädetkeidas, joka edustaa Pohjois-Satakunnalle ominaisia ns. kermikeidassoita, on tunnettu siellä jo suoritetuista tärkeistä suotieteellisistä tutkimuksista. Se olisi jatkuvasti säilytettävä rauhoitettuna tutkimusalueena. Alue tarjoaa hyvän vertauskohdan Vaskijärven luonnonpuistolle.

Raja-Karjalan saloalue

Raja-Karjalan karua erämaan luontoa edustaa hyvin P e t k e l j ä r v e n alue (6,3 km²) Ilomantsissa, metsähallinnon Ilomantsin hoitoalueessa. Kun alue on lisäksi monine järvineen, saarineen ja kaitaisine harjuineen erinomaisen luonnonkaunis ja katkee kaivantoihinsa ja kuoppiinsa historiallisia muistoja äskeisiltä sotavuosilta ja kun se vielä on maantienkin lähetyvillä, ehdotetaan sitä kansallispuistoksi. Jo alueen paikannimistö ilmentää sen aitoa karjalaista saloluontoa: Petrasaari, Joutenjärvi, Kuikkalampi ym. Tieteellisestä puolesta mainittakoon alueen merkitys Salamajärven ja Pyhähäkin luonnonsuojelualueiden itäisenä vertauskohtana.

Kainuu

Kainuuseen, joka luonnonmaantieteellisesti merkitsee maamme tärkeintä raja-alueita, maan etelä- ja pohjoispuoliskon välistä vaihtumisvyöhykettä, ehdotetaan perustettavaksi Ulvinsalon ja Paljakan luonnonpuistot sekä Rokuan kansallispuisto.

U l v i n s a l o n puisto sijaitsee Kuhmossa, metsähallinnon Kuhmon hoitoalueessa ja sen pinta-ala on 25,1 km². Alueen maisemille antavat leimansa pienet vaarat ja niiden väliset monenlaiset suot, jotka verkkomaisesti toisiinsa liittyen tarjoavat hyvän näytteen ns. karjalaisesta suokompleksista erilaisine korpi-, räme- ja nevatyypeineen. Täysin luonnontilaiset, suurimmaksi osaksi kuloiltakin sääs-tyneet metsät ovat enimmäkseen tuoreita kangasmetsiä, etupäässä kuusivaltaisia;

kaikki asteet vanhoista järeistä korpikuusikoista hidaskasvuisiin vaarakuusikkoihin ovat edustettuina. Lisäksi alueella on reheviä lehtomaisia puronvarsikorpioja. Sekä kasvistossa että eläimistössä on jo verraten runsaasti pohjoisia piirteitä.

P a l j a k a n luonnonpuisto (6,6 km²) on korkean Paljakanvaaran (384 m) pohjoisrinteellä Puolangan ja Hyrynsalmen rajalla, metsähallinnon Puolangan hoitoalueessa. Sen maat ovat vaihtelevia: laaksojen ja rinteiden rehevistä saniaislehdoista ja leptomaisista soista huonokasvuisiin lakimetsiin ja laihoihin nevoihin saakka. Metsät ovat täysin luonnontilassa säilyneitä vanhoja puhtaita kuusikoita, laaksoissa erittäin vartevia, vaaran laella hidaskasvuisia ja tykyn vaivaamia. Kasvisto on rikas ja käsittää eräitä harvinaisuuksiakin.

R o k u a n kansallispuisto sijaitsee Säräisniemellä metsähallinnon Vaalan hoitoalueessa, pinta-ala 4,4 km². Rokuan »vaara» on laaja, lentohiekasta rakentunut selänne, muinainen merenrantadyynimuodosto, täynnä syviä kuoppia ja hautoja, joiden pohjalla on kirkasvetisiä lampia tai nevalaikkuja. Metsät ovat runsaasta jäkälästä valkeata mäntykangasta. Tämä geologisesti ja maisemallisesti mielenkiintoinen, laakeasta ja yksitoikkoisesta ympäristöstään jyrkästi poikkeava alue, jonka kasvistollakin on omat erikoispiirteensä, alkaa jo olla tunnettu retkeily- ja matkailupaikkanakin. Se ansaitsee hyvin tulla rauhoitetuksi kansallispuistoksi.

Peräpohjola

Peräpohjolassa on ennestään Pisavaaran luonnonpuisto Teivolan ja Rovaniemen rajalla. Uusiksi luonnonsuojelualueiksi ehdotetaan Runkauksen ja Oulangan-Juuman alueet.

R u n k a u k s e n luonnonpuistoksi suunniteltu alue (61 km²) käsittää kaksi lohkoa, 45 km² suuruisen Ahma-aavan alueen Simossa, metsähallinnon Simon hoitoalueessa ja 16 km² laajan Hattuselän aapa-alueen Tervolan puolella, Kemin hoitoalueessa. Ahma-aavan alue on hyvä näyte pohjoissuomalaisesta aapasuolunnosta. Pääosan siitä muodostavat aukeat nevat, jotka tyypiltään ovat sangen vaihtelevia: rimpä-, jänne-, rahka-, kalvakka-, aito- ja vihernevoja, kaikki koskemattomassa luonnontilassa. Alueella on mahdollisuus mitä erilaisimpien biologisten suotutkimusten suorittamiseen.

Hattuselän aapa-alue taas on kokonaisuudessaan erälle Pohjois-Suomen osille ominaista koivulehtovaltaista suota. Nämä suot ovat kaikkein lihavimpia suomaita eikä niitä sen vuoksi enää sanottavasti ole viljelykseen ottamatta tai ojittamatta. Kun kuitenkin juuri tällaisten viljavien suotyyppien sekä biologinen että maatalous- ja metsätieteellinen merkitys on erittäin suuri, on tärkeätä, että myös ja nimenomaan niitä edustava riittävän iso alue varataan luonnonsuojelualueeksi.

Yhdessä Ahma-aavan ja Hattuselän aavan alueet, jotka sijaitsevat melkein toistensa naapureina, mutta edustavat aivan erilaista suoluontoa ja siten täydentävät toisiaan, muodostavat tieteellisesti erittäin arvokkaan tutkimuskohteen.

Hattuselän alue sijaitsee Vähäjoen asutusalueen läheisyydessä. Komitea on sen vuoksi asiantuntijoilta (prof. Mauno J. Kotilainen ym.) tiedustellut, mitä mahdollisuuksia ehkä olisi olemassa tämän alueen korvaamisesta jollakin toisella alueella, joka vastaisi edellistä biologisilta edellytyksiltään, mutta sijaitsisi kauempana asutuksesta. Tällöin on selvinnyt, että ne alueet, jotka voisivat korvata Hattuselän aavan, sisältyvät maanhankintalain mukaisiin asutussuunnitelmiin, kun sen sijaan juuri Hattuselän alue on paikallisen maanlunastuslautakunnan toimesta varattu luonnonsuojelutarkoituksiin jo vuonna 1948. Tämän vuoksi ja kun sillä seikalla, että luonnonpuisto sijaitsee asutuksen ja teiden ulottuvilla, on se myönteinen puoli,

että alue tällöin vastaa paremmin merkitystään opetuksellisena retkeilykohteena, johon mahdollisimman monet suoviljelijät ja retkikunnat voivat käydä tutustumassa, komitea on asettunut puoltamaan luonnonpuiston perustamista juuri tälle alueelle. Tärkeiden syiden vaatiessa luonnonpuiston perustamista ei myöskään paikkakunnan väestön epäilyille (ks. s. 43) voida antaa ratkaisevaa merkitystä, varsinkaan kun niiden tueksi ei ole esitetty riittäviä perusteita.

O u l a n g a n - J u u m a n kansallispuisto, joka sijaitsee osaksi Kuusamon, osaksi Sallan kunnassa, sisältyy jo vanhastaan valtion maille perustettavien luonnon- ja kansallispuistojen ohjelmaan (komiteanmietintö No 7, v. 1931), ja se, ettei sitä vielä vuonna 1938 voitu samanaikaisesti muiden valtion maiden luonnonsuojelualueiden kanssa perustaa, johtui vain siitä, että isojako silloin oli Kuusamossa ja Sallassa vielä suorittamatta. Nyt kun Kutsan luonnonpuisto Sallassa on jäänyt valtakunnasta luovutetulle alueelle, on Oulangan—Juuman kansallispuiston aikaansaaminen kaksin verroin tärkeätä. Se on nyt ainoa alue, missä voidaan ajatella Kuusamon—Sallan luontoa erikoislaatuine, satumaisen kauniine maisemineen, erilaisine metsä-, suo- ja niittytyypeineen sekä monine eliömaantieteellisesti kiintoisine kasvi- ja eläinharvinaisuuksineen (mm. monien pohjoisten ja eteläisten lajien rinnakkaisiintymisen) säilytettäväksi alkuperäisessä tilassa yleisenä kansallisena nähtävyytenä ja tieteellisiä tutkimuksia varten. Alue on kaikista komitean Pohjois-Suomeen ehdottamista luonnonsuojelualueista ensimmäisellä sijalla. Alueesta (pinta-ala noin 106 km²) on yksityiskohtainen kuvaus K. Linkolan julkaisussa »Suunnitelma luonnonsuojelualueiden erottamiseksi Pohjois-Suomen valtionmaille» (1926) ja sen rauhoittamiseen liittyvistä taloudellisista ja oikeudellisista kysymyksistä on selvitys edellä mainitussa komiteanmietinnössä vuodelta 1931.

Kun isojaon toimittaminen kuitenkin on Kuusamossa jatkuvasti kesken, komitea ehdottaa, että tämän alueen lopullinen rajoitus¹ jäisi edelleen odottamaan isojaon päättymistä. Aluetta ei sen vuoksi ole sisällytetty laki- ja asetusehdotukseen.

Lappi

Lapissa on ennestään Pyhänturinin ja Pallas—Ounasturinin kansallispuistot sekä Mallan luonnonpuisto Kilpisjärvellä. Kun näissä alueissa ei vielä Lapin alamaiden metsä- ja suoluonto tule riittävästi eikä Itä-Lappi ja Inarin Lappi ensinkään edustetuiksi, komitea ehdottaa tähän laajaan maakuntaan lisäksi perustettavaksi Maltion, Sompion ja Kevon luonnonpuistot sekä Lemmenjoen kansallispuiston.

M a l t i o n luonnonpuisto sijaitsee Savukoskella, metsähallinnon Ylikemin hoitoalueessa käsittäen 149 km² laajan alueen. Se on Etelä-Lapille ominainen yhtymä aapasoina rämeliepeineen, laajoista selkä- ja vaaramaista erilaisine metsätyypeineen sekä aukeista, loivapiirteisistä tuntureista. Alueeseen ei kuulu mitään tunnettua luonnontutkimuskohtaa tai erikoisuuksia, mutta kokonaisuudessaan se on Etelä-Lapin luonnolle mahdollisimman tyypillinen alue, kuten luonnonpuiston tuleekin olla, ja syrjäisessä asemassaan verraten hyvin säilynyt kulttuurin vaikutukselta. Koska Etelä-Lapissakin luonnontilaiset metsät hakkuiden johdosta vähenemistään vähenevät, tällaisen metsäalueen säilyttäminen on tieteen tarpeiden kannalta välttämätöntä. Osa alueesta on yli-ikäistä, kuivuvaa ja lahovikaista kuusikkoa, jollaisia metsiä Etelä-Lapissa on melko runsaasti ja jollaisten uudistaminen on sikäläisen metsänhoidon vaikeimpia ongelmia ja tulee antamaan aiheen pitkäaikaisiin tutkimuksiin ja kokeiluihin. Muun muassa juuri näitä tutkimuksia silmällä pitäen on ajoissa varattava tätä metsikkölajia luonnontilaisen kehityksen seuraamista varten.

¹ Taulukossa ja laskelmissa s. 19—21 on fästä alueesta käytetty vuoden 1931 komiteanmietinnön rajoitusehdotuksen mukaisia lukuja.

Sisä-Lapin aapasuoseudet ansaitsevat myös oman luonnonpuistonsa. Tosin nämä suunnattoman laajat ja taloudellisesti käyttökeltottomat alueet tulevat ilmeisesti muutoinkin säilymään luonnontilaisina epämääräiseen tulevaisuuteen. Mutta edellä yleisissä perusteluissa esitetyt näkökohdat luontomme kaikkien päätyyppien edustuksesta luonnonsuojelualueissa sekä tutkimusten keskittämisestä tiettyihin alueisiin puoltavat luonnonpuiston perustamista Aapa-Lappiin. Täksi ehdotetaan 163 km² laaja alue S o m p i o n seudulta Sodankylässä, metsähallinnon Luiron hoitoalueessa. Se käsittää laajan ja monihaaraisen Pesselmäaavan osaksi ylipääsemättömine rimpinevoineen ja muine suotyyppeineen sekä suuren osan Nattas-tuntureista, jotka tunnetaan erikoislaatuista kallio- ja kivimuodostumistaan sekä valtaveistä, koko karua Aapa-Lappia hallitsevista näköaloistaan.

Taka-Lapin kuuluisin luonnonnähtävyys on L e m m e n j o e n laakso Inarissa, metsähallinnon Inarin hoitoalueessa. Laakso puhkaisee Maanselän tunturiselänteen ja on paikoin hyvin ahdas ja jyrkkäseinäinen. Jokeen laskee suurenmoisen jylhässä, soravyöryjen ja pystyjen kalliuseinämien reunustamassa kurussa juokseva Vaijoki, useita kalliuseinämiltä korkeina suihkuina putoavia pikkupuroja sekä komeita kōnkäitä muodostava Ravadasjoki kanjonissa, joka on ihmeellisimpiä luonnonmuodostumia, mitä Suomessa voi tavata. Muutenkin on Lemmenjoen laakson luonnonkauneus ainutlaatuinen, vaikka alueen syrjäisen sijainnin vuoksi verraten vähän tunnettu. Tämä alue hakkuiilta täysin säästyneine metsineen ansaitsee ehdottomasti tulla kansallispuistona suojelluksi yleiseksi nähtävyydeksi. Samalla siihen olisi liitettävä myös läheisiä vaaroja ja tuntureita, joiden sekä metsät pohjoisine tyyppineen (lähellä havumetsävyöhykkeen pohjoisrajaa) että kasvisto ja eläinmaailma lappalaisine muotoineen tarjoavat myös tutkimukselle paljon tärkeätä ja mielenkiintoista aineistoa. Näin rajoitettuna kansallispuiston pinta-alaksi tulisi 511 km² ja se olisi suuruudeltaan ja matkailulliselta merkitykseltään Pallas—Ounastunturin kansallispuistoon verrattavissa.

Aivan viime vuosina Lemmenjoen alue on tullut tunnetuksi kullankaivajien työkenttänä. Heidän toimintansa on jo nyt perin pohjin muuttanut monen puronvarren maaston ja vielä suurempia muutoksia on odotettavissa, kun jo alkanut koneellinen toiminta ehtii vaikuttaa. Kauppa- ja teollisuusministeriö on tämän vuoksi kirjelmässään maatalousministeriölle (120/578 K.D.K. ja T.M. 1949/17. 5. 49) esittänyt, että tämän alueen julistamisesta luonnonsuojelualueeksi olisi luovuttava. Kun kysymyksessä kuitenkin on meillä aivan ainutlaatuinen, kaunis ja suojelua kaipaava luonnonalue ja kun kullanhuuhtominen rajoittuu tunturivyöhykkeen purolaaksoihin, joten sen jäljet sittenkin merkitsevät tässä suuressa alueessa maisemallisesti verraten vähän — mm. alueen keskeisin osa, itse Lemmenjoki rantametsineen, jää siltä kokonaan sivuun — ja kun vielä juuri tämä toiminta on matkailullisesti vain alueen houkutusta lisäävä tekijä, komitea katsoo, että alue voidaan muodostaa kansallispuistoksi, jossa kullankaivamiselle ja huuhtomiselle ei aseteta esteitä, mutta joka muussa suhteessa rauhoitetaan. Kullankaivajien yhdistyksen on komitealle esittänyt, ettei sillä ole mitään tällaista rauhoitusta vastaan. Asiaa arvoiteltaessa on syytä vielä ottaa huomioon se, että Lemmenjoen alue saattaa jälleen menettää merkityksensä kullankaivajien työmaana, kuten on käynyt esim. Laanilan ja Sotajoen vanhoille ja aikanaan hyvin huomatuille kulta-alueille. Jos taas sittenkin kävisi niin, että kullankaivuu saisi todella suuret teolliset mittasuhteet juuri Lemmenjoella ja luonnonsuojelun tarkoituksenmukaisuus tällä alueella tulisi kyseenalaiseksi, on sen lakkauttamisen esille ottamiseen tietysti olemassa sama mahdollisuus kuin muissa luonnon- ja kansallispuistoissa todella merkittävien malmiesiintymien löytyessä.

Utsjoki, Suomen pohjoisin pitäjä, on luontonsa puolesta sangen omalaatuinen

poiketen Etelä-Lapista ja suuresta osasta Inariakin jopa enemmän kuin nämä seudet Etelä-Suomesta. Sen vuoksi olisi tännekin saatava tieteellisen tutkimuksen nykyisiä ja tulevia tarpeita ajatellen rauhoitettu tutkimusalue. Tällaiseksi luonnonpuistoksi ehdotetaan 346 km² suuruinen alue K e v o j o e n varrelta, metsähallinnon Utsjoen hoitoalueesta. Tämä alue on tyyppillinen näyte Utsjoen tunturikoivikkoa kasvavien lakeuksien, ns. skaidien luonnosta ja täällä on edustettuna erikoinen, vain Taka-Lapissa tavattava ns. palsasuotyyppi; täällä tavataan yksi mäntymetsien pohjoisimmista etuvartioista ja tämän alueen kasvisto on tunnettu monista harvinaisuuksistaan (mm. eräs saniainen, jota ei tunneta muualta Euroopasta); myös alueen eläimistö on tyyppillisen pohjanperäinen. Tämän lisäksi aluetta halkova Kevojoen kuru, kapea ja jyrkkäseinäinen, miltei ylipääsemätön rotko, jonka pohja on parisataa metriä ympäröivää tunturimaastoa alempana, on maassamme ainutlaatuinen geologinen muodostuma ja maisemallinen nähtävyys — »Suomen suuri kanjoni».

Paikallinen väestö on asettunut vastustamaan Kevojoen luonnonpuiston perustamista. Paikkakunnalla pidetyssä neuvottelukokouksessa (ks. s. 38—39) kävi selville, että tämä kielteinen suhtautuminen johtuu täydellisestä väärinymmärryksestä. On syntynyt käsitys, että luonnonpuiston perustaminen merkitsisi riekonpyynnin ja kalastuksen loppumista tällä alueella. Näin ei ole asian laita. Kuten tälle alueelle suunnitelluista rauhoitussäännöksistä (ks. s. 26 ja 36) käy selville, tulisi metsästyks ja kalastus siellä edelleenkin olemaan paikkakuntalaisille sallittua. Luonnonpuiston perustaminen ei millään tavalla tulisi rajoittamaan paikkakuntalaisten toimentulomahdollisuuksia tai loukkaamaan heidän saavutettuja oikeuksiaan. Saamelaiskysymyksen kannalta on päinvastoin todettava, että juuri luonnonpuiston perustaminen turvaa nykyisen olotilan jatkumisen tällä alueella.

Luonnon- ja kansallispuistoiksi ehdotettujen alueiden taloudellisesta arvosta

Taulukosta s. 20 nähdään ehdotettujen uusien luonnon- ja kansallispuistojen pinta-alat ja niiden jakautuminen eri maankäyttölajien kesken sekä alueiden puuvarat. Kun kysymys näiden alueiden taloudellisesta arvosta ja niiden käyttämisestä luonnonsuojelun hyväksi kytkeytyy siihen, mitä taloudellisia arvoja jo perustetut luonnon- ja kansallispuistot edustavat, kosketellaan seuraavassa myös niitä.

Uusien alueiden pinta-ala on yhteensä noin 1425 km². Tästä alasta on vesiä noin 20 km² ja joutomaata, so. metsättömiä kallioita, tuntureita ja soita noin 665 km² eli siis vesiä ja joutomaata yhteensä lähes puolet. Toisesta puolesta eli metsämaasta on edelleen enemmän kuin kolmannes (n. 300 km²) huonokasvuista, joten kasvullisen metsämaan pinta-alaksi jää noin 440 km². Viljelyksiä ei näillä alueilla ole ensinkään lukuunottamatta Liesjärven ja Linnansaaren kansallispuistojen rajojen sisäpuolelle jääviä vartijantiloiksi soveltuvia pikkuviljelmiä. Niittyjä on Oulangan—Juuman aluetta lukuunottamatta vain nimeksi parissa alueessa. Viljelyskelpoisen maan alasta ei ole käytettävissä mitään numerotietoja, mutta on ilmeistä, että se on Runkauksen luonnonpuiston Tervolan puolella olevaa lohkoa lukuunottamatta kaikkialla aivan vähäinen.

Nykyisten luonnon- ja kansallispuistojen pinta-ala on alueluovutusten aiheuttamien menetysten (n. 300 km²) jälkeen noin 600 km². Komitean ehdottamien uusien luonnonsuojelualueiden perustamisen jälkeen maassamme tulisi kaikkiaan olemaan 14 luonnonpuistoa ja 9 kansallispuistoa eli yhteensä 23 aluetta, pinta-ala noin 2025 km². Tämä merkitsee sitä, että noin 0.6 % valtakunnan koko maapinta-alasta

Ehdotettujen luonnon- ja kansallispuistojen pinta-alat ja puuvarat.

Nimi	Kunta	Hallinta- ja hoitoalue (h. al.)	Pinta-ala, ha				Puuston kunti määrä, m ³					
			Kasvullista metsämaata	Huonokasvuista metsämaata	Joutomaata	Niittyä ym. metsätalouteen kuuluvaa maata	Vesinä	Yhteensä	Kasvullisilla metsämailla	Huonokasvullisilla metsämailla	Yhteensä	
Luonnonpuistot												
Jussaaari	Tammisaaren mlk.	Metsähall. Tammisaaren h.al.	—	—	75 ¹	—	—	75	—	—	—	
Vaskijärvi	Yläne	Metsähall. Vakkasuoimen h.al.	122	186	422	—	—	66	19 309	4 503	23 812	
Vesijäko	Padasjoki	Metsätiet. turk. laitoksen Vesijaon kokeilualue	104	7	—	—	—	3	22 386	142	22 528	
Sinivuori	Längelmäki	Metsähall. Keski-Hämeen h.al.	65	—	—	—	—	—	8 919	—	8 919	
Häädetkeidas	Parkano ja Karvia	Metsätiet. turk. laitoksen Häädetjärven kokeilualue	190	96	287	—	—	—	18 440	3 307	21 747	
Salamajärvi	Kivijärvi	Metsähall. Kivijärven h.al.	575	340	270	—	—	55	71 652	8 909	80 561	
Uivinsalo	Kuhmo	Metsähall. Kuhmon h.al.	1 825	400	260	5	—	20	298 436	17 580	316 016	
Patjajäko	Puolanka	» Puolangan h.al.	560	—	100	—	—	1	70 687	80	70 767	
Runkaus	—	»	2 005	960	3 060	—	—	70	6 095	18 408	203 241	
Ahma-aapa	—	» Simon h.al.	1 470	330	2 650	—	—	70	4 520	5 436	148 467	
Hattuselkä	Tervola	» Kemin h.al.	535	630	410	—	—	—	1 575	41 802	54 774	
Maltio	Savukoski	» Ylkemin h.al.	6 600	5 000	3 300	—	—	10	14 910	654 114	111 329	
Sompio	Sodankylä	» Luiron h.al.	5 400	1 400	9 500	—	—	—	16 300	264 418	294 704	
Kevo	Utsjoki	» Utsjoen h.al.	400	10 600	23 100	—	—	500	34 600	7 040	20 480	
Kansallispuistot												
Liesjärvi	Tammela	» Tammelan h.al.	107	34	—	12	—	—	153	19 328	293	
Linnansaari	Rantasalmi	» Savonlinnan h.al.	513	270	8	9	—	—	800 ³	53 958	10 390	
Petkeljärvi	Ilomantsi	» Ilomantsin h.al.	300	49	23	—	—	255	627	40 986	12 639	
Pyhähäkki	Saarijärvi	» Saarijärven h.al.	571	296	116	—	—	17	1 000	90 793	10 197	
Rokua	Säräisniemi	» Vaalan h.al.	415	—	10	—	—	10	435	21 611	—	
Oulanka-Juuma ⁴	Kuusamo ja Salla	» Kitkan ja Sallan h.al.	8 070	630	1 280	120	—	495	10 595	542 336	11 290	
Lehmenjoki	Inari	» Inarin h.al.	16 000	10 000	24 650	—	—	450	51 100	720 000	100 000	
			43 822	30 268	66 461	147	—	1 952	142 650	3 109 246	352 793	3 462 039

¹ Arvioluku. Metsähallinnon alue 43 ha.

² Vesialuetta ei ole laskettu mukaan.

³ Louhimaan asutustila RN^o 1⁴ ja 2⁴ ei sisälly pinta-alaan.

⁴ Tämän alueen numerot laskettu v. 1931 komiteamietintöön (No 7) sisältyvän alueen rajoitusehdotuksen mukaan.

olisi erotettu luonnonsuojelualueiksi. Vertauksen vuoksi mainittakoon, että Yhdysvalloissa luonnonsuojelualueiden pinta-ala on noin 1.1 %, Kanadassa noin 0.3 %, Ruotsissa noin 1 % ja Neuvostoliitossa noin 0.25 % näiden valtakuntien koko alasta¹.

Kun joutomaata ja huonokasvuista metsämaata on luonnonsuojelualueissa suhteellisesti paljon enemmän kuin koko valtakunnassa, jää luonnonsuojelualueisiin sisältyvän kasvullisen metsämaan osuus koko valtakunnan vastaavasta alasta mainittua 0.6 %:ia paljon pienemmäksi. Suunnitelluissa uusissa luonnonsuojelualueissa tulisi olemaan kasvullista metsämaata noin 440 km², mikä on noin 0.25 % valtakunnan koko kasvullisen metsämaan alasta. Uusien alueiden puuston määrä on kasvullisilla metsämailla n. 3.1 milj. m³ ja huonokasvuilla mailla n. 0.4 milj. m³ eli yhteensä n. 3.5 milj. m³; kokonaismäärä on valtion metsien puustosta 0.8 % ja koko valtakunnan metsien puustosta lähes 0.3 %. — Kun kasvullisen metsämaan osuus on nykyisissä luonnonsuojelualueissa² paljon pienempi kuin nyt suunnitelluissa, ei nykyisiin ja uusiin luonnonsuojelualueisiin yhteensä sisältyvän kasvullisen metsämaan prosenttiluku koko valtakunnan vastaavasta alasta tulisi olemaan 0.3 % suurempi. Samoin voidaan puuston osalta edellä mainittua 0.3 %-lukua käyttää luonnon- ja kansallispuistoista (nykyiset + suunnitellut) yleensä.

Luonnonsuojelualueisiin sisältyy siis numerollisesti huomattavia metsävaroja, jos kohta niiden osuus koko valtakunnan metsävaroista on varsin pieni. Alueiden taloudellinen merkitys on kuitenkin paljon pienempi kuin esitetyistä luvuista voisi päätellä. Suurin osa luonnon- ja kansallispuistoista sijaitsee syrjäisillä seuduilla, jotka ovat olleet puutavaran menekkialueen ulkopuolella ja joissa juuri siitä syystä on säästynyt sellaista enemmän tai vähemmän koskemattonta luontoa kuin luonnonsuojelualueiden perustaminen edellyttää. Nykyiset luonnon- ja kansallispuistomme ovat kaikki Lapin läänissä ja suurin osa niiden metsämaasta kuuluu ns. suojametsävyöhykkeeseen, jota on muutoinkin — metsänrajan alenemisen estämiseksi — hakkuilta säästettävä. Suunniteltujen uusien luonnon- ja kansallispuistojen kasvullisen metsämaan alasta on 323 km² (74 %) Lapin läänissä ja 90 km² (20 %) Oulun läänissä, joten koko maan eteläpuoliskon osalle jää vain 25 km² (6 %). Niiden puuvaroista taas on Lapin läänissä 2.3 milj. m³ (66 %) ja Oulun läänissä 0.8 milj. m³ (23 %) ja maan eteläpuoliskossa vain 0.4 milj. m³ (11 %).

Kun ehdotetut uudet luonnonsuojelualueet joko sijaitsevat niin ikään Lapin suojametsäalueella tai ovat vanhoja ns. säästämetsäalueita, jotka jo tähänkin mennessä ovat olleet poissa taloudellisen käytön ulottuvilta, ei niiden jatkuva rauhoittaminen aiheuta mitään muutosta nykyiseen metsätalouteemme. Näiden alueiden erottaminen luonnon- ja kansallispuistoiksi vain vahvistaa tähänastisen asiain tilan. Edelleen on huomattava, että tämä toimenpide osaltaan aiheuttaa eräiden muiden säästämetsinä pidettyjen alueiden siirtämisen metsätalouden käyttöön.

On vielä syytä huomauttaa siitä, että luonnonsuojelualueita perustamalla ei itse asiassa hävitetä mitään kansallisesta pääomastamme. Aluehan ei hävi eikä pilaannu siitä, että se rauhoitetaan. Luonnon- ja kansallispuistoina metsät päinvastoin kaikkein varmin säilyvät tulevaisuuteen. Jos tuonempana esiintyy ehdottoman välttämätöntä puun tarvetta tai jos tulevat sukupolvet eivät pitäisi luonnonsuojelua enää arvossa, on tietysti mahdollista lakia muuttamalla palauttaa alueet tai tarpeelliset osat niistä taloudelliseen käyttöön. On kuitenkin täysisyy otaksua, että luonnonsuojelualueiden arvostaminen tulee vastaisuudessa vain kasvamaan.

¹ Schoenichen, Walter, 1942: Naturschutz als völkische und internationale Kulturaufgabe. Jena.

² Nykyisistä luonnonsuojelualueista ei valitettavasti ole käytettävissä numerotietoja.

Ehdotettujen luonnon- ja kansallispuistojen hallinta ja hoito

Valtion maalle perustetun luonnonsuojelun alueen silmälläpito on luonnonsuojelulain 7 §:n mukaan määrättävä jonkin keskusviraston tai lääninhallituksen tehtäväksi. Tämän viranomaisen tulee saman pykälän mukaan olla yhteistoiminnassa valtion luonnonsuojelunvalvojan kanssa, ja sen asiana on myös luonnonsuojelun alueita koskevien järjestyssääntöjen antaminen.

Kaikki vuonna 1938 perustetut luonnon- ja kansallispuistot määrättiin niitä koskevassa asetuksessa (84/38) metsätieteellisen tutkimuslaitoksen hallintaan ja hoitoon. Ensimmäinen ajatus on, että niin olisi meneteltävä myös nyt perustettavaksi ehdotettujen alueiden suhteen, koska luonnonsuojelun alueiden valvonta sillä tavoin muodostuisi täysin yhdenmukaiseksi. Alueiden hoitokustannukset tulisivat kuitenkin tällöin nousemaan paljon suuremmiksi kuin siinä tapauksessa, että metsähallinnon alaisille valtion maille ehdotetut alueet edelleenkin jäisivät metsähallituksen valvontaan. Näin siitä syystä, että metsätieteellisellä tutkimuslaitoksella ei useimpien suunniteltujen alueiden lähetyvillä ennestään ole, niinkuin metsähallituksella, muita alueita, joiden hoitoon luonnon- ja kansallispuistojen valvonta voidaan ainakin osaksi kytkä. Tämän vuoksi ja kun on ilmeistä, että luonnon- ja kansallispuistojen hoito tulee riittävässä määrin yhdenmukaistetuksi sen yhteistoiminnan tietä, jota jo laki edellyttää luonnonsuojelun erikoisviranomaisen valtion luonnonsuojelunvalvojan kanssa, komitea ehdottaa, että perustettavaksi ehdotetut uudet luonnon- ja kansallispuistot jäisivät edelleenkin niiden keskusvirastojen hallintaan ja hoitoon, joille kyseiset alueet nykyäänkin kuuluvat.

Näin menetellen uusien luonnon- ja kansallispuistojen perustamisesta aiheutuvat kustannukset eivät nouse niin suuriksi, kuin alueiden luvun ja laajuuden perusteella ehkä voisi otaksua.

Ensimmäisen menoerän aiheuttaa alueiden rajankäyntitoimitus. Siitä johtuvia kustannuksia vähentää hyvin tuntuvasti se, että osa alueista (Sinivuori, Petkeljärvi) on sellaisia, joilla jo nyt on tilusrajat, suurin osa sellaisia, joilla on enemmän tai vähemmän pitkälti tilusrajaa, ja osa (Jussaari, Linnansaari) alueita, joiden ympäröijöitä ei vesirajoja tarvitse luontoon merkitä (lakiehdotuksen 20 §); edelleen se seikka, että suuri osa pyykitettävistä rajoista seuraa maastoon jo avattuina linjoja (metsähallinnon hoitoalueiden karttalehti-rajalinjat, säästömetsien rajalinjat) ja että Lapin alueiden (Lemmenjoki, Kevo) rajat tulevat kulkemaan suoreksi osaksi aukeata tunturipaljakkaa, jossa linjoja ei tarvitse avata.

Luonnonsuojelun alueiden hoito rajoittuu etupäässä vain niiden vartiointiin. Tämä voitaisiin useimmissa alueissa suorittaa ainakin toistaiseksi ja monen alueen osalta ilmeisesti vielä kauan eteenpäin samoilla voimilla kuin kysymyksessä olevien valtion maiden nykyinen silmälläpito on järjestetty tai sen lisäksi vain tilapäisiä apuvartioita käyttäen ja ehkä jossakin tapauksessa myös sellaisten tehtävien kuin metsästyksen ja kalastuksen valvonnan sekä kulonvartiointin yhteydessä. Näihin alueisiin kuuluvat metsähallinnon hallinnassa oleville maille suunnitellut Vaskijärven, Sinivuoren, Salamajärven, Ulvinsalon, Paljakan, Runkauksen, Maltion, Sompion ja Kevon luonnonpuistot sekä Liesjärven kansallispuisto, samoin metsätieteellisen tutkimuslaitoksen hallinnassa olevista alueista Vesijaon ja Häädetehtaan luonnonpuistot. Jussaaren luonnonpuiston vartiointi voitaneen jättää Jussarön merivartioston tehtäväksi.

Tehostetumpaa vartiointia ja hoitoa edellyttävät sen sijaan Linnansaaren, Petkeljärven, Pyhäähäkin ja Lemmenjoen sekä myöhemmin perustettavaksi ehdotetun Oulangan—Juuman kansallispuistot niihin suuntautuvan retkeily- ja matkailuliikenteen vuoksi. Näiden alueiden valvonta olisi järjestettävä samaan tapaan

kuin nykyisissä, metsätieteellisen tutkimuslaitoksen hallinnassa olevissa Pallas-Ounastunturin, Pyhäätunturin, Pisavaaran ja Mallan luonnonsuojelun alueissa. Niitä varten olisi siten, sitä mukaa kuin tarve vaatii, perustettava vakinaisia vartijantiloja ja tarvittaessa rakennettava itse alueelle tai sen lähistöön vartijantilat.

Vartijain palkkauksen sekä vartijantilojen rakentamisen ja kunnossapidon lisäksi on luonnonsuojelun alueiden perustamisesta ja ylläpitämisestä menojen alueille mahdollisesti rakennettavien teiden, niiden kartoituksen, tutkimuksen, tienviittojen, ohjetaulujen, rauhoitussääntöjen ja opaskirjojen painatuksen yms. vuoksi.

Uusien luonnon- ja kansallispuistojen aineuttamista kustannuksista on vaikeata tehdä ennakoita laskelmia, ainakin vielä tässä vaiheessa. Nykyisten neljän luonnon- ja kansallispuiston vartiointiin ja hoitokustannuksiin on metsätieteellisestä tutkimuslaitoksesta saadun tiedon mukaan käytetty vuosittain noin 1,8 milj. markkaa, so. 30 mk hehtaaria kohti.¹ Jos otaksutaan, että niistä uusista alueista, joiden mainittiin edellyttävän tehostettua vartiointia, olisi pinta-alayksikköä kohti saman verran menoja kuin nykyisistä luonnonsuojelun alueista ja muista puolelta siitä, olisivat nämä kustannukset uusien alueiden osalta noin 3,1 milj. markkaa. Luonnon- ja kansallispuistojen — sekä nykyisten että uusien — vartiointi ja hoitokustannukset tekisivät tämän mukaan vuosittain noin 4,9 milj. markkaa. Rakenusten perustamiskustannuksia ei tällöin ole otettu huomioon.

Tätä suuruusluokkaa olevaa menoerää voitaneen luonnon- ja kansallispuistojen merkitykseen katsoen pitää varsin kohtuullisena. On myös huomattava, ettei kaikkien näiden alueiden vartiointia ja hoitoa tarvitse eikä käytännössä voitaneen saattaa lopulliselle kannalle heti ensimmäisinä vuosina. Lakiehdotuksen — niinkuin vuoden 1938 lainkin — mukaan valtioneuvoston asiana on määrätä, mistä ajasta alkaen luonnonsuojelun alueita koskevat säännökset tulevat kuhunkin alueeseen nähden noudatettaviksi. Kun tämä siirtymäkausi nyt perustettavaksi ehdotettujen luonnon- ja kansallispuistojen osalta saattaa alueiden huomattavan lukumäärän ja laajuuden vuoksi, muun muassa rajankäyntitoimituksen viedessä aikansa, muodostua pitemmäksi kuin vuonna 1938 perustettujen alueiden suhteen oli asian laita, lakiehdotukseen on tehty säännös (21 §), jonka mukaan sen viranomaisen, jonka hallinnassa ja hoidossa luonnon- ja kansallispuistoksi määrätty alue on, tulee sinä siirtymäkauna, jolloin luonnonsuojelun alueita koskevat säännökset eivät vielä ole voimassa, huolehtia siitä, ettei alueella harjoiteta sellaista toimintaa, joka vähentäisi alueen merkitystä luonnonsuojelun alueena.

Tämä säännös tekee mahdolliseksi sen, että jonkin luonnon- tai kansallispuiston rauhoitussääntöjen voimaantulo voisi olosuhteista riippuen siirtyä jonkin verran tuonneemmaksi. Alue olisi kuitenkin jo nyt varattu luonnonsuojelutarkoitukseen. Komitea haluaakin lopuksi voimakkaasti korostaa, että niissäkin tapauksissa, jolloin luonnonsuojelun alkaminen täydellisessä muodossaan ei ehkä vielä tällä hetkellä ole aivan välttämätöntä, alueen ehdoton varaaminen tarkoitukseen on sitä. Ehdotettujen luonnon- ja kansallispuistojen perustamista ei edellä (s. 9) esitetyistä syistä voida enää siirtää. Sen sijaan luonnon- ja kansallispuistoiksi määrättyjen alueiden hallinnan ja hoidon lopulliselle kannalle saattaminen voisi tapahtua asteittain.

Tätä mahdollisuutta silmällä pitäen komitea esittää alueiden yleisen ja tieteellisen merkityksen perusteella seuraavan järjestyksen:

1) Jussaaren ja Sinivuoren luonnonpuistot sekä Liesjärven, Linnansaaren, Pyhäähäkin ja Lemmenjoen kansallispuistot.

2) Vaskijärven, Vesijaon, Salamajärven, Rokuan, Paljakan ja Runkauksen luonnonpuistot sekä Petkeljärven kansallispuisto.

¹ Vuosien 1939—1951 keskiarvo laskettuna 1951 hintatason mukaan.

3) Häädetkeitaan, Ulvinsalon, Maltion, Sompion ja Kevon luonnonpuistot. Oulangan-Juuman kansallispuisto kuuluu 1) ryhmään, mutta aluetta ei vielä ole voitu sisällyttää lakiehdotukseen (ks. s. 17).

Erikoisperustelut

Uusia luonnon- ja kansallispuistoja koskevien säännösten muotoilu

Uusia luonnon- ja kansallispuistoja koskevan lainsäädännön muotoilussa voidaan ajatella kahta eri mahdollisuutta:

1) nykyisiä luonnonsuojelualueita koskeva laki (83/38) ja asetus (84/38) kumotaan ja niiden tilalle annetaan uusi laki ja asetus, joissa sekä nykyisiä että nyt suunnitteilla olevia alueita koskevat säännökset yhdistetään;

2) uusista alueista tehdään nykyisiä alueita koskeviin säännöksiin puuttumatta eri laki ja asetus.

Asiaa harkittuaan komitea on asettunut jälkimmäisen vaihtoehdon kannalle. Kysymyksessähän ei ole yleisen luonnonsuojelulain (71/23) uudistaminen, vaan eräiden uusien luonnonsuojelualueiden perustaminen noudattaen mainitussa yleislaissa käytettyä jakoa yleisiin ja erityisiin luonnonsuojelualueisiin, siis oikeastaan vain alueiden nimeäminen. Luonnonsuojelulain (71/23) mukaan luonnonsuojelualueita perustetaan yksityiselle kuuluvalla (= ei valtion) maalle kulloinkin erikseen tehtävällä lääninhallituksen päätöksellä. Vastaavasti edellyttää luonnonsuojelualueen tai -alueiden perustaminen valtion maalle kussakin tapauksessa erityistä lakia tai, jos kysymyksessä on 50 ha pienempi alue, asetusta. Nykyiset luonnon- ja kansallispuistomme on perustettu vuonna 1938 annetulla lailla (83/38). Jo sen valmistelun yhteydessä siirtyi yhden suunnitellun alueen, nimittäin Oulangan—Juuman kansallispuiston, perustaminen vastaisuuteen isojaon keskeneräisyyden vuoksi. Samasta syystä ei, kuten edellä on esitetty, tämän alueen erottamista voida vielä nytkään toteuttaa. Niin ikään on ajateltavissa, että tulevaisuudessa joudutaan perustamaan vielä muitakin uusia luonnon- tai kansallispuistoja siitä huolimatta, että nyt esillä oleva ohjelma on pyritty tekemään mahdollisimman täydelliseksi eikä uusien alueiden tarvetta tällä hetkellä ole näköpiirissä. Asetuksella perustettaviin pieniin luonnonsuojelualueisiin nähden, joita lakiehdotus ei koske, uusien alueiden aikaansaaminen on jo nyt perusteltua (vrt. edellä s. 11). Luonnonsuojelualueiden perustamista ei siis voida katsoa miksikään kertakaikkiseksi tehtäväksi.

Luonnon- ja kansallispuistoja koskevien säännösten kodifioimisella ei liioin olisi käytännöllistä merkitystä. Kun kullakin luonnonsuojelualueella on osaksi omat paikallisten olosuhteiden mukaan laaditut säännöksensä, joutuu niiden tarvitsija joka tapauksessa ottamaan niistä selvän kunkin alueen kohdalta erikseen.

Tämän eri luonnonsuojelualueita koskevien lakien ja asetusten luettelollisen luonteen huomioon ottaen komitea katsoo, että suunniteltuja uusia alueita koskevalla lailla ja asetuksella voi haitatta olla täysin sama nimi kuin vuonna 1938 annetuilla säännöksilläkin: »Laki eräiden luonnonsuojelualueiden perustamisesta valtionmaille» ja »Asetus eräistä valtionmaiden luonnonsuojelualueista». Lakien ja asetusten nimien käytössä tavaksi tullut antamisvuoden mainitseminen riittää hyvin erottamaan uudet säännökset jo voimassaolevista. Juuri sen ansiosta, että nimet ovat samanlaisia, nämä säännökset joutuvat esimerkiksi hakemistoissa rinnakkain ja ovat tällä tavalla riittävästi »kodifioidut».

Yhdenmukaisesti edellä esitetyn kanssa komitea on laatinut laki- ja asetusehdotuksen mahdollisimman samanlaisiksi kuin vuoden 1938 laki ja asetus sekä sovel-

tuvilta osilta vain niitä toistavaksi. Siitä syystä komitea tässä viittaa vuoden 1938 lain ja asetuksen pohjana olleeseen komiteanmietinnössä (1931, No 7) esitettyihin perusteluihin ja tyytyy seuraavassa esittämään ensi sijassa vain vuoden 1938 laista ja asetuksesta poikkeavia tai niiden yhteydessä esille tulemattomia seikkoja.

Lakiehdotus

1 §:ssä luetellaan kaikki nyt kysymyksessä olevat yleiset luonnonsuojelualueet eli luonnonpuistot ja erityiset luonnonsuojelualueet eli kansallispuistot sekä mainitaan kunta, missä mikin niistä sijaitsee. Alueet luetellaan maantieteellisen sijaintinsa mukaan etelästä pohjoiseen.

2—19 §:ssä määritellään kunkin alueen rajat niin tarkasti kuin se ennen maastossa suoritettavaa rajankäyntiä on mahdollista. Rajamäärittelyt ovat olleet metsähallituksessa ja metsätieteellisessä tutkimuslaitoksessa tarkastettavana.

20 § sulkee lain piiriin vuoden 1938 lain 12—17 §:ien säännökset, jotka koskevat luonnonsuojelualueiden rajojen sisäpuolella olevien, isojaossa erotettujen tai vasta erotettavien alueiden sekä vuokra-alueiden asettamista erikoisasemaan, luonnonsuojelualueiden rajankäyntitoimitusta, luonnonsuojelua valvovan viranomaisen ja vartijan eräitä oikeuksia sekä luonnonsuojelualueita koskevien säännösten voimaantuloa aikaa.

Vuoden 1938 laissa säädetään, että tietyt luonnonsuojelualueiden vesirajat on merkittävä vain kartalle. Vastaava määräys on sen vuoksi uudessa laissa pantava yleiseen muotoon.

21 §:n perustelu on esitetty jo edellä (s. 23).

Asetusehdotus

1 §:ssä luetellaan ne luonnonsuojelulain 4 §:n mahdollistamat poikkeukset tämän lain 2 §:ssä mainituista luonnonpuistoista koskevista kielloista, jotka paikallisen väestön elinkeinollisten etujen kannalta taikka erinäisten yleisten syiden takia on havaittu tarpeellisiksi. Näiden osalta komitea viittaa paikallisen väestön ja viranomaisten kanssa pidettyjen neuvottelukokousten pöytäkirjoihin s. 38—47.

Tämä pykälä on samanlainen kuin vuoden 1938 asetuksen vastaava pykälä, kuitenkin niin, että valtioneuvostolla tulisi olemaan oikeus joissakin tapauksissa kieltää myös karhun ja ilveksen tappaminen ja että geologiselle tutkimuslaitokselle on kauppa- ja teollisuusministeriön esityksestä varattu mahdollisuus suorittaa geologisia tutkimuksia ja malminetsintää. Karhu ja ilves ovat Ruotsissa olleet jo monia vuosia kaililla valtion mailla — eikä siis vain luonnonsuojelualueissa — rauhoitetut, lukuunottamatta välillä määrärajoiksi sallittua tai erityisistä syistä tarpeelliseksi osoittautunutta tilapäistä metsästyä. Kun nämä petoeläimet meilläkin ovat nopeasti vähenemässä ja kun niiden täydellistä häviämistä Suomen eläimistöstä on luonnonsuojelun kannalta pidettävä suorastaan kansallisena menetyksenä, on täälläkin syytä ajoissa ryhtyä riittäviin suojelutoimenpiteisiin. Suurpetojen yleinen rauhoittaminen ei kuitenkaan luonnonsuojelualueissakaan voine tulla kysymykseen, mutta lainsäädäntöön olisi varattava joustava mahdollisuus rauhoituksen aikaansaamiseksi siellä, missä se osoittautuu tarkoituksenmukaiseksi. Kun rauhoituksen järjestely jäisi kulloinkin riippuvaiseksi valtioneuvoston päätöksestä, ei ole mitään aihetta epäillä, etteikö rauhoitus tapahtuisi vain edellytyksin, jotka takaavat, että rauhoituksesta joko ei ole ensinkään vahinkoa yksityisten taloudelle tai että mahdolliset poikkeukselliset vahingot heille korvataan.

Täydennys vuoden 1938 asetukseen nähden on myös säännös, joka tekee mah-

dolliseksi jonkin ylenmääräisen lisääntymisensä vuoksi taikka muuten luonnonpuiston tarkoituksen kannalta vahingolliseksi osoittautuneen kasvi- tai eläinlajin vähentämisen, edellytettynä että valtion luonnonsuojelunvalvoja pitää sitä tarpeellisena. Tällainen mahdollisuus voi tulla kysymykseen etenkin pienehkössä suojelualueessa esim. kettukannan liiallisen lisääntymisen estämiseksi.

Vastaavat muutokset olisi tehtävä vuoden 1938 asetukseen sitä aikanaan uudistettaessa.

2 §. Jussaaren luonnonpuistossa voi kalastus tämän luonnonpuiston varsinaista tarkoitusta haittaamatta jatkaa entiseen tapaan. Komitea ehdottaakin, että maatalousministeriö antaisi siihen jatkuvan luvan kaikille sitä haluaville paikkakunnan kalastajille, esimerkiksi yhteislupana kaikille paikallisen kalastusyhdistyksen jäsenille. Maatalousministeriön lupa on katsottu tarpeelliseksi vain sen valvomiseksi, ettei luonnonpuiston alueella kalastuksen varjolla tarpeettomasti liikuta. Allin syysmetsästyksen salliminen on siihen nähden, että tämä alue on ensi sijassa linnuston-suojelualue, periaatteellisesti arveluttavaa, mutta myöhään syksyllä tapahtuvana sillä ei liene käytännössä vahingoittavaa merkitystä. Sen vuoksi ja kun tätä paikkakuntalaisten perinteellisenä oikeutena ollutta metsästystä voidaan seudulla harjoittaa vain juuri luonnonpuistoon kuuluvilla ulkoluodoilla, on tähän myönnytykseen katsottu olevan aihetta. Tämän metsästyksen harjoittaminen olisi kuitenkin jätettävä niinkuin kalastuskin maatalousministeriön luvasta riippuvaiseksi.

Maltion ja Kevon luonnonpuistoissa ei sen sijaan ole syytä tehdä metsästys- ja kalastusoikeuksia maatalousministeriön luvasta riippuvaisiksi. Metsästyksellä on ko. seuduilla vielä huomattava merkitys, suurempi kuin missään muiden luonnon- ja kansallispuistojen alueilla. Samoin on sallittu kalastus Sompion luonnonpuistoon kuuluvassa osassa Sompiojärveä. Kevon luonnonpuiston osalta ei kalastuksesta tarvittane asetuksessa mainintaa, koska tämä oikeus, sen mukaan mitä komitealle paikkakunnalla pidetyssä kokouksessa on esitetty, kuuluu Jomppalan talolle ja on siten ennen rauhoittamista saavutettuna yksityisen oikeutena luonnonsuojelulain 8 §:n nojalla ilman muuta voimassa.

3—4 §. Kansallispuistojen rauhoitussäännökset ovat soveltuvilta osiltaan samat kuin vuoden 1938 asetuksen vastaavat määräykset. Niihin on lisäksi tehty ne karhun ja ilveksen tappamista, jonkin vahingolliseksi osoittautuneen kasvi- tai eläinlajin vähentämistä sekä geologisia tutkimuksia ja malminetsintää koskevat täydennykset, jotka edellä on esitetty luonnonpuistojen kohdalla.

Vuoden 1938 asetuksen (3 ja 4 §, ei 6 §) sanonta rajoittaa kirjaimellisesti otettuna kansallispuistojen suojelun tavoitteen kasvillisuuden osalta harvinaisiin kasvilajeihin. Kun tätä ilmeisesti ei kuitenkaan ole tarkoitettu ja kun luonnonsuojelun päämääränä on luonnon suojeleminen kokonaisuutena, puhutaan asetusehdotuksessa alkuperäisen kasvillisuuden säilyttämisestä. Samoin vuoden 1938 asetuksessa rajoitetaan kasvien ja kivennäisten ottamisen ja vahingoittamisen kieltäminen järjestyssäännössä mainittaviin lajeihin. Kun tämän säännöksen edellyttämää eroa eri lajien välillä on vaikea tehdä ja sen noudattamista mahdoton valvoa, on käytäntö jo nykyisin vienyt siihen, että kasvien ja kivennäisten ottaminen kielletään järjestyssäännössä yleisesti. Sen vuoksi ei tätä eroa ole asetusehdotuksessa enää tehty.

Vuoden 1938 asetus rajoittaa tieteellisessä tarkoituksessa tapahtuvan luonnon-esineiden ottamisen kansallispuistoissa vain kivennäisiin, kasveihin ja hyönteisiin. Kun kuitenkin saman asetuksen 1 §:n mukaan luonnonpuistoissakin, jotka ovat ankarammin rauhoitetut, tämä oikeus on laajempi, tulisi kansallispuistojen säännöksen olla vastaavanlainen. Asetusehdotus on muotoiltu tämän mukaan.

Vastaavat muutokset olisi tehtävä vuoden 1938 asetukseen sitä aikanaan uudistettaessa.

5 §. Luonnonsuojelualueiden rauhoitussäännöksiin on paikallisten asukkaiden hyväksi heidän elinkeinollisia etujaan silmällä pitäen tehty useita poikkeuksia. Kun näiden poikkeussäännösten tarkoituksena ei tietenkään ole luoda kenellekään sellaisia oikeuksia, joita hänellä ei muutoin ole, on asetukseen otettu tätä koskeva määräys. Tämä kohta olisi ehkä lisättävä myös vuoden 1938 asetukseen sitä uudistettaessa.

6 ja 7 § vastaavat vuoden 1938 asetuksen 7. ja 8. §:ää.

Ehdotus Hallituksen esitykseksi lakiehdotuksineen ja asetusehdotus

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eräiden luonnonsuojelualueiden perustamisesta valtion maille

Helmikuun 18 päivänä 1938 annetulla lailla (83/38) perustettiin valtion maille kuusi luonnonpuistoa ja neljä kansallispuistoa. Näistä on kuitenkin viime sotien aiheuttamien alueluovutusten johdosta jäljellä vain neljä, nimittäin Pisavaaran ja Mallan luonnonpuistot sekä Pallas—Ounastunturin ja Pyhäntunturin kansallispuistot. Menetettyjen luonnonsuojelualueiden korvaamiseksi uusilla alueilla sekä luonnon- ja kansallispuistokysymyksen ratkaisemiseksi sen koko laajuudessa, myös maan eteläpuoliskon osalta, missä tämä kysymys jäi vielä vuonna 1938 käytännöllisesti katsoen kokonaan avoimeksi, valtion maiden luonnonsuojelualue-asia on otettu johtavien luonnontieteellisten seurain aloitteesta uudelleen käsiteltäväksi. Mainitut seurat, nimittäin Societas pro Fauna et Flora Fennica, Suomalainen Eläin- ja Kasvitieteellinen Seura Vanamo, Suomen Geologinen Seura, Suomen Hyönteistieteellinen Seura, Suomen Lintutieteellinen Yhdistys, Suomen Luonnonsuojeluyhdistys, Suomen Maantieteellinen Seura ja Suomen Metsätieteellinen Seura, sekä niitä kannattamaan asettuneet Suomalainen Tiedeakatemia, Suomen Tiedeseura ja Nordenskiöld-samfundet i Finland jättivät 21 päivänä tammikuuta 1949 valtioneuvostolle ehdotuksen uusien luonnonsuojelualueiden perustamisesta valtion maille.

Tämän johdosta valtioneuvosto asetti 9 päivänä maaliskuuta 1950 komitean, jonka puheenjohtajaksi kutsuttiin metsäneuvos V. Lihtonen, suunnittelemaan uusien luonnon- ja kansallispuistojen perustamista valtion maille luonnontieteellisten seurain esittämän ehdotuksen pohjalla sekä selvittämään niiden erottamiseen liittyviä taloudellisia ja oikeudellisia kysymyksiä. Komitea sai samalla käytettäväkseen ne lausunnot, jotka maatalousministeriö oli hankkinut luonnontieteellisten seurain suunnitelmasta metsähallitukselta, maatalousministeriön asutusasiainosastolta, kauppa- ja teollisuusministeriöltä ja metsätieteelliseltä tutkimuslaitokselta. Näissä lausunnoissa pidetään uusien luonnon- ja kansallispuistojen perustamista tarpeellisena ja alueiden valintaa oikeaan osuneena, samalla kun ne sisältävät eräitä varauksia suunnitelman tiettyihin yksityiskohtiin. Komitean jätettyä Valtioneuvostolle mietintönsä toukuussa vuonna 1952 asian käsittely Hallituksessa on tapahtunut komitean ehdotuksen pohjalla.

Luonnonsuojelualueita, jotka tarjoavat näytteen koskemattomasta luonnosta erilaisine ilmaston ja maaperän vaihteluita sekä luontomme historian vaiheita kuvastavine tyyppeineen, tarvitaan — mainittujen nykyisten luonnon- ja kansallispuistojen lisäksi — maan eri osissa sekä biologisia että maatalous- ja metsätieteellisiä ym. tutkimuksia varten. Niistä saadaan välttämätön luonnontilainen vertauskohta mitä erilaisimpiin luonnon taloudellista käyttöä koskeviin tutkimuksiin. Niissä voidaan myös eri aikoina suoritettujen tutkimusten ja jatkuvien havaintosarjojen avulla

seurata luonnon omaa kehitystä, mikä muualla kulttuurin kasvavan vaikutuksen vuoksi on vaikeata tai suorastaan mahdotonta. Luonnonsuojelualueilla on huomattava merkitys myös riistan lisääntymiskeskuksina. On syytä korostaa alkuperäisen luonnon merkitystä myös yleiseltä kannalta. Myös Suomen metsät ja luonto yleensä alkavat jo olla siinä määrin ihmistoiminnan muuntelemia, että alkuperäinen luonto isänmaan entisyyden kuvana kiinnostaa kaikkia kansalaisiamme. Tiheään asutuista Euroopan maista saapuville ulkomaisille matkailijoille täydessä luonnontilassaan säilyneet alueet tarjoavat aivan ainutlaatuisen elämyksen. Luonnonsuojeluun kiinnitetään nykyään kasvavaa huomiota kaikissa sivistysmaissa. Niin on myös Suomessa käytettävä hyväksi niitä mahdollisuuksia, joita täällä vielä on olemassa luonnonsuojelualueiden perustamiseen.

Luonnonsuojelualueiden suuruutta määrättäessä on pidetty silmällä sitä, että alueet olisivat niin isoja, että niihin sisältyisi erilaisten metsien ja soiden sekä muiden kasvillisuustyyppien muodostamia yhdistymiä sekä topografisia ja maisemallisia kokonaisuuksia. Riittävän laajoja tulee alueiden olla siitakin syystä, että luonnonvarainen eläimistö voisi niissä saavuttaa ja säilyttää luontaisen kokoonpanonsa. Varsinkin suurriistan suojelu edellyttää huomattavan isoja rauhoitusalueita. Matkailun ja retkeilyn kannalta on suojelualueiden laajuus perusteltavissa myös sillä, ettei niiden tarkoituksena oleva alkuperäisen luonnon vaikutelman ja tunnun luominen ymmärrettävästi voi toteutua aivan pienillä alueilla.

Tähänastisen lainsäädännön mukaisesti on syytä perustaa kahta eri laatua olevia luonnonsuojelualueita: kansallispuistoja ja luonnonpuistoja. Kansallispuistoiksi ehdotetaan alueita, joilla niiden luonnon huomattavan kauneuden tai maisemallisten erikoisnähtävyyksien ansiosta ilmeisesti tulee olemaan merkitystä yleisinä matkailijain ja retkeilijain käyntipaikkoina. Luonnonpuistoiksi taas on valittu suurta yleisöä vähemmän kiinnostavia, mutta tieteellisesti tärkeitä alueita. Sekä kansalliset luonnonpuistot edustavat maan kullekin osalle tyypillistä luontoa, jonka säilyttäminen on tärkeintä sekä yleiseltä sivistykselliseltä että tieteellisen tutkimuksen kannalta. Samalla alueet on pyritty sijoittamaan ja rajoittamaan niin, että niihin kuuluu myös harvinaisia luonnonnähtävyyksiä ja tieteellisiä todistuskappaleita, jotka ovat vaarassa hävitä. Kaikki edellytykset täyttäviä luonnon- ja kansallispuistoiksi soveltuvia alueita ei maan kaikissa osissa enää ole. Muualla taas on näistä edellytyksistä täytynyt huomattavasti tinkiä asutustoiminnan ja talouselämän vaatimusten takia. Suunnitellut alueet muodostavat kuitenkin yhteensä varsin edustavan näytesarjan luontomme päätyypeistä mereltä tuntureille saakka.

Yleisiksi luonnonsuojelualueiksi eli luonnonpuistoiksi, jotka edellä sanotun mukaan palvelevat ensi sijassa tieteellisen tutkimuksen tarpeita, olisi erotettava seuraavat alueet:

Jussaaren alue Tammisaaren maalaiskunnassa, joka käsittää useita pieniä saaria ja luotoja, alaltaan yhteensä noin 0.8 km², sekä niitä ympäröivät vedet;
Vaskijärven alue Yläneen kunnassa, alaltaan 8.0 km²;
Vesijaon alue Padasjoen kunnassa, alaltaan 1.2 km²;
Sinivuoren alue Längelmäen kunnassa, alaltaan 0.7 km²;
Häädetkeitaan alue Parkanon ja Karvian kunnissa, alaltaan 5.7 km²;
Salamajärven alue Kivijärven kunnassa, alaltaan 12.4 km²;
Ulvinsalon alue Kuhmon kunnassa, alaltaan 25.1 km²;
Paljakan alue Puolangan kunnassa, alaltaan 6.6 km²;
Runkauksen alue Simon ja Tervolan kunnissa, alaltaan noin 61 km²;
Maltion alue Savukosken kunnassa, alaltaan noin 149 km²;
Sompion alue Sodankylän kunnassa, alaltaan noin 163 km²;
Kevon alue Utsjoen kunnassa, alaltaan noin 346 km².

Erityisiksi luonnonsuojelualueiksi eli kansallispuistoiksi, jotka on tarkoitettu sekä tieteellistä tutkimusta varten että yleisiksi kotimaan luonnon nähtävyyksiksi, olisi muodostettava seuraavat alueet:

Liesjärven alue Tammelan kunnassa, alaltaan 1.5 km²;
Linnansaaren alue Rantasalmen kunnassa, alaltaan 8.0 km²;
Petkeljärven alue Ilomantsin kunnassa, alaltaan 6.3 km²;
Pyhähäkin alue Saarijärven kunnassa, alaltaan 10.0 km²;
Rokuan alue Säräisniemen kunnassa, alaltaan 4.4 km²;
Lemmenjoen alue Inarin kunnassa, alaltaan noin 511 km².

Suunnitelmaan sisältyy vielä jo vuonna 1938 ohjelmassa ollut, mutta isojaon keskeneräisyyden vuoksi perustamatta jäänyt *Oulangan—Juuman* kansallispuisto (noin 106 km²) Sallan ja Kuusamon kunnissa. Kun isojaon toimittaminen on Kuusamossa jatkuvasti kesken, on kysymys tämän kansallispuiston perustamisesta siirrettävä edelleen tuonnemmaksi.

Ehdotettujen uusien luonnon- ja kansallispuistojen pinta-ala on yhteensä noin 1425 km². Suurin osa tästä alasta on joutomaata, so. puuttomia soita, tuntureita, metsättömiä kallioita ja vesiä, sekä huonokasvuista metsämaata. Kasvullisen metsämaan pinta-alaksi jää noin 440 km², mikä on noin 0.25 % valtakunnan koko kasvullisen metsämaan alasta. Alueiden puuston määrä on yhteensä noin 3.5 milj. m³, so. 0.8 % valtion metsien ja lähes 0.3 % koko valtakunnan metsien puustosta.

Luonnonsuojelualueisiin sisältyy siis numerollisesti huomattavia metsävaroja, jos kohta niiden osuus koko valtakunnan metsävaroista on varsin pieni. Alueiden taloudellinen merkitys on kuitenkin paljon pienempi kuin esitetyistä luvuista voisi päätellä. Suurin osa ehdotetuista luonnon- ja kansallispuistoista sijaitsee syrjäisillä seuduilla, jotka ovat puutavaran menekkialueen ulkopuolella, tai Lapin ns. suoja-metsävyöhykkeessä, jossa metsien käyttöä on muutenkin rajoitettava. Alueiden kasvullisen metsämaan alasta on 323 km² (74 %) Lapin läänissä ja 90 km² (20 %) Oulun läänissä, joten koko maan eteläpuoliskon osalle jää vain 25 km² (6 %). Alueiden puuvaroista taas on Lapin läänissä 2.3 milj. m³ (66 %) ja Oulun läänissä 0.8 milj. m³ (23 %) sekä maan eteläpuoliskossa vain 0.4 milj. m³ (11 %).

Nykyisten ja uusien luonnon- ja kansallispuistojen pinta-ala on yhteensä noin 2025 km². Tämä merkitsee sitä, että noin 0.6 % valtakunnan koko maapinta-alasta olisi erotettu luonnonsuojelualueiksi. Tämä suhde vastaa hyvin muiden maiden lukuja (Ruotsi 1 %, Neuvostoliitto 0.25 %, Yhdysvallat 1.1 %, Kanada 0.3 %).

Nykyiset luonnon- ja kansallispuistot ovat metsätieteellisen tutkimuslaitoksen hallinnassa ja hoidossa. Uusiksi luonnon- ja kansallispuistoiksi ehdotetuista alueista on suurin osa metsähallinnon alaisilla valtion mailla. Ne voidaan edelleenkin jättää metsähallituksen valvontaan. Hoitokustannukset tulevat tällä tavoin paljon pienemmiksi kuin siinä tapauksessa, että alueiden hoito siirrettäisiin metsätieteelliselle tutkimuslaitokselle, koska tällä ei useimpien suunniteltujen alueiden lähetyvillä ennestään ole, niin kuin metsähallituksella, muita alueita, joiden hallintaan ja hoitoon luonnonsuojelualueiden valvonta voidaan ainakin osaksi kytkeä. Luonnon- ja kansallispuistojen hoito tulee riittävässä määrin yhdenmukaistetuksi sillä yhteistoiminnalla, jota jo luonnonsuojelulaki asianomaisilta virastoilta edellyttää luonnonsuojelun erikoisviranomaisen, valtion luonnonsuojelunvalvojan kanssa.

Luonnonsuojelualueiden hoito rajoittuu etupäässä vain niiden vartiointiin. Tämä voitaisiin useimmilla alueilla suorittaa ainakin toistaiseksi ja monen alueen osalta ilmeisesti vielä kauan eteenpäin samoilla voimilla kuin ko. valtion maiden nykyinen silmälläpito on järjestetty tai sen lisäksi vain tilapäisiä apuvartiointia käyttäen ja ehkä jossakin tapauksessa myös sellaisten tehtävien kuin metsästyksen ja kalastuksen valvonnan sekä kulonvartiointin yhteydessä. Tehostetumpaa vartiointia ja

hoitoa edellyttävät sen sijaan Linnansaaren, Petkeljärven, Pyhähäkin ja Lemmenjoen sekä myöhemmin perustettavaksi ehdotetun Oulangan—Juuman kansallispuistot niihin suuntautuvan retkeily- ja matkailuliikenteen vuoksi. Näiden alueiden valvonta olisi järjestettävä samaan tapaan kuin nykyisissä, metsätieteellisen tutkimuslaitoksen hallinnassa olevissa Pallas—Ounastunturin, Pyhätunturin, Pisavaaran ja Mallan luonnonsuojelualueissa. Niitä varten olisi siten, sitä mukaa kuin tarve vaatii, perustettava vakinaisia vartijantoimia ja tarvittaessa rakennettava itse alueelle tai sen lähistöön vartijantilat.

Jos otaksutaan, että niistä alueista, joiden mainittiin edellyttävän tehostettua vartiointia, olisi pinta-alayksikköä kohti saman verran menoja kuin nykyisistä luonnonsuojelualueista ja muista puolet siitä, olisivat nämä kustannukset uusien alueiden osalta noin 3.1 milj. markkaa vuodessa. Luonnon- ja kansallispuistojen — sekä nykyisten että uusien — vartiointi ja hoitokustannukset rakennusten perustamiskustannuksia lukuunottamatta tekisivät tämän mukaan vuosittain noin 4.9 milj. markkaa. Tätä suuruusluokkaa olevaa menoerää voitaneen luonnon- ja kansallispuistojen merkitykseen katsoen pitää varsin kohtuullisena. On myös huomattava, ettei kaikkien näiden alueiden vartiointia ja hoitoa tarvitse eikä käytännössä voitaneakaan saattaa lopulliselle kannalle heti ensimmäisinä vuosina.

Luonnon- ja kansallispuistojen perustaminen liittyy niihin maan eri osien taloudellista käyttöä koskeviin suunnitelmiin, joita viime aikoina on tehty tai pantu alulle (seutukunta- ja valtakunnasuunnittelu, Pohjois-Suomen teollistamissuunnitelma, metsätalous- ja puunkuljetusolojen kehittämissuunnitelmat). Maassamme on riittävästi tilaa ja mahdollisuuksia sekä talouselämän ja asutuksen laajentamiseen että luonnonsuojelualueiden perustamiseen. Edellytyksenä tyydyttävään ratkaisuun on kuitenkin, että myös viimeksi mainittu tehtävä hoidetaan ajoissa, laaditun suunnitelman mukaan. Ehdotettujen luonnon- ja kansallispuistojen perustamista ei näistä syistä voida siirtää tuonemmaksi.

Luonnon- ja kansallispuistoja suunniteltaessa on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, ettei luonnonsuojelualueiden perustamisella loukata paikallisen väestön oikeuksia tai rajoiteta sen toimeentulon mahdollisuuksia. Ehdotukseen toimeenpanoasetukseksi on otettu asiasta nimenomaisia säännöksiä.

Sen nojalla, mitä edellä on esitetty sekä oheenliittäen valtioneuvostossa laaditun ehdotuksen toimeenpanoasetukseksi, annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi näin kuuluva lakiehdotus:

L a k i

eräiden luonnonsuojelualueiden perustamisesta valtion maille.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Sellaisen luonnonsuojelun aikaansaamiseksi, josta säädetään 23 päivänä helmikuuta 1923 annetussa luonnonsuojelulaissa (71/23), sellaisena kuin se on muutettuna 15 päivänä marraskuuta 1927 (301/27) ja 6 päivänä kesäkuuta 1941 annetulla lailla (399/41), erotetaan seuraavat valtion alueet:

1. yleisiksi luonnonsuojelualueiksi eli luonnonpuistoiksi:

- a) Jussaaren alue Tammisaaren maalaiskunnassa Jussaaren luonnonpuistoksi;
- b) Vaskijärven alue Yläneen kunnassa Vaskijärven luonnonpuistoksi;
- c) Vesijaon alue Padasjoen kunnassa Vesijaon luonnonpuistoksi;

d) Sinivuoren alue Längelmäen kunnassa Sinivuoren luonnonpuistoksi;

e) Häädetkeitaan alue Parkanon ja Karvian kunnissa Häädetkeitaan luonnonpuistoksi;

f) Salamajärven alue Kivijärven kunnassa Salamajärven luonnonpuistoksi;

g) Ulvinsalon alue Kuhmon kunnassa Ulvinsalon luonnonpuistoksi;

h) Paljakan alue Puolangan kunnassa Paljakan luonnonpuistoksi;

i) Runkauksen alue Simon ja Tervolan kunnissa Runkauksen luonnonpuistoksi;

j) Maltion alue Savukosken kunnassa Maltion luonnonpuistoksi;

k) Sompion alue Sodankylän kunnassa Sompion luonnonpuistoksi;

l) Kevojoen alue Utsjoen kunnassa Kevon luonnonpuistoksi; sekä

2. erityisiksi luonnonsuojelualueiksi eli kansallispuistoiksi:

a) Liesjärven alue Tammelan kunnassa Liesjärven kansallispuistoksi;

b) Linnansaaren alue Rantasalmen kunnassa Linnansaaren kansallispuistoksi;

c) Petkeljärven alue Iiomantsin kunnassa Petkeljärven kansallispuistoksi;

d) Pyhähäkin alue Saarijärven kunnassa Pyhähäkin kansallispuistoksi;

e) Rokuanvaaran alue Säräisniemen kunnassa Rokuan kansallispuistoksi;

f) Lemmenjoen alue Inarin kunnassa Lemmenjoen kansallispuistoksi,

kukin näistä alueista niiden rajojen mukaan ja muuten sillä tavalla, kuin jäljempänä tarkemmin säädetään.

2 §.

Jussaaren luonnonpuiston raja kulkee:

pohjoisessa Hästöön kylän Vrakholmen RNo 1⁵ nimisen tilan lounaiskulmasta tilan rajoja myöten tilan koillis- kulmaan, siitä Hästö—Busön RNo 1¹⁸⁹ tilan rajoja myöten Älgön kylän vesi-

alueen rajalle, sitten tätä rajaa pitkin, kuitenkin niin, että Gloskär ja Otterharun nimiset saaret, jotka kuuluvat tilaan RNo 1¹⁷, jäävät alueen ulkopuolelle, sekä edelleen Getskärin, Alglon ja Espingskärin kylien vesialueiden rajoja myöten Jussaaren (Jussarö) länsipuolella olevaan rajamutkaan;

idässä edellä mainitusta rajakohdasta Trekobben nimiselle luodolle ja siitä suoraan etelään Sundharun nimisen saaren ylitse valtakunnan aluevesirajalle;

etelässä aluevesirajaa myöten; sekä lännessä aluevesirajalta suoraan pohjoiseen Nättelharun nimisen luodon länsipuolelle ja siitä Hästö—Busön saaren itäpäähän sivuitse alussa mainitun Vrakholmenin tilan lounaiskulmaan.

3 §.

Vaskijärven luonnonpuiston raja kulkee:

etelässä ja lounaassa Vaskijärven lounaispäästä Kolinummen yhteismetsän rajaa pitkin rajan käänteeseen ja siitä samassa suunnassa Kajavajärven eteläpäähän ja sieltä Kankareen RNo 2 tilan eteläkulmaan;

luoteessa Kankareen ja Kajavan RNo 1 tilojen rajaa jälkimmäisen itäkulmaan, siitä Tuomolan talon RNo 2 maan eteläkulmaan, mainitun talon rajoja myöten Joen talon RNo 3 maan rajalle ja sitä pitkin valtion maan nykyiselle rajalle Yläneen—Honkilahden maantien kohdalla;

koillisessa ja idässä Joen talon rajalta Ison Valasjärven koillispuolitse lisämaan tm UK 42, pika-asutustilojen tm (1²⁹ 1²³⁵)³, tm (1²⁹ 1²³⁵)⁴ ja tm (1²⁹ 1²³⁵)¹ sekä Kuuselan RNo 1¹⁸⁹, Vanhankartanon RNo 1 ja Teinilän RNo 7 tilojen rajoja pitkin viimeksimainitun tilan länsikulmaan pyykkiin No 83 ja siitä Kolinummen yhteismetsän rajaa myöten Vaskijärven koillispäähen, järven laskujoen niskaan, ja siitä järven luoteen puoleista rantaviivaa pitkin järven lounaispäähen.

4 §.

Vesijaon luonnonpuiston raja kulkee: lännessä Auttosen ja Vesijaon kylien rajojen yhtymäkohdasta Vesijaon kylän rajaa myöten Peltointaustan RNo 13 tilan koilliskulmaan ja siitä tähän kulmaan päättävän tilanrajan suunnassa metsätieteellisen tutkimuslaitoksen rakentamalle polkupyörätielle;

pohjoisessa mainittua tietä myöten luoteesta kaakkoon kulkevalle selkälinjalle; ja

idässä selkälinjaa myöten Auttosen kylän rajalle ja sen jälkeen tämän kylän rajaa myöten alueen länsirajalle.

5 §.

Sinivuoren luonnonpuisto käsittää Läkäsen virkatalon Sinivuoren palstan.

6 §.

Häädetkeitaan luonnonpuiston raja kulkee:

pohjoisessa Kariniemen RNo 16, Itähalmeen RNo 15 ja Kaunisharjun RNo 17 tilojen rajaa myöten metsähallinnon Parkanon hoitoalueen rajalle, sitä myöten Parkanon ja Karvian pitäjien rajalle ja sen jälkeen pitäjänrajaa myöten siihen kulmaan, jossa tämä raja kääntyy pohjoiseen;

idässä mainitusta pitäjänrajan mutkasta metsähallinnon Parkanon hoitoalueen rajaa myöten Häädetjärveen;

etelässä Häädetjärven pohjoisrantaan myöten Häädetjärven RNo 47 tilan rajalle ja sen jälkeen tämän tilan rajaa seuraten tilan luoteiskulmaan; ja

lännessä mainitusta Häädetjärven tilan nurkasta Ojajärven RNo 17 tilan kaakkoiskulmaan ja siitä tämän tilan rajaa myöten alussa mainitun Kariniemen tilan rajalle.

7 §.

Salamajärven luonnonpuiston raja kulkee:

lännessä Perhon ja Kivijärven pitä-

jien rajalla olevasta Rekilammesta pitäjänrajaa myöten Onkilammen rantaan;

luoteessa Onkilammesta Koiranevan pohjoispuolelle, noin 200 metriä Pahapuron pohjoismutkasta pohjoiseen;

koillisessa Koiranevalta Risumäen talon RNo 6² kulmapyykkiin No 89;

kaakossa Risumäen talon rajaa myöten kulmapyykin No 91 lounaispuolelle, noin 600 metrin päähän siitä; sekä

etelässä viimeksimainitusta rajakohdasta alussa mainitulle Rekilammelle.

8 §.

Ulvinsalon luonnonpuiston raja kulkee:

etelässä valtakunnan rajalla olevasta Kiimalautan lammesta Lautasuon halki kulkevaa metsähallinnon Kuhmon hoitoalueen 2. ja 4. karttalehden välisenä rajana olevaa linjaa myöten Ylä-Laamasen RNo 45 tilan niittypalstan rajalle;

lännessä mainitun niittypalstan rajoja myöten Huotarintien lammen pohjoisrannalle ja siitä aluksi saman niittypalstan rajaa myöten ja sitten samassa suunnassa Hormanvaaran, Ruutisuon ja Korkeamännikön ylitse alueen pohjoisrajalle;

pohjoisessa alueen länsirajaa vastaan kohtisuorasti, Rasivaaran ja Venäjänsuon ylitse kulkevaa, metsähallinnon Kuhmon hoitoalueen 4. karttalehden rajana olevaa linjaa myöten valtakunnan rajalle; ja

idässä valtakunnan rajaa pitkin.

9 §.

Paljakan luonnonpuiston raja kulkee: lännessä Uusitalon RNo 46 tilan kaakkoiskulmasta tilan rajaa myöten Kerkän RNo 49 tilan rajalle, sen jälkeen tämän tilan rajaa myöten tilan lounaiskulmaan ja siitä Mustarinnanpuron ylitse kohtaan, joka on noin 300 metriä Teerivaaran RNo 27 tilan etelänurkasta itään;

pohjoisessa länsirajan pätekkohdasta Heikkilän RNo 25 tilan eteläkulmaan ja

siitä tämän tilan rajaa myöten Puolangan ja Hyrynsalmen pitäjien rajalle;

idässä mainittua pitäjänrajaa myöten; ja

etelässä pitäjänrajalta sitä vastaan kohtisuorasti alussa mainittuun Uusitalon tilan kaakkoiskulmaan.

10 §.

Runkauksen luonnonpuiston muodostavat kaksi erillistä aluetta, Ahmaavan alue Simon pitäjässä ja Hattuselän alue Tervolan pitäjässä.

Ahmaavan alueen raja kulkee:

lännessä Kalliokosken RNo 11 tilan itäkulmasta Viisikkotöyryjen maalle, Ahmasuonlammesta noin 1200 metriä luoteeseen;

pohjoisessa Viisikkotöyryistä Ahmakan kaan ylitse Neulalammen koillispuolelle;

idässä Neulalammen lähistöltä noin 3600 metriä eteläkaakkoon ja siitä puiston lounaisrajalle kohtisuorasti sitä vastaan; ja

lounaassa itärajan pätekkohdasta alussa mainitun Kalliokosken tilan koillisrajan suunnassa tämän tilan itäkulmaan.

Hattuselän alueen raja kulkee:

etelässä Tervolan ja Simon pitäjien rajaa myöten;

lännessä mainitulta pitäjänrajalta Ylä-Runkausjoen etelästä latvahaaraa myöten Kauhasen Jm. 49 tilan koillisnurkkaan ja siitä Vähäjoen asutusalueen itärajan suuntaisena noin 3000 metriä Haukkasalmien maan lounaispään lähistölle;

pohjoisessa siitä, missä alueen länsiraja edellisen mukaan päättyy, noin 3400 metriä itäkoilliseen, Ison Hattuselän kaakkoisnurkkaan, siitä etelään Pikku-Hattuselän maan länsipäähän ja siitä maan etelälaitaa sen itäpäähän; ja

idässä Pikku-Hattuselän itäpästä noin 850 metriä etelään Kuusikivalon ja Korkeakivalon väliseen Rahaajan pohjoiseen haaraan, siitä noin 600 metriä länteen Korkeakivalon maan laitaan ja

siitä lounaiseen alussa mainitulle pitäjänrajalle, noin 1200 metriä Palokivalon rajamutkasta itäkaakkoon.

11 §.

Maltion luonnonpuiston raja kulkee: pohjoisessa metsähallinnon Ylikemin hoitoalueen 4. ja 6. karttalehden rajana olevaa, Aittokiskomavaaran ja Hongikkovaaran pohjoispäitse sekä Pahavaaran ja Maltiotunturin pohjoispään ylitse Savukosken ja Sallan pitäjien rajalle johtavaa linjaa myöten;

idässä mainittua pitäjänrajaa myöten Maltiotunturin eteläpuolella olevaan mutkaan asti;

etelässä pitäjänrajalta Pyhäjärven itäperukkaun, järven pohjoisrantaa seuraten järven länsipäähän, siitä Jauratsilammelle, siitä Kaitalammiin ja Kaitalammistä Linjavaaran ylitse Maskaisen ojalalle; ja

lännessä Maskaisenojaa myöten alueen pohjoisrajalle.

12 §.

Sompion luonnonpuiston raja kulkee: lounaassa Sompiojärven lounaisrannalta, Mutenian jakokunnan rajalta, Suojelusvaaran ja Palokiimaselän ylitse Purnunnenälle;

luoteessa Purnunnenältä Peuravaaran, Vasanvaaran ja Akkavaaran ylitse Varpupään luoteispäähän;

koillisessa Varpupäältä Pesselmävaaran ja Vintanvaaran laitaa pitkin ja Pesselmävaaran ylitse Vallavosaan; ja

kaakossa Vallavosalta Rovaselän luoteislaitaa Sompiojärven itärannalle, Mutenian jakokunnan rajalle, ja siitä jakokunnan rajaa myöten järven lounaisrannalle.

13 §.

Kevon luonnonpuiston raja kulkee: luoteessa Kamaoaivin laelta Kodigvärin laelta, sieltä Madjokskaidin laelta ja sieltä Kevojoen ylitse noin 1 kilometri Linkan putouksen alapuolella

kohtaan, joka on noin 500 metriä Kevojoesta;

koillisessa edellä mainitusta rajakohdasta Paltonjärven pohjoispuolelle; idässä Paltonjärveltä Raudujärven pohjoispäähän;

etelässä Raudujärveltä Luomusjärven koillispuolelle; ja

lännessä Luomusjärveltä Kamaoavien laelle.

14 §.

Liesjärven kansallispuiston raja kulkee:

etelässä Tammelan ja Somerniemen pitäjien rajaa myöten Liesjärven Vaskiluodosta Lehesjokea pitkin pyykkiin No 66;

lännessä mainitusta pyykistä tilan Vp 10 rajaa pyykkiin No 65 ja siitä samassa suunnassa Palonlahden pohjukkaan ja edelleen Letkun ja Liesjärven kylien väliselle vesirajalle;

pohjoisessa mainittua vesirajaa myöten noin 800 metriä; sekä

idässä pohjoisrajan päätekohtasta Pырyinsaaren ja Korteniemen itäpuolitse Vaskiluotoon.

15 §.

Linnansaaren kansallispuisto käsittää Vaahersalon kylän Linnansaaren RNo 1¹⁵, Saariston RNo 8⁹ ja Louhimaan RNo 1¹⁴ ja 2⁸ tilat vesialueineen sekä näiden tilojen ulkopuolella olevat valtiolle kuuluvat Haukiveden saaret.

16 §.

Petkeljärven kansallispuisto käsittää Petkeljärven valtionpuiston.

17 §.

Pyhähäkin kansallispuiston raja kulkee:

etelässä Peltoahon kylän rajaa myöten;

lännessä tältä kylänrajalta Riippilehdon RNo 35 tilan itärajan suunnassa

ja siihen yhtyen Riippilampien länsipuolelle, siitä Eerikkilän RNo 6¹ tilan itärajalta, 400 metrin päähän tilan kaakkoiskulmasta, sitten saman tilan rajoja myöten tilan luoteisnurkkaan ja siitä saman tilan länsirajan suunnassa noin 1600 metriä; sekä

pohjoisessa ja idässä siitä kohdasta, missä länsiraja edellisen mukaan päättyy, Koivuvuoren RNo 22 tilan länsirajalle, noin 600 metrin päähän tilan lounaiskulmasta, sen jälkeen valtion maan rajaa myöten Vanhapään RNo 11¹ tilan länsinurkkaan, siitä Säärimäen RNo 42 tilan pohjoisrajalle, noin 150 metrin päähän tilan koilliskulmasta, sen jälkeen tämän tilan pohjois- ja länsirajaa myöten sekä edelleen etelärajaa noin 150 metrin päähän tilan kaakkoiskulmasta, ja siitä Peltoahon kylän rajalle, noin 400 metrin päähän puiston halki kulkevasta maantiestä itään.

18 §.

Rokuan kansallispuisto rajoittuu:

luoteessa Muhoksen pitäjään; koillisessa Utajärven pitäjään; idässä raja kulkee Venetheiton kylään kuuluvan tilan tm (P. Vm)¹¹ rajaa myöten Välitalon RNo 11 tilan koillisenurkkaan;

kaakossa alue rajoittuu mainittuun Välitalon tilaan; ja

lounaassa Venetheiton kylän Kylmäen RNo 13 tilaan.

19 §.

Lemmenjoen kansallispuiston raja kulkee:

koillisessa Kolshamoavien tunturin laelta Joenkielisen laelle;

idässä Joenkieliseltä Jänispään laelle; etelässä Jänispäältä Ahvenjärville; ja lännessä Ahvenjärveltä Ladnjoavien laelle ja sieltä Kolshamoavien laelle.

20 §.

Mitä eräiden luonnonsuojelualueiden perustamisesta valtion maille 18 päivänä

helmikuuta 1938 annetun lain (83/38) 12—17 §:ssä on säädetty, on soveltuvilta osiltaan voimassa myös tässä laissa tarkoitetuissa tapauksissa.

Luonnonsuojelualueiden vesirajat voidaan merkitä vain kartalle.

21 §.

Sen viranomaisen, jonka hallinnassa ja hoidossa tässä laissa luonnon- ja kansallispuistoksi määrätty alue on, tulee sinä siirtymä kautena, jolloin luonnon-

suojelualueita koskevat säännökset eivät vielä ole voimassa, huolehtia siitä, ettei alueella harjoiteta sellaista toimintaa, joka vähentäisi alueen merkitystä luonnonsuojelualueena.

22 §.

Tarkemmat määräykset tämän lain toimeenpanosta annetaan asetuksella.

Tasavallan Presidentti

Maatalousministeri

A s e t u s

eräistä valtion maiden luonnonsuojelualueista

Maatalousministerin esittelystä säädetään 23 päivänä helmikuuta 1923 annetun luonnonsuojelulain (71/23), sellaisena kuin se on muutettuna 15 päivänä marraskuuta 1927 (301/27) ja 6 päivänä kesäkuuta 1941 annetulla lailla (399/41), ja eräiden luonnonsuojelualueiden perustamisesta valtion maille päivänä kuuta 195 annetun lain ( ) 22 §:n nojalla:

1 §.

Luonnonpuistossa on sallittu luonnonsuojelulain 2 §:n estämättä

maan viljelykseen ottaminen alueille mahdollisesti perustettavien vartijan-asuntojen ja tieteellisten laitosten lähimässä ympäristössä;

suojelualueella olevien nautintaniityjen käyttö sekä siihen tarpeellisten aidas-, suova-, lato- ja kotapuiden tarakan osoituksen mukaan ottaminen;

kivien, maan ja puiden ottaminen sekä muut työt, mikäli ne ovat välttämättömiä alueen kartoitus- tai isojakotoita tahi geologisen tutkimuslaitoksen toimesta suoritettavaa geologista tutkimusta ja malminetsintää varten;

porojen, hevosten ja lehmien laiduntaminen, sikäli kuin se paikkakunnan asukkailla on ollut aikaisemmin sallittua ja on heille välttämättömiä, sekä poronhoitoon välttämättömien kaarrepuiden otto; kuitenkin laiduntaminen on kielletty aitauksella ympäröidyillä erityisillä alueilla;

mullan, turpeen, hiekan ja saven ottaminen, kivien louhiminen sekä puiden

kaataminen, sikäli kuin se on välttämättömiä suojelualueelle mahdollisesti rakennettavien teiden, vartijan-asuntojen ja tieteellisten laitosten tarpeeksi sekä kulojen silmälläpitoa varten rakennettavien tornien ja näkötorien pystyttämiseksi;

suden ja ahman sekä, ellei valtioneuvosto jossakin tapauksessa toisin määrää, karhun ja ilveksen tappaminen ja pyydystäminen;

tieteellisessä tarkoituksessa tapahtuva eläinten tappaminen ja pyydystäminen, niin myös pesien, munien, mädin, kasvien, elävien ja kuolleiden kasvinosien sekä kivennäisten ottaminen ja vahingoittaminen, mikäli sellaiseen on saatu asianomaisen viranomaisen kirjallinen lupa; sekä

ylennääräisen lisääntymisensä vuoksi taikka muuten luonnonpuiston tarkoituksen kannalta vahingolliseksi osoitautuneen kasvi- tai eläinlajin vähentäminen, edellytettynä että valtion luonnonsuojelunvalvoja pitää sitä tarpeellisenä.

Tarkempia määräyksiä siitä, mitä on

otettava huomioon luonnonpuistojen alueita edellä mainittuihin tarkoituksiin käytettäessä, annetaan kutakin aluetta varten laadittavassa järjestyssäännössä.

2 §.

Jussaaressa luonnonpuiston rauhoitus ei ole esteenä säännölliselle merenkululle ja sitä varten välttämättömien merkkien ja laitteiden asettamiselle ja kunnossapitämiselle. Maatalousministeriö voi antaa paikkakunnan asukkaille lupia luonnonpuiston alueella kalastukseen sekä lokakuun 1 päivän ja joulukuun 31 päivän välisenä aikana allin metsästyksen.

Maltion ja Kevon luonnonpuistoissa on paikkakunnan väestölle sallittu hyötyriistan metsästyksen sekä Maltion luonnonpuistossa ja Sompion luonnonpuistoon kuuluvassa osassa Sompiojärven kalastus noudattamalla mitä niistä muutoin on säädetty.

3 §.

Kansallispuistossa on kielletty kaikenlainen toiminta, joka on omiansa muuttamaan alueen erikoisten maisemalaatujen alkuperäistä tilaa tai vaikuttamaan epäedullisesti alkuperäisen kasvilisäyksen ja eläimistön säilymiseen.

Siten on kielletty

maan ottaminen viljelykseen muualla paitsi alueelle mahdollisesti perustettavien vartijanasuntojen, matkailumajojen ja tieteellisten laitosten lähimmässä ympäristössä;

kivien, maan ja puiden ottaminen sekä muut työt, paitsi mikäli ne ovat kartoitus- tai isojakotöitä tai geologisen tutkimuslaitoksen toimesta suoritettavaa geologista tutkimusta ja malminetsintää varten tarpeen taikka välttämättömiä suojelualueille mahdollisesti rakennettavien teiden, vartijanasuntojen, matkailumajojen tai tieteellisten laitosten tarpeeksi taikka kulojen silmälläpitoa varten rakennettavien tornien ja näkötorrien pystyttämiseksi;

kivien piirteleminen ja louhiminen; eläinten tappaminen, pyydystäminen

ja hätyyttäminen sekä pesien ja munien ottaminen ja vahingoittaminen, kuitenkin niin, että suden ja ahman sekä, ellei valtioneuvosto jossakin tapauksessa toisin määrää, karhun ja ilveksen tappaminen ja pyydystäminen on sallittu; samoin on sallittu ylenmääräisen lisääntymisen vuoksi taikka muuten kansallispuiston tarkoituksen kannalta vahingolliseksi osoittautuneen kasvi- tai eläinlajin vähentäminen, edellytettynä että valtion luonnonsuojelunvalvoja pitää sitä tarpeellisenä; sekä

kasvien ja kivennäisten ottaminen ja vahingoittaminen.

Tieteellisessä tarkoituksessa tapahtuvasta eläinten tappamisesta ja pyydystämisestä sekä luonnonesineiden keräilystä annetaan määräyksiä järjestyssäännössä.

Kansallispuiston alueella on sallittua kuivan puun käyttö tilapäiseen tulenteekoon niillä paikoilla ja sillä tavalla kuin järjestyssäännössä määrätään.

4 §.

Sen estämättä mitä edellä on säädetty on Liesjärven kansallispuistoon kuuluvan Korteniemen entisen metsänvartijatilin ja Linnansaaren kansallispuistoon kuuluvan Louhimaan tilan viljelysten ja kalaveden käyttö sallittu, samoin kuin Liesjärven kansallispuiston rajalla olevan Lehesjoen perkaaminen sekä Lehesjoen ja Liesjärven rantojen käyttö puutavaran uittoon.

Lemmenjoen kansallispuistossa on sallittu porojen laiduntaminen sekä kulan kaivaminen ja huuhtonta. Näitä tarkoituksia varten tarpeellisesta puun käytöstä ja rakentamisesta annetaan määräyksiä järjestyssäännössä. Samoin voidaan antaa määräyksiä alueella harjoitettavasta riekonpyynnistä ja kalastuksesta.

5 §.

Tämän asetuksen säännökset, joiden mukaan eräät toimenpiteet luonnonsuojelualueella sallitaan, eivät perusta ke-

nellekään laajempaa oikeutta kuin mitä asianomaiselle muutoin kuuluu.

6 §.

Vesijaon ja Häädetkeitaan luonnonpuistot ovat metsätieteellisen tutkimuslaitoksen, Jussaaressa luonnonpuistosta tähänastista hallintaa vastaavasti osa metsähallituksen, osa merenkulkuhallituksen ja osa puolustusministeriön sekä muut luonnonpuistot ja kansallispuistot metsähallituksen hallinnassa ja hoidossa.

Niissä tarkastus- ja neuvottelutilaisuuksissa, joissa luonnonpuistojen ja kansallispuistojen suojelua koskevista asioista päätetään, tulee valtion luonnonsuojelunvalvojan olla mukana.

Luonnonsuojelunvalvojaa on kuultava niissä asioissa, jotka koskevat järjestyssääntöjen laatimista ja muita periaatteellisia kysymyksiä sekä luvan myöntämistä eläinten pyyntiin, kasvien ja muiden luonnonesineiden keräilyyn sekä tieteellisten tutkimusten suorittamiseen suojelualueella.

7 §.

Jos sen johdosta, että luonnonsuojelualueen ympärysrajan paikasta syntyy epätietoisuutta, rajankäynti keskeytetään, on toimitusmiesten lähetettävä toimituskirjat läänin maanmittauskonttoriin, jonka tulee alistaa asia valtioneuvoston harkittavaksi.

Milloin yksityinen asianomistaja tai valtion edustaja haluaa esittää muistutuksia luonnonsuojelualueen ympärysrajojen määräämistä koskevan rajankäyntitoimituksen keskeyttämisen johdosta tai kun luonnonsuojelualueen raja maalla on lopullisesti avattu ja rajamerkeillä varustettu, antakoon muistutus kirjelmänsä säädetyn määräajan kuluessa läänin maanmittauskonttoriin, joka toimittaa sen valtioneuvostolle.

8 §.

Tarkempia määräyksiä tämän asetuksen soveltamisesta antaa tarvittaessa maatalousministeriö.

Tasavallan presidentti

Maatalousministeri

Neuvottelut paikallisen väestön ja viranomaisten kanssa

Pöytäkirjat kokouksista, jotka komitea on pitänyt paikallisen väestön ja viranomaisten kanssa

Pöytäkirja kokouksesta, joka luonnon- ja kansallispuistokomitean toimesta pidettiin Utsjoen pitäjän Karigasniemessä tie- ja vesirakennushallinnon talossa kesäk. 27 p:nä 1950 alkaen klo 15.

Läsnä olivat komitean puheenjohtaja metsäneuvos V. Lihtonen ja jäsenet tri R. Kalliola, kansanedustaja J. Koivuranta, metsänhoitaja V. Lilja, kansanedustaja I. Penttala ja varatuomari J. Punovuori sekä Utsjoen hoitoalueen metsänhoitaja Tauno Mäkinen, poliisikonstaapeli Toivo Välimäki, Utsjoen kunnan edustajina (valtakirja liitteenä) kunnanvaltuuston puheenjohtaja ja samalla asutuslautakunnan puheenjohtaja Heikki Aikio sekä herrat Juho Högman, Isak Valle ja Jouni Vest ym. paikkakuntalaisia. Edellämainituista herra Valle edusti samalla Samii Litto-Saamelaisten yhdistys r.y:tä (valtakirja) sekä herrat Valle ja Vest Utsjoen Paistunturin poropaliskuntaa (valtakirja).

Puhetta johti metsäneuvos Lihtonen ja pöytäkirjaa piti allekirjoittanut Kalliola.

1 §.

Puheenjohtaja teki selkoa luonnonsuojelualueiden yleisestä merkityksestä, valtionmaiden nykyisistä luonnonsuojelualueista, luonnontieteellisten seurain laatimasta ehdotuksesta uusiksi luonnon- ja kansallispuistoiksi sekä komitean tehtävistä tässä asiassa. Nyt alkava kokous on kutsuttu koolle sitä varten, että komitea pääsisi perille Utsjoen pitäjän Kevojoelle suunnitellun luonnonpuiston perustamisessa huomioon otettavista paikallisista olosuhteista, etenkin väestön mahdollisista elinkeinollisista eduista ja oikeuksista tällä alueella. Kokouksessa ei tulla tekemään mitään päätöksiä, vaan sillä on yksinomaan asiain tilan toteava ja neuvotteleva luonne.

2 §.

Tri Kalliola esitti sen yksityiskohtaisen selvityksen, joka luonnontieteellisten seurain toimesta on laadittu suunnitellun Kevon luonnonpuiston luonnosta, rajoituksesta ja rauhoituksen luonteesta.

3 §.

Puheenjohtajan pyynnöstä metsänhoitaja Mäkinen valaisi vielä karttojen avulla alueen rajoitusta.

4 §.

Herra Högman käytti puheenvuoron, jossa hän Utsjoen kuntalaisten puolesta asettui jyrkästi vastustamaan koko hanketta, koska luonnonpuiston perustaminen hänen mukaansa estäisi poronhoidon, metsästyksen ja kalastuksen ko. alueella ja merkitsisi siten utsjokelaisten muutoinkin niukkojen elinolojen tuntuvaa kaventumista. Hän puhui laajalti siitä, kuinka lappalaisten elin-tilaa on Suomessa vanhoista ajoista alkaen ja jatkuvasti supistettu ja heidän oikeuksiaan loukattu ja asetti luonnonpuistosuunnitelman tämän kehityksen yhteyteen.

5 §.

Edellisen johdosta komitean taholta ilmoitettiin, ettei suinkaan ole tarkoitus estää poronhoitoa, metsästystä ja kalastusta ko. alueella eikä muullakaan tavalla rajoittaa paikkakuntalaisten nykyisiä oikeuksia. Tämä käy selville jo siitä selvityksestä, joka kokouksen alussa esitettiin. Rauhoitussäännöksillä voidaan päinvastoin esimerkiksi metsästyksessä ja kalastuksessa valvoa paikkakuntalaisten etuja rajoittamalla se heidän yksinoikeudekseen. Esitettiin kohtia nykyisiä luonnon-suojelualueita koskevasta laista ja asetuksesta, joista kävi selville, että niissä on tehty paikallisten asujainten hyväksi erilaisia pitkälle meneviä myönnytyksiä.

6 §.

Herra Aikio suhtautui myös kielteisesti hankkeeseen ja ilmoitti, että aluetta tarvitaan asutukseenkin.

7 §.

Yleiskeskustelun jälkeen ryhdyttiin kohta kohdalta käymään lävitse suunnitellun luonnonsuojelun perustamisessa huomioon otettavia seikkoja. Saapuvilla olevien paikkakuntalaisten antamien tietojen ja toivomusten mukaan tehtiin näistä asioista pöytäkirjaan seuraavat merkinnät:

Yksityisten hallitsemat alueet suunnitellun luonnonsuojelun sisällä. Isojako on Utsjoella vielä kesken ja Kevojoen varrella olevat nautinta-alueetkin sen vuoksi vielä erottamatta. Kevojokivarren niityt ovat olleet ja ovat edelleenkin Jomppalan tai siitä lohkaistujen talojen nautinnassa.

Niittokelpoiset Kevojoen rantaniityt ovat Linkkapahdan alapuolella ja siis ehd. luonnonsuojelun ulkopuolella. Ylempänä on vain Njaggaljärvellä pieni niitty, jonka käytöstä Jouni Hj. Högman on v. 1948 tehnyt 5 vuoden vuokrasopimuksen metsähallinnon kanssa.

Mikäli isojaassa katsottaisiin tarpeelliseksi erottaa niitypalstoja ko. alueelta, ei luonnonpuiston perustaminen ole sille esteenä, koska asianomaiseen lakiin voidaan tehdä tätä tarkoittava varaus, kuten on tehty nykyistenkin luonnonsuojelualueiden suhteen.

Laiduntaminen. Alue on tärkeätä poronhoitoaluetta, ja tämän elinkeinon harjoittamiselle ei voida asettaa rajoituksia.

Muiden kotieläinten kannalta alueella ei ole merkitystä.

Kalastus. Kevojoen kalakanta on runsas (lohta, harria, purolohta). Kalastusoikeus kuuluu vanhastaan Jomppalan talolle ja olisi pysyttävä edelleenkin voimassa.

Alueella liikkuu etelästä tulevia urheilukalastajia, mutta heille ei tulisi myöntää mitään oikeuksia.

Metsästy. Riekonpyynnillä on tärkeä merkitys ja se olisi edelleenkin sallittava.

Karhun, suden ja ahman tappaminen olisi jätettävä vapaaksi, koska se on välttämätöntä porojen vuoksi.

Metsänkäyttöoikeudet. Pidettiin tärkeänä, että poromiehillä on oikeus ottaa tarvittavat nuotio-, laavu- ja kotapuut. Riekon pyytäjillä täytyisi olla oikeus ottaa ansoihin tarvittavat kaarrepuut.

Kulku- ja tieoikeudet. Ainakin paikkakuntalaisille olisi varattava vapaa liikkumisoikeus alueella.

Malmiesiintymiä tai -valtauksia ei alueella tiedetä olevan.

Matkailun ja retkeilyn kannalta ei mitään toivomuksia ole esitettävänä.

Asutussuunnitelmat. Herra Aikio täsmällistyi aikaisempaa lausuntoaan siten, että Kevojokivarten mahdollisesti suuntautuva asutus ei missään tapauksessa voi nousta Njaggaljärveä ylempiä.

8 §.

Paikkakuntalaisten taholta huomautettiin, että he siitä huolimatta, mitä komitea kokouksessa on esittänyt, suhtautuvat epäillen hankkeeseen ja vastustavat sitä jyrkästi.

9 §.

Kokous päättyi klo 17.30.

In fidem
Reino Kalliola

Pöytäkirja kokouksesta, joka luonnon- ja kansallispuistokomitean toimesta pidettiin Inarin pitäjän kirkonkylän kansakoulurakennuksessa kesäk. 29 p:nä 1950 klo 18.

Läsnä olivat komitean . . . (kuin s. 38) sekä Inarin hoitoalueen aluemetsänhoitaja M. Jaakkola, Lemmenjoen kullankaivajien yhdistyksen ja Inarin Kyrön poropaliskunnan edustaja herra Volmari Kangasniemi, edelleen herrat Jouni Kangasniemi ja Heimo Lehtola ynnä joitakin muita paikkakuntalaisia.

Puhetta johti metsäneuvos Lihtonen ja pöytäkirjaa piti allekirjoittanut Kalliola.

1 §.

Puheenjohtaja teki selkoa luonnonsuojelualueiden yleisestä merkityksestä . . . (kuin s. 38) Inarin pitäjän Lemmenjoelle suunnitellun kansallispuiston . . .

2 §.

Tri Kalliola esitti sen yksityiskohtaisen selvityksen, joka luonnontieteellisten seurain toimesta on laadittu suunnitellun Lemmenjoen kansallispuiston luonnosta, rajoituksesta ja rauhoituksen luonteesta.

3 §.

Todettiin, että ko. alue on etäisen asemansa vuoksi jäänyt lappalaisatustakin vaille. Kaukai-
sessa, tietöissä erämaassa sijaiten alue ei muutoinkaan, viime aikoina virinnyttä kullankaivuuharrastusta lukuunottamatta, taloudellisesti kiinnosta seudun asukkaita eikä Inarin kuntaa, mitä muun muassa tähän kokoukseen saapuneiden vähälukuisuus osoittaa.

4 §.

Käytiin kohta kohdalta lävitse suunnitellun luonnonsuojelualueen perustamisessa huomioon otettavia seikkoja. Saapuvilla olevien paikkakuntalaisten antamien tietojen ja toivomusten mukaan tehtiin näistä asioista pöytäkirjaan seuraavat merkinnät:

Yksityisten hallitsemat alueet suunnitellun luonnonsuojelualueen sisällä. Kaapin Jounin talo näyttää useita saraheinästöjä Lemmenjoen rannoilla, mahdollisesti myös Jomppasen talo. Morgamjärvellä on latokin. Mutta näiden niittyjen käytön oikeudellisesta luonteesta ei tiedetty mitään varmaa.

Laiduntaminen. Alue on tärkeätä poronhoitoaluetta, ja tämän elinkeinon harjoittamiselle ei voida asettaa rajoituksia. Morgam-Viipuksen laella on vasotusaita. Erotusaitoja ei alueella ole.

Muita kotieläimiä ei alueella liiku.

Kalastus. Lemmenjoki ei muihin Inarin vesiin verrattuna ole mikään erityisen kalaisa eikä sen kalastuksella ole suurta merkitystä, mutta paikkakuntalaisilla olisi kuitenkin säilytettävä kalastus-oikeus. Sen sijaan vieraspaikkakuntalaisilta kalastus, mahdollisesti onkimista ja uistelua lukuunottamatta, olisi kiellettävä.

Metsästy. Vain riekonpyynnillä on merkitystä ja sitäkin harjoitetaan melko vähän.

Karhun, suden ja ahman tappaminen olisi jätettävä vapaaksi.

Metsänkävyytoikeudet. Metsän käyttö voidaan rajoittaa porotaloudessa tarvittavan ja kullanhuuhtojille välttämättömän puun käyttöön. Talollisille erotettu yhteismetsä jää ehd. kansallispuiston ulkopuolelle.

Kulku-, tie- ja uitto-oikeudet. Alueella ei ole mitään teitä, vain kullankaivajien ym. polkuja. Lemmenjokea ei ole käytetty puutavaran uittoon.

Malmivaltaukset. Lemmenjokeen Morgam-tunturilta laskevat purot on kullanhuuhtojien toimesta laajalti vallattu, kuten komitealle on sille virallisesti jätetyistä selvityksistä ennestäänkin tunnettua. Kullanhuuhtonta on jo nyt perin pohjin muuttanut monen puronvarren maaston,

kuten komitea on itse käynnillään alueella voinut todeta. Vielä suurempia muutoksia on odotettavissa, kun eräillä valtausalueilla jo lähiaikoina alkaa koneellinen kaivostoiminta.

Kullankaivajien edustaja esitti toivomuksen, ettei heidän laillista ja suureen vauhtiin pääsystä toimintaansa tulisi rajoittamaan. Kullankaivajilla ei muutoin ole mitään alueen rauhoittamista vastaan ja he selittävät olevansa valmiit mukautumaan niihin järjestelyihin, jotka alueen luonnon suojelemiseksi muissa suhteissa katsotaan tarpeelliseksi.

Matkailu ja retkeily. Alueella on hankalan pääsyn vuoksi käynyt varsin vähän retkeilijöitä. Viime vuosien kullanhuuhtonta on kuitenkin innostanut myös joitakin matkailijoita hakeutumaan Lemmenjoelle asti. Toistaiseksi ei ole suoritettu mitään järjestelyjä varsinaisen matkailun suuntaamiseksi alueelle.

5 §.

Kokous päättyi klo 19.30.

In fidem
Reino Kalliola

Pöytäkirja kokouksesta, joka luonnon- ja kansallispuistokomitean toimesta pidettiin Sodankylän pitäjän Vuotson kylän majatalossa kesäk. 30 p:nä 1950 klo 13.

Läsnä olivat komitean . . . (kuin s. 38) sekä Luiron hoitoalueen aluemetsänhoitaja E. Vainio, Sodankylän kunnan edustajana (valtakirja liitteenä) asutuslautakunnan puheenjohtaja Viljo Uusitalo sekä joitakin muita paikkakuntalaisia.

Puhetta johti metsäneuvos Lihtonen ja pöytäkirjaa piti allekirjoittanut Kalliola.

1 §.

Puheenjohtaja teki selkoa luonnonsuojelualueiden yleisestä merkityksestä . . . (kuin s. 38) Sodankylän pitäjään Nattastunturien seudulle suunnitellun Sompion luonnonspuiston . . .

2 §.

Tri Kalliola esitti sen yksityiskohtaisen selvityksen, joka luonnontieteellisten seurain toimesta on laadittu suunnitellun Sompion luonnonspuiston luonnosta, rajoituksesta ja rauhoituksen luonteesta.

3 §.

Käytiin kohta kohdalta lävitse suunnitellun luonnonsuojelualueen perustamisessa huomioon otettavia seikkoja. Saapuvilla olevien paikkakuntalaisten antamien tietojen ja toivomusten mukaan tehtiin näistä asioista pöytäkirjaan seuraavat merkinnät:

Minkäänlaisia yksityisten hallitsemia alueita ei suunnitellun luonnonspuiston rajojen sisällä ole.

Laiduntaminen. Seudun porot liikkuvat kesäisin Saariselän tuntureilla. Kevättalvella tokat nousevat joskus, kun alhaalla metsissä on »huono kaivos», ylös Nattastuntureille. Huomattavia jäkälämaita ei suunnitellulla luonnonsuojelualueella missään ole. Kuitenkaan ei porojen laiduntamista tulisi rajoittaakaan.

Muita kotieläimiä ei alueella pidetä.

Kalastus. Nattusjoessa on harjoitettu vähäistä tammukan ym. kalastusta. Sodanaikainen

ryöstökäkalastus vaikutti hyvin tuhoisasti kalakantaan. Sen vuoksi ja muutoinkin olisi hyvä, jos suunnitellulle luonnonsuojelualueelle lankeavat latvavedet rauhoitettaisiin kaikelta kalastukselta.

Metsästys. Pidettiin suotavana, että alue rauhoitettaisiin metsästykseltä, koska se silloin tehokkaasti palvelisi laajaa ympäristöä riistan leviämiskeskuksena. Rauhoitus ei kuitenkaan voisi koskea karhua, sutta, ahmaa eikä ilvestä. Kotkankin rauhoittamista pidettiin arveluttavana.

Metsänkätöoikeuksiin nähden ei esitetty muita toivomuksia kuin että poromiesten tulisi saada ottaa nuotio-, kota- yms. puut.

Malmivaltauksia ei alueella tiettävästi ole. Alueen ulkopuolelle jäävällä Pesselmävaaralla suunniteltiin takavuosina kiilleliuskeen louhintaa, mutta tämäkin hanke on jäänyt sikseen.

Matkailusta ja retkeilystä ilmoitettiin, että Nattastuntureilla käy kevättalvella jonkin verran hiihtäjiä. Kesäretkeilijöitä sen sijaan näkee vain poikkeuksellisesti.

Alueen rajoitus. Suunniteltua luonnonpuistoa ehdotettiin laajennettavaksi niin, että se ulottuisi Sompiojärveen saakka, jolloin Pyhänturikin tulisi kokonaisuudessaan kuulumaan siihen.

4 §.

Paikkakuntalaisten taholta esitettiin erityinen tyytyväisyys sen johdosta, että seudulle suunnitellaan luonnonpuiston perustamista, ja ilmoitettiin, että hankkeeseen suhtaudutaan kaikin puolin myönteisesti.

5 §.

Kokous päättyi klo 14.30.

In fidem
Reino Kalliola

Pöytäkirja kokouksesta, joka luonnon- ja kansallispuistokomitean toimesta pidettiin Tervolan pitäjän Vähäjoella kauppias Ryytin navetassa heinäk. 1 p:nä 1950 klo 12.

Läsnä olivat komitean ... (kuin s. 38) sekä Kemian hoitoalueen aluemetsänhoitaja Y. Piispanen, 194. maanlunastuslautakunnan edustaja teknikko Lauri Holma ynnä noin 30 paikallista asutustilallista.

Puhetta johti metsäneuvos Lihtonen ja pöytäkirjaa piti allekirjoittanut Kalliola.

1 §.

Puheenjohtaja teki selkoa luonnonsuojelualueiden yleisestä merkityksestä ... (kuin s. 38) Simon ja Tervolan pitäjiin suunnitellun Runkauksen luonnonpuiston...

2 §.

Tri Kalliola esitti selvityksen suunnitellun luonnonpuiston luonnosta, rajoituksesta ja rauhoituksen luonteesta. Puisto käsittää kaksi lohkoa: Ahma-aavan alueen Simossa ja Hattuselän aapa-alueen Tervolassa.

3 §.

Syntyneessä yleiskeskustelussa Vähäjoen asutustilalliset esittivät monenlaisia epäilyksiä luonnonpuistosuunnitelman Hattuselän lohkon osalta. Kielteiseltä suhtautumiselta tosin taitui kärki, kun saatiin kuulla, että alueen rajoitusta on jo alkuperäisestä suunnitelmasta huomattavasti muu-

tettu, nimittäin niin, että Reutu-aapa jää luonnonpuiston ulkopuolelle ja puiston länsiraja siirtyy n. 700 m itään päin, joten asutustilojen ja puiston väliin jää tämän levyinen lohko valtionmaata. Mutta hanketta epäiltiin edelleenkin, koska pelättiin luonnonpuiston sittenkin monessa kohdassa rajoittavan Vähäjoen asutustilallisten muutoinkin vaikeata elämää ja niukkaa toimeentuloa. (Asutusalueen sijoitusta pidettiin epäonnistuneena ja muitakin valtion toimenpiteitä alueen suhteen arvosteltiin ankarasti.) Edelleen huomautettiin, että valtiovallan olisi tehtävä kaikkensa seudun kohentamiseksi eikä luonnonpuistosuunnitelmalla estettävä asutusalueen jatkuvaa laajenemista. Paikkakunnalla on toivottu, että valtionmaiden jatkuvalla ojittamisella saadaan nykyisin tuhoisa hallaisuus vähitellen loppumaan, mutta nyt nämäkin toiveet on haudattava, sanottiin.

Tämän johdosta komitean taholta selitettiin seuraavaa:

Luonnonpuiston perustaminen ei tule loukkaamaan paikkakuntalaisten nykyisiä oikeuksia. Mikäli nykyisten asutustilojen elinkelpoisuus vaatii niiden laajentamista, on mahdollisuus siihen olemassa, vaikka luonnonsuojelun perustetaankin. Mahdollisten uusien tilojen perustamista luonnonsuojeluhanke rajoittaa, mutta asutuksen laajenemiseen muilla asutusalueilla ja kokonaan uusien asutusalueiden perustamiseen on Peräpohjolassa jatkuvasti tilaa ja edellytyksiä. Suunniteltua luonnonpuistoa ei voida sijoittaa muualle kuin juuri sellaisille viljelyskelpoisille soille kuin ko. alue on. Vastataksaan tarkoitustaan tutkimusalueena ja opetuksellisena retkeilykohteena, johon mahdollisimman monet suoviljelijät ja retkikunnat voivat käydä tutustumassa, alueen tulee sijaita myös asutuksen ja teiden ulottuvilla. Tieteelliset asiantuntijat ovat katsoneet juuri ko. alueen täyttävän nämä edellytykset. Mitä taas seudun hallaisuuteen tulee, niin ko. suoluodeella ei voine olla tässä suhteessa mitään merkitystä. Suon kuivattaminen vaikuttaa vain juuri sen paikallisilmaston muuttamiseen. Seudun ilmaston muuttaminen edellyttäisi ilmeisesti koko seutukunnan soiden kuivatusta, ja tulos olisi siinäkin tapauksessa hyvin kyseenalainen.

Paikkakuntalaiset myönsivät, että jatkuvalla soiden viljelyskelpoisuuden ja viljelystapojen tieteellisellä tutkimisella olisi suuri käytännöllinen merkitys ja että tällaisen koetoiminnan yhdistäminen ko. luonnonpuistohankkeeseen tekisi sen helpommin ymmärrettäväksi.

Simon puolella olevan Ahma-aavan lohkon suhteen ei esitetty mitään epäilyksiä tai varauksia.

4 §.

Käytiin kohta kohdalta lävitse suunnitellun luonnonsuojelun perustamisessa huomioon otettavia seikkoja. Saapuvilla olevien paikkakuntalaisten antamien tietojen ja toivomusten mukaan tehtiin näistä asioista pöytäkirjaan seuraavat merkinnät:

Minkäänlaisia yksityisten hallitsemia alueita ei suunnitellun luonnonpuiston rajojen sisällä ole. *Laiduntaminen.* Seutu kuuluu Narkauksen poropaliskuntaan. Porojen liikkuminen suunnitellun luonnonpuiston alueella on melko vähäistä, mutta sitä ei ilman alueen aitausta voida estääkään. Lehmät ja lampaat kulkevat jonkin verran myös valtionmaan puolella, mutta tuskin suunnitellun luonnonpuiston alueella asti.

Kalastus. Alueella ei kalastuksellisesti ole mitään merkitystä.

Metsästys. Myös metsästys ko. alueella on vähäistä. Oravanpyytäjät ovat kuitenkin sielläkin liikkuneet.

Metsänkätö-, kulku- ja tieoikeuksiin nähden ei esitetty mitään toivomuksia.

Malmiesiintymiä ei alueella paikkakuntalaisten tietämän mukaan ole.

Matkailun ja retkeilyn kannalta alueella ei ole mitään merkitystä.

5 §.

Kokous päättyi klo 14.30.

In fidem
Reino Kalliola

Pöytäkirja kokouksesta, joka luonnon- ja kansallispuistokomitean toimesta pidettiin Savukosken pitäjän Martin kylässä metsähallinnon työnjohtajan Lentsun asunnossa heinäk. 3 p:nä 1950 klo 8.

Läsnä olivat komitean . . . (kuin s. 38, kansanedustaja Koivurantaa lukuunottamatta) sekä Ylikemin hoitoalueen aluemetsänhoitaja Väinö Hyhkö, Savukosken kunnan ja samalla Kemi—Sompion poropalis-kunnan edustajana kunnanvaltuuston puheenjohtaja, maanviljelijä Väinö Halonen, Savukosken kunnan yl. riistanhoitoyhdistyksen edustaja, rakennusteknikko Ville Nurmi sekä useita muita paikkakuntalaisia.

Puhetta johti metsäneuvos Lihtonen ja pöytäkirjaa piti allekirjoittanut Kalliola.

1 §.

Puheenjohtaja teki selkoa luonnonsuojelualueiden yleisestä merkityksestä . . . (kuin s. 38) Savukosken pitäjään suunnitellun Maltion luonnonpuiston . . .

2 §.

Tri Kalliola esitti sen yksityiskohtaisen selvityksen, joka luonnontieteellisten seurain toimesta on laadittu suunnitellun Maltion luonnonpuiston luonnosta, rajoituksesta ja rauhoituksen luonteesta.

3 §.

Käytiin kohta kohdalta lävitse suunnitellun luonnonsuojelun perustamisessa huomioon otettavia seikkoja. Saapuvilla olevien paikkakuntalaisten antamien tietojen ja toivomusten mukaan tehtiin näistä asioista pöytäkirjaan seuraavat merkinnät:

Yksityisten hallitsemat alueet. V. 1936 on tilallinen Arvid Nousulle lohkaistu pyykitetty 5 ha:n suuruinen palsta Maskaisenojan (metsähallinnon hoitoalueen kartalla Maanselänojan, kuvio 23) varrelta. Tilan nimi on Autio RNö 27 Martin kylää.

Ilmoitettiin, että tilallinen Eelis Värriöllä olisi Koutero-ojan sivupuron Kaitahaaran varrella jokin maanlunastuslautakunnan myöntämä nautinta.

Lisäksi on alueelta huutokaupattu tilapäisiä niitto-oikeuksia.

Laiduntaminen. Alue on sekä kesä- että talvilaiduntamisen kannalta tärkeätä poronhoito-alueetta. Alueella on vasotusaitoja, mutta ei erotusaitoja. Porotalouden harjoittaminen olisi jätettävä edelleenkin täysin vapaaksi.

Muita kotieläimiä ei alueella liiku.

Kalastus. Suunnitellun luonnonpuiston rajalla oleva, mutta sen ulkopuolelle jäävä Pyhäjärvi on tienoon tärkein kalastuspaikka. Alueen sisällä olevista puroista ja lammista pyydetään jonkin verran harria ja purolohta. Tätä kalastusta toivotaan paikkakunnan asukkaiden saavan edelleenkin vapaasti harjoittaa.

Metsästys. Metsästyksellä, varsinkin oravan ja riekon pyynnillä, on näillä seuduilla vielä suuri taloudellinen merkitys, joten sen harjoittamista ei tulisi vaikeuttaa. Sen sijaan korostettiin voimakkaasti sitä, että vieraspaikkakuntalaisille ei pitäisi myöntää metsästyslupaa suunnitellun luonnonpuiston alueella eikä muuallakaan valtionmailla. Karhun, suden, ahman ja ilveksen tappaminen olisi jätettävä vapaaksi, yleensä niiden eläinten, joista valtio kulloinkin maksaa tapporahoja.

Järjestetylle riistanhoidolle annettiin suuri arvo ja selitettiin, että luonnonpuistosuunnitelma ei saisi olla ristiriidassa sen kanssa, vaan sen tulisi päinvastoin tukea sitä.

Metsänkätöoikeudet. Paikkakuntalaisten toivomukset rajoittuvat porotaloudessa sekä metsästyksessä ja kalastuksessa tarvittavan puun käyttöön.

Malmivaltauksia ei alueella tiedetä olevan.

Matkailun ja retkeilyn kannalta ei suunnitellulla luonnonpuistolla voine olla sanottavaa merkitystä.

Alueen rajoitusta olisi edellämainitut yksityisten hallitsemat alueet huomioon ottaen ja selvien maastokohtien saamiseksi rajoille muutettava niin, että raja lännessä seuraisi edellämainittua Maskaisenojaa ja siitä erottuaan kääntyisi kulkemaan Linjavaaran laen ylitse Kaitalammiin, sieltä Jauratsilammiin ja sieltä Pyhäjärven rantaan.

4 §.

Paikkakuntalaisten puolesta huomautettiin lopuksi, että he suhtautuvat myönteisesti luonnonpuistosuunnitelmaan, mikäli paikallisten asukkaiden elinkeinollisia etuja ei sillä vaaranneta. Tässä suhteessa heillä oli ollut asiasta ennakoita kokonaan väärä käsitys.

5 §.

Kokous päättyi klo 10.30.

In fidem
Reino Kalliola

Pöytäkirja kokouksesta, joka luonnon- ja kansallispuistokomitean toimesta pidettiin Sallan pitäjän Hautajärven kylän kansakoulurakennuksessa heinäk. 4 p:nä 1950 klo 8.

Läsnä olivat komitean . . . (kuin s. 38, kansanedustaja Koivurantaa lukuunottamatta) sekä Sallan hoitoalueen metsänhoitaja O. Luoto, Kitkan hoitoalueen metsänhoitaja K. K. Meriläinen, Sallan piirin nimismies V. Alapeteri, Sallan kunnanhallituksen puheenjohtaja A. Virkkala, Kuusamon kunnan ja manttaalikunnan edustaja, maanviljelijä U. A. Virranniemi, 199. maanlunastuslautakunnan puheenjohtaja P. Kangas sekä noin 30 muuta paikkakuntalaista.

Puhetta johti metsäneuvos Lihtonen ja pöytäkirjaa piti allekirjoittanut Kalliola.

1 §.

Puheenjohtaja teki selkoa luonnonsuojelualueiden yleisestä merkityksestä . . . (kuin s. 38) Sallan ja Kuusamon pitäjiin suunnitellun Oulangan—Juuman kansallispuiston . . .

2 §.

Tri Kalliola esitti selvityksen suunnitellun kansallispuiston luonnosta, rajoituksesta ja rauhoituksen luonteesta.

Oulangan—Juuman luonnonsuojelun sisältyi jo 1930-luvulla silloiseen luonnon- ja kansallispuisto-ohjelmaan, mutta jäi silloin perustamatta isojaon keskeneräisyyden vuoksi. Isojako on Kuusamon puolella edelleen kesken, ja sodan aiheuttamien alueluovutusten vuoksi on suuri osa jo tehdystäkin työstä menettänyt merkityksensä ja tehtävä uudestaan. Siitä huolimatta luonnonsuojelusuunnitelmaa ei tulisi enää siirtää epämääräiseen tulevaisuuteen. Mahdollisuudet sekä asutuksen ja viljelyksen vaatimusten että luonnonsuojelun toteuttamiseen lienevät olemassa, kunhan ne vain hoidetaan yhtenäisen, ajoissa laaditun suunnitelman mukaan.

3 §.

Käytiin kohta kohdalta lävitse suunnitellun luonnonsuojelun perustamisessa huomioon otettavia seikkoja. Saapuvilla olevien paikkakuntalaisten antamien tietojen ja toivomusten mukaan tehtiin näistä asioista pöytäkirjaan seuraavat merkinnät:

Yksityisten hallitsemat alueet suunnitellun luonnonsuojelualueen sisällä. Ehdotetun kansallispuiston rajoitus perustuu 1930-luvun suunnitelmaan ja se tehtiin silloin siten, että alueen rajojen sisälle jäi mahdollisimman vähän niittyjä. Jos nämä nautintaniityt tai jotkin uudet niittyalueet isojaossa erotetaan yksityisille tiloille, ei kansallispuiston perustaminen ole sille esteenä, koska asianomaiseen lakiin voidaan tehdä tätä tarkoittava varaus, kuten on tehty nykyistenkin luonnonsuojelualueiden suhteen.

Tämän johdosta lausuttiin epäilyjä siitä, tultaisinko yksityisten niittynautintoja sittenkään kunnioittamaan. Keskustelussa kävi ilmi, että nämä epäilykset johtuivat siitä, että paikalliset metsänhoitajat ovat tulkinneet ehd. luonnonsuojelualueen nykyistä, metsähallituksen päätökseen perustuvaa rauhoitusta verraten ahtaasti, jopa eräissä kohdin, esim. niittyjen käytössä esiintyvän tarvepuun ottamiseen nähden, ahtaammin kuin mitä nykyisistä luonnonsuojelualueista on säädetty.

Maanlunastuslautakunnan edustaja ilmoitti, että jos Urriaavalle suunniteltu rintamamiesten sautusalue perustetaan, joudutaan Savina-joen seutu käyttämään asutukseen.

Laiduntaminen. Ehd. kansallispuiston alueella liikkuu Hautajärven, Kallungin ja Liikasen kylien poroja, joskus myös hevosia ja lehmiä sekä sattumalta lampaitakin.

Toivottiin, ettei tälle laiduntamiselle asetettaisi esteitä.

Kalastus. Hautajärveläiset pitävät itselleen tärkeänä kalastusta Savinajoessa ja Savilammissa. Toivotaan, että se jäisi edelleenkin vapaaksi.

Aluemetsänhoitaja Meriläisen mukaan Kiutakönkäässä on viime aikoina kalastettu verkoilla ja rysillä, mikä hänen maataloushallituksen kalatalousosastolta saamansa lausunnon mukaan on lain vastaista, sillä rakennuskaaren 17 luvun 11 §:n 3 mom. mukaan seisovilla pyydyksillä ei saa niin kalastaa, »että kala suljetaan toisen vedestä tai rauhoituspiiristä tahi että kalan nousu koskessa tehdään mahdottomaksi».

Tämän johdosta eräs Kiutakönkäässä mainitunlaista kalastusta harjoittanut henkilö lausui, että jos ko. kalastus Kiutakönkäässä kielletään, on kiellettävä myös »herrojen uistelu» tässä koskessa.

Metsästys. Paikkakunnalla metsätetään vielä melkein joka talosta, ja Oulangan varтта pidetään seudun parhaana oravan ja linturiistan pyyntipaikkana. Metsästysoikeuden tulisi sen vuoksi olla edelleenkin toistaiseksi vapaa. Petoeläinten rauhoittamista pidettiin joka tapauksessa mahdottomana.

Nimismiehen mukaan voitaisiin orava ja linnut rauhoittaa ehd. kansallispuistossa, koska se suuresti lisäisi ympäristön riistakantaa.

Metsänkäyttöoikeuksiin nähden ei esitetty muita toivomuksia kuin että poro- ja niittytaloudessa tarvittavan puun ottamiselle ei asetettaisi esteitä ja että metsästäjille ja kalastajille varattaisiin oikeus käyttää puuta tilapäiseen tulen tekoon.

Aluemetsänhoitajat esittivät edellisen johdosta ja sen perusteella mitä edellä jo niittyjen yhteydessä oli puhetta toivomuksen, että metsähallitus selvittäisi niitä määräyksiä, joilla ehd. kansallispuisto nyt jo on rauhoitettu, jottei nykyinen välitilajärjestely olisi ristiriidassa tulevien rauhoitussäännösten kanssa.

Kulku- ja tieoikeudet. Entiset oikeudet olisi säilytettävä.

Malmivaltauksista komitea ilmoitti jo saaneensa kauppa- ja teollisuusministeriöstä yksityiskohtaisen selvityksen.

Matkailu- ja retkeily. Suomen Matkailijayhdistyksellä on ennen ollut Kiutakönkäällä maja. Jyrävän könkään alle ovat sotilaat äskeisinä sotavuosina rakentaneet kenraali Siilasvuolle kalastusmajan, joka on sitten siirtynyt metsähallinnolle.

Toistaiseksi ei Kuusamon matkailuololoja vielä ole ehditty kehittää sille tasolle, jolla ne olivat ennen sotaa. Tulevaisuudessa Oulangan—Juuman kansallispuistosta saattaa kehittyä tärkeä matkailu- ja retkeilykohde.

4 §.

Kuusamon kunnan edustaja ilmoitti, että hän suhtautuu kielteisesti koko kansallispuistosuunnitelmaan. Väestö lisääntyy tällä maankulmalla nopeasti, hän sanoi. Toisaalta Sallan ja Kuusamon alueet ovat alueluovutusten johdosta pienentyneet. Edellytyksiä suuren alueen saattamiselle pysyvästi taloudellisesti tuottamattomaan tilaan ei sen vuoksi ole olemassa.

5 §.

Kokous päättyi klo 10.15.

In fidem
Reino Kalliola

Establishment of New Nature Parks and National Parks on State-owned Lands

Summary

The publication contains the report of the Nature Park and National Park Committee appointed by the Government in 1950, under the Chairmanship of Dr. V. L i h t o n e n, Divisional Chief in the Forest Service. The secretary of the committee was Dr. R e i n o K a l l i o l a, Government Inspector for the Protection of Nature. The work was based on the plan submitted to the government in 1949 by the leading natural science societies of the country.

In order to replace the nature reserves lost through the 1944 Armistice (Porkkala, Hiisjärvi, Kutsa, Pääskyspahta, Pummanki and Heinäsaaret) by new areas and to solve as a whole the question of nature parks and national parks, including the southern half of the country, the committee proposes the establishment of the following new protected areas:

N a t u r e p a r k s, to serve scientific research in the first place: Jussaari, Vaskijärvi, Vesijako Sinivuori, Häädetkeidas, Salamajärvi, Ulvinsalo, Paljakka, Runkaus, Maltio, Sompio, and Kevo.

N a t i o n a l p a r k s, intended both for scientific research and the use of the general public: Liesjärvi, Linnansaari, Petkeljärvi, Pyhähäkki, Rokua, Oulanka-Juuma, and Lemmenjoki.

The location and areas in sq.km. of the parks proposed can be seen from the map on p. 13. The table on p. 20 shows the distribution of the areas involved by classes of land use and growing stock, in million cu.m.

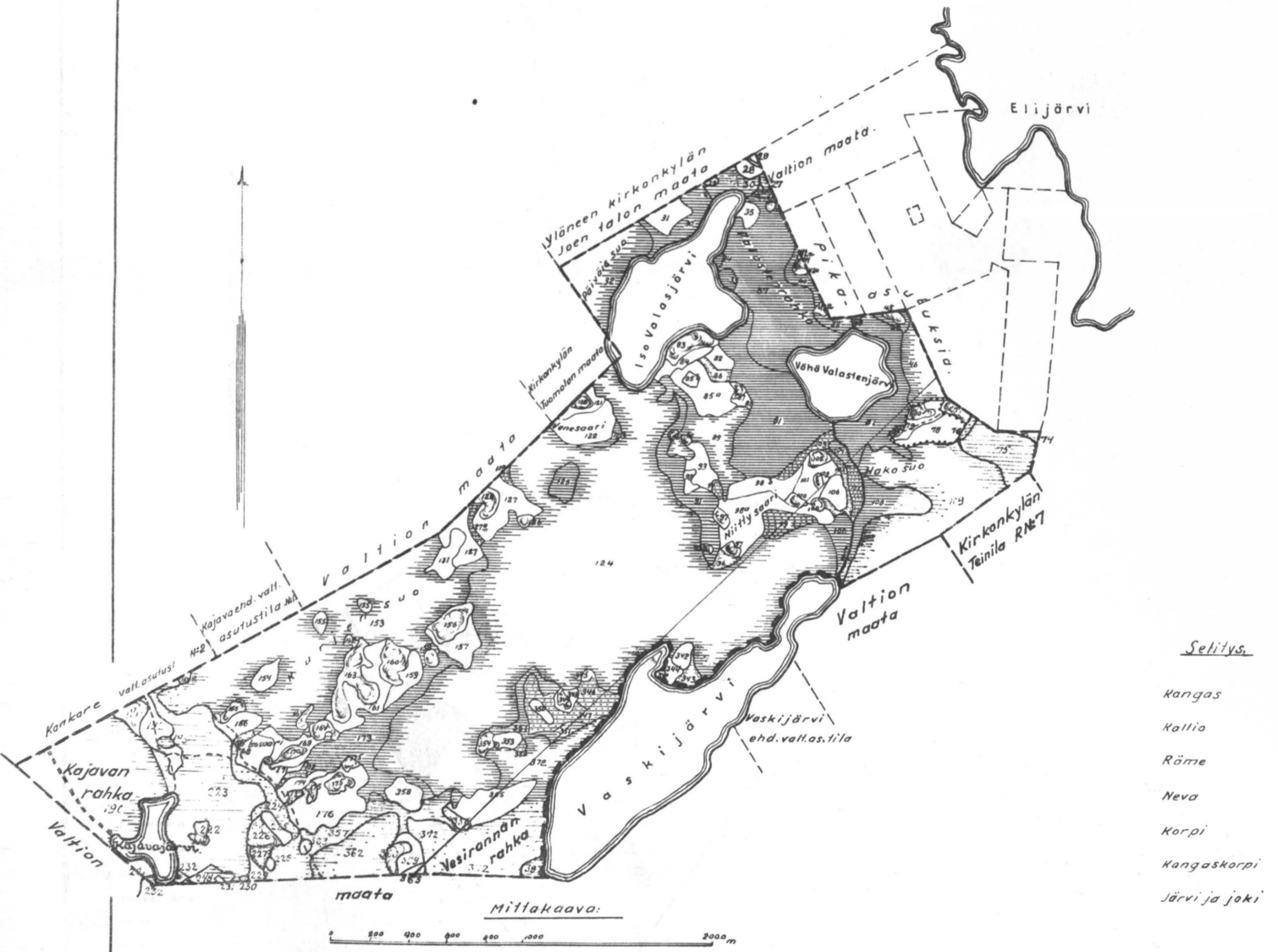
The committee proposes that the administration and supervision of the new nature parks and national parks should remain the responsibility of the central organs (Forest Service and Forest Research Institute) to which the areas in question belong at present.

VASKIJÄRVEN LUONNONPUISTO

YLÄNEEN KUNNASSA

(Metsähallinnon Vakk-Suomen hoitoalueen kartta, 4. lehti)

Selitys.

- Kangas
- Kallio
- Rämö
- Neva
- Korpi
- Kangaskorpi
- Järvi ja joki

VESIJAON LUONNONPUISTO

PADASJOEN KUNNASSA

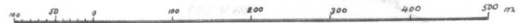
Metsätieteellisen Tutkimuslaitoksen kartta v. 1927.

Selitys.

- Kangas.
- Kangaskorpi
- Korpikangas
- Korpi
- Kangasräme
- Rämpe
- Neva
- Kallio III
- Järvi, puro, salapuro
- Maantie, retkeilypolku
- Sähkölinja

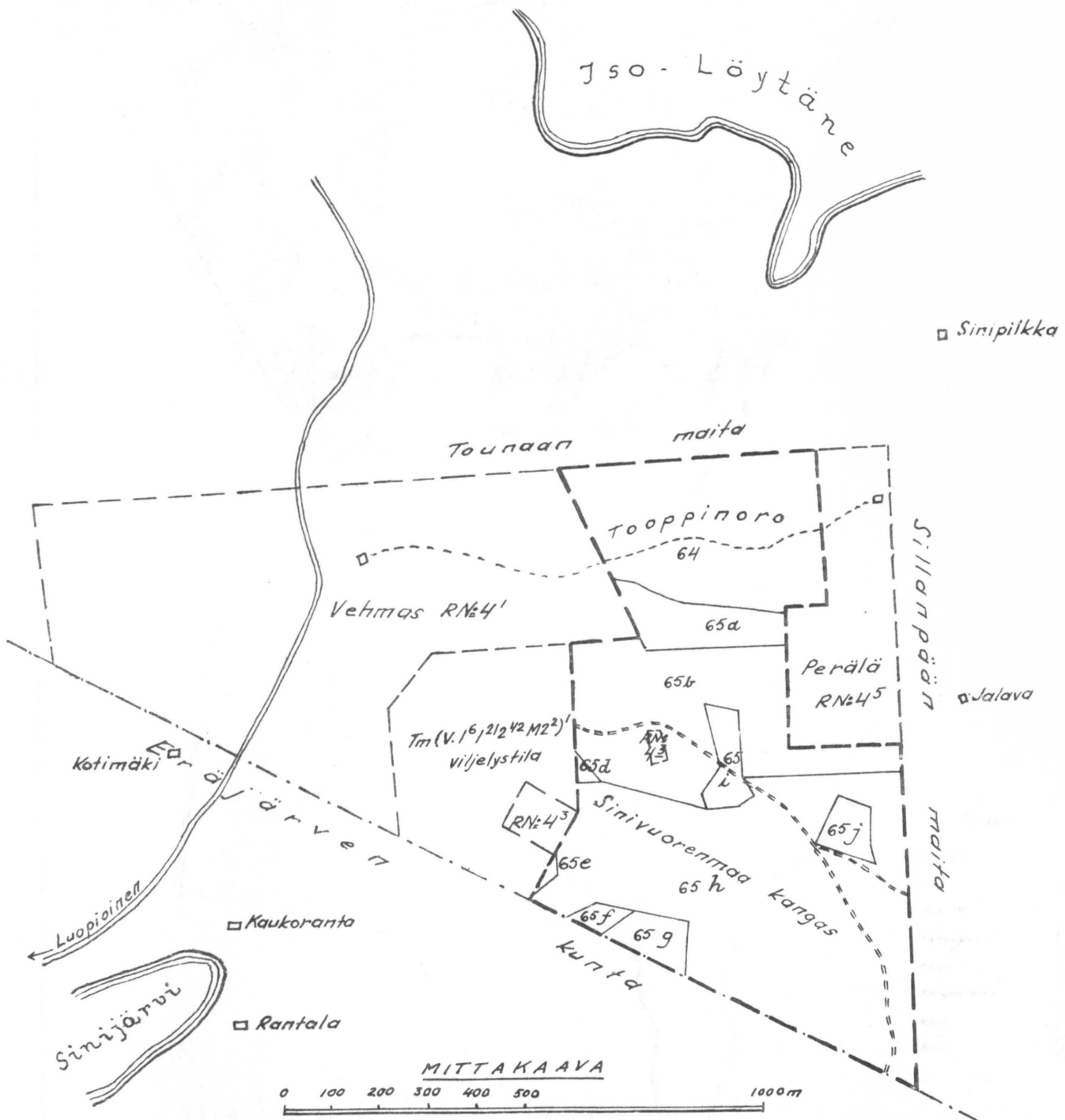
Mittakaava:

SINIVUOREN LUONNONPUISTO

LÄNGELMÄEN KUNNASSA

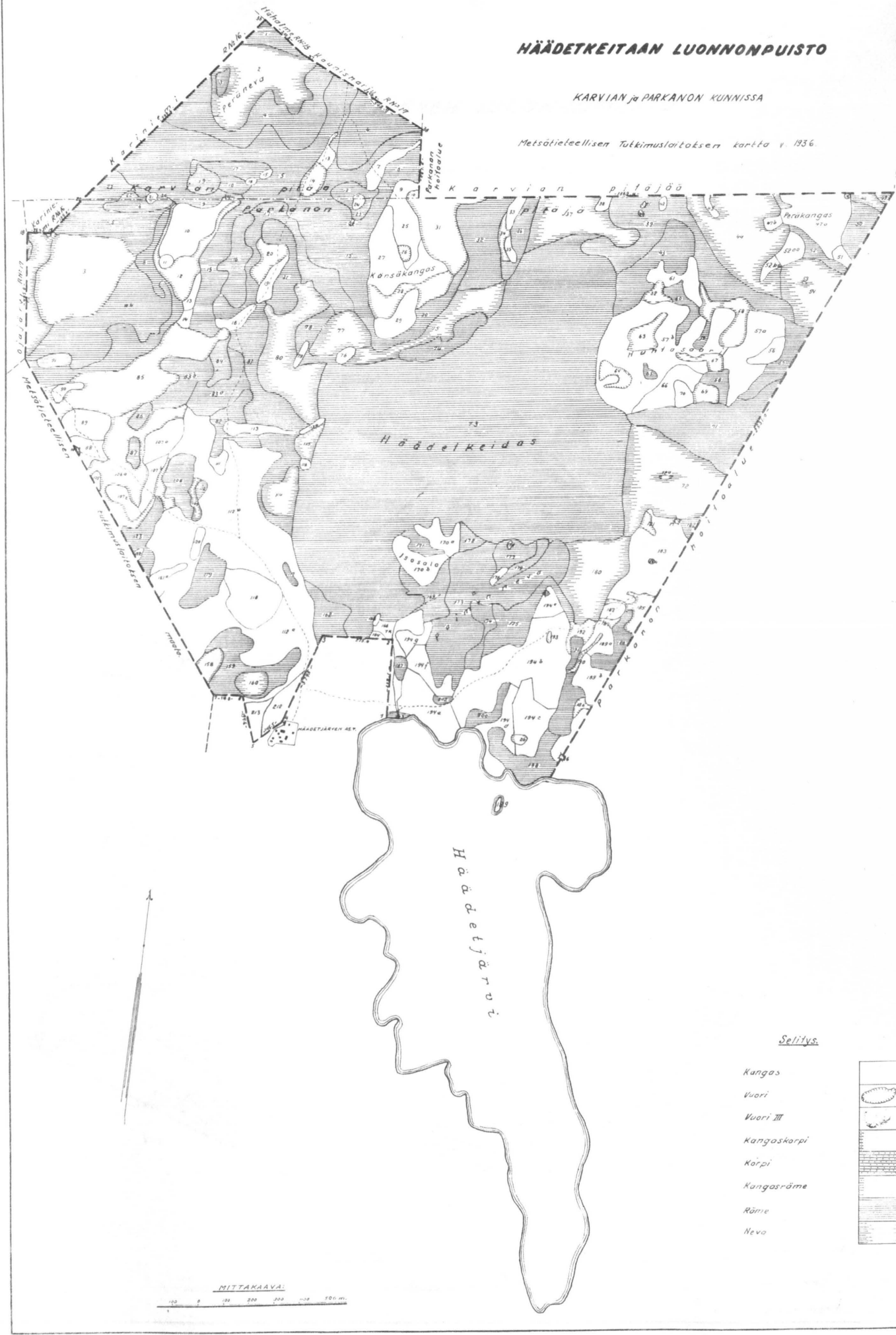
Metsähallinnon Keski-Hämeen hoitoalueen kartta 8. lehti

HÄÄDEKREITÄÄN LUONNONPUISTO

KARVIAN ja PARKANON KUNNISSA

Metsätieteellisen Tutkimuslaitoksen kartta v. 1936.

Selitys.

- Kangas
- Vuori
- Vuori III
- Kangaskorpi
- Korpi
- Kangasräme
- Rönte
- Nevo

MITTAKAAVA

SALAMAJÄRVEN LUONNONPUISTO

KIVIJÄRVEN KUNNASSA

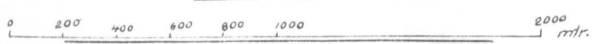
(Metsähallinnon Kivijärven hoitoalueen kartta, 2. lehti)

SELITYS

- KANGAS
- RÄME
- NEVA
- KORPI
- KANGASKORPI
- LOUHIKKO
- SÄÄSTÖMETSÄ

MITTAKAAVA:

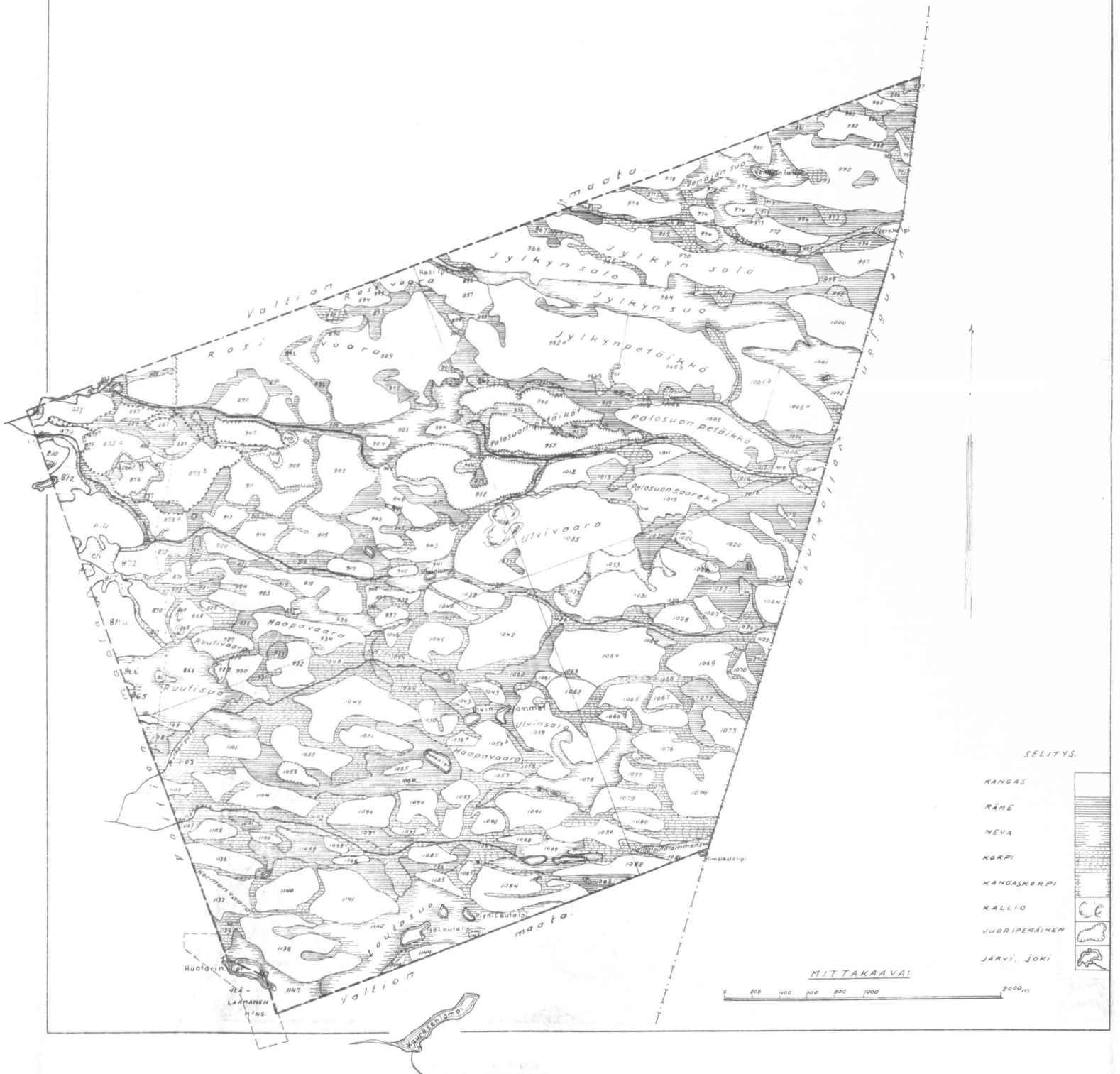

ULVINSALON LUONNONPUISTO

KUHMON KUNNASSA

(Metsähallinnon Kuhmon hoitoalueen kartta, 4. lehti)

SELITYS.

- KANGAS
- RÄHE
- NEVA
- KORPI
- KANGASBORPI
- KALLIO
- VUORIPERÄINEN
- JÄRVI, JOKI

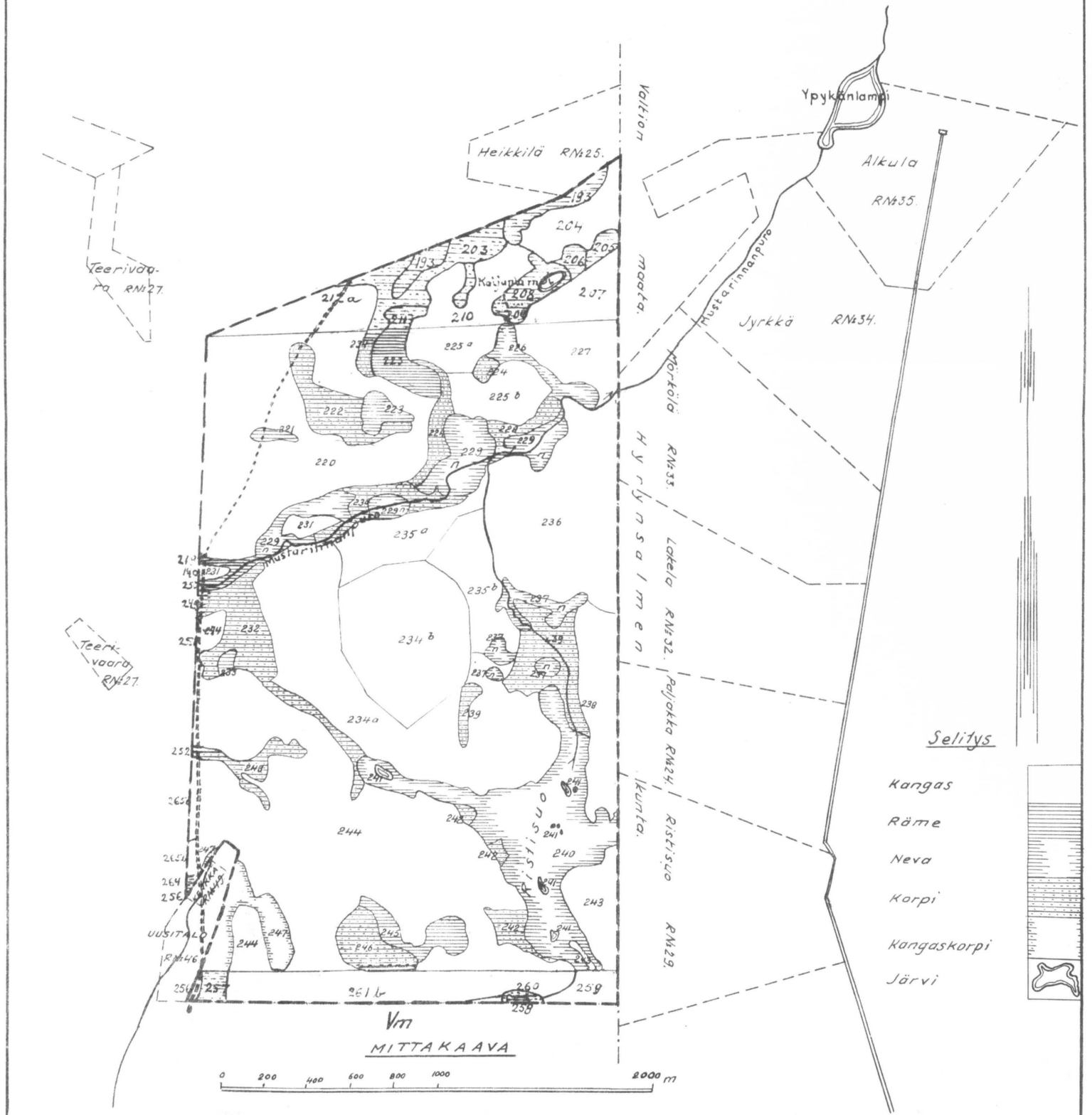
MITTAKAAVA:

PALJAKAN LUONNONPUISTO

PUOLANGAN KUNNASSA

(Metsähallinnon Puolangan hoitoalueen kartta, 13. lehti)

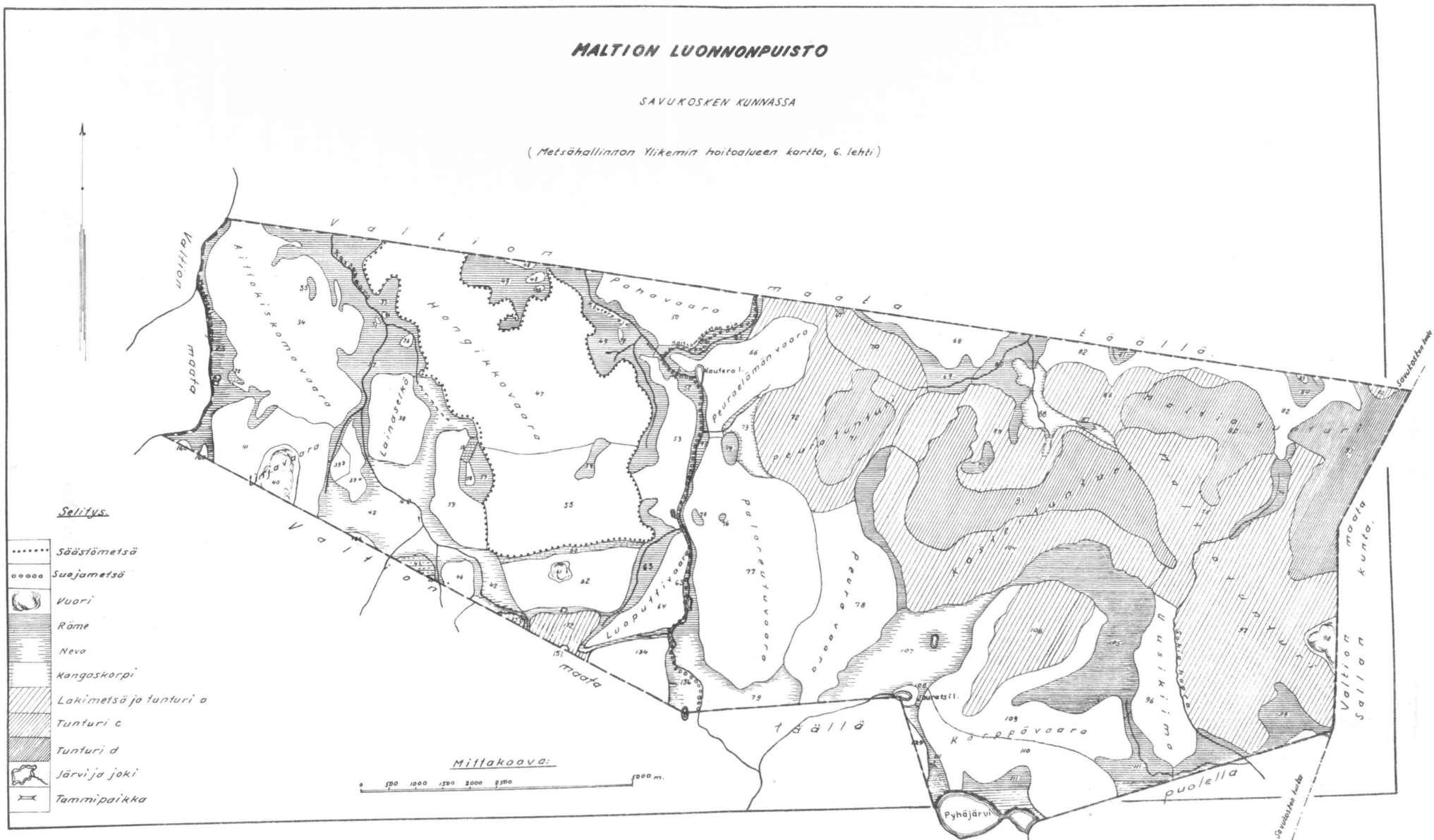

MALTION LUONNONPUISTO

SAVUKOSKEN KUNNASSA

(Metsähallinnon Ylikemrin hoitoalueen kartta, 6. lehti)

Selitys.

- ..... Säästämetsä
- o o o o o Suojametsä
- Vuori
- Räme
- Neva
- Kangaskerpi
- Lakimetsä ja tunturi a
- Tunturi c
- Tunturi d
- Järvi ja joki
- Tammipaikka

Mittakaava:

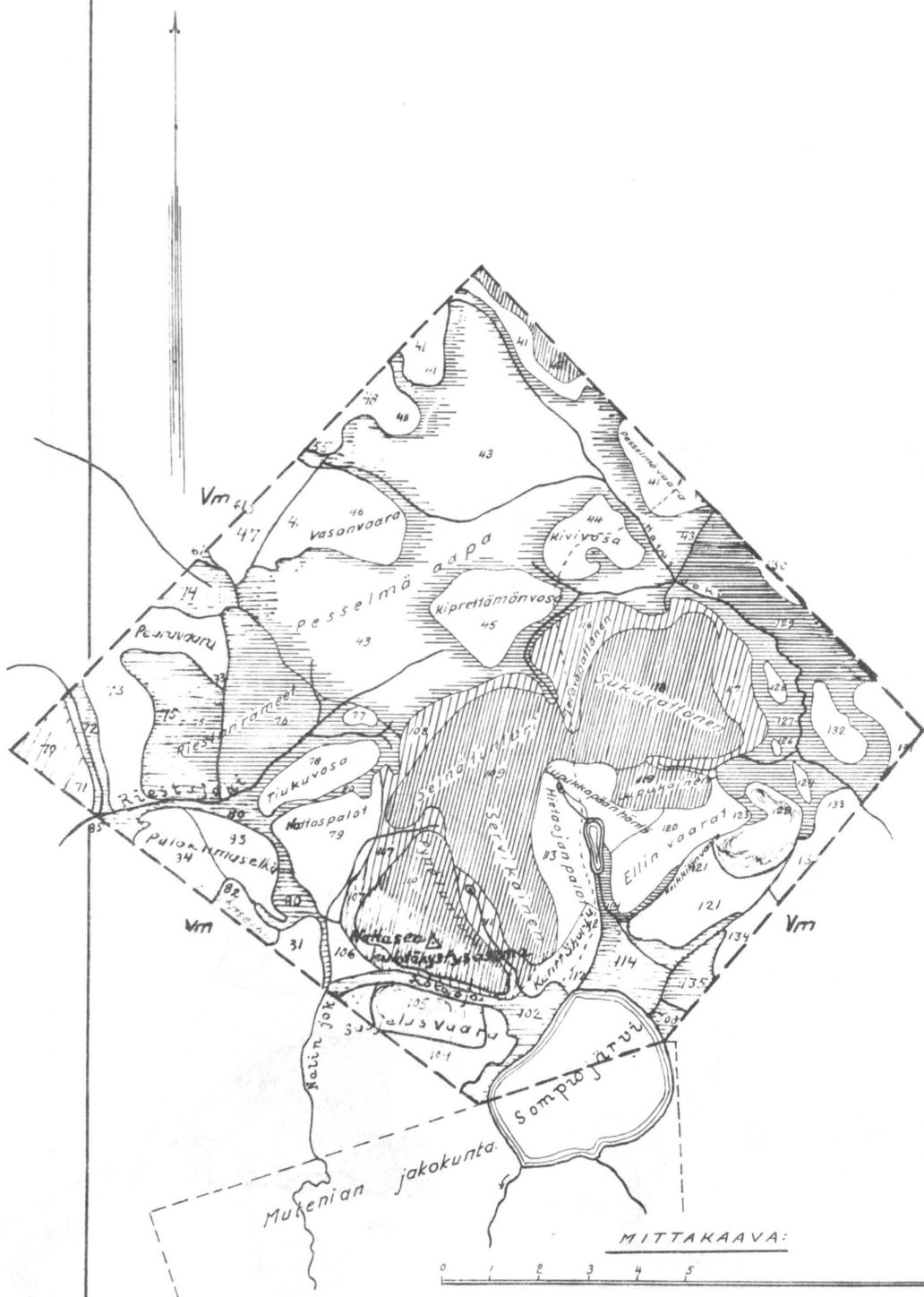

SOMPION LUONNONPUISTO

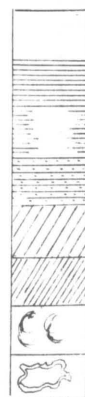
SODANKYLÄN KUNNASSA

(Metsähallinnon Luiron hoitoalueen kartta, 1. lehti)

Selitys.

- Kangas
- Räme
- Neva
- Korpi
- Lakimetsätunturia ja b
- Tunturi c
- Vuori
- Järvi

KEVON LUONNONPUISTO

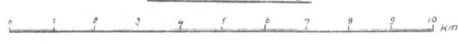
UTSJOEN KUNNASSA

(Metsähallinnon Utsjoen hoitoalueen kartta, 1. lehti)

Selitys.

- Räme
- Kangasräme
- Neva
- Aukea tunturi (Tunt. d.)
- Koivupensaikka kasvava vyöhyke (Tunt. c)
- Hajallaan tavattavien havup. vyöhyke (Tunt. a)
- Lokimetsä, Kalliometsä.
- Järvi ja joki

LIESJÄRVEN KANSALLISPUISTO

TAMMELAN KUNNASSA

(Metsähallinnon Tammelan hoitoalueen kartta, 13. lehti)

Kantelusjärvi

Selitys.

Kangas

Korpi

Kangaskorpi

Kallio

Järvi ja joki

Vesi-jätö

Säästömetsän raja

LINNANSAAREN KANSALLISPUISTO

RANTASALMEN KUNNASSA

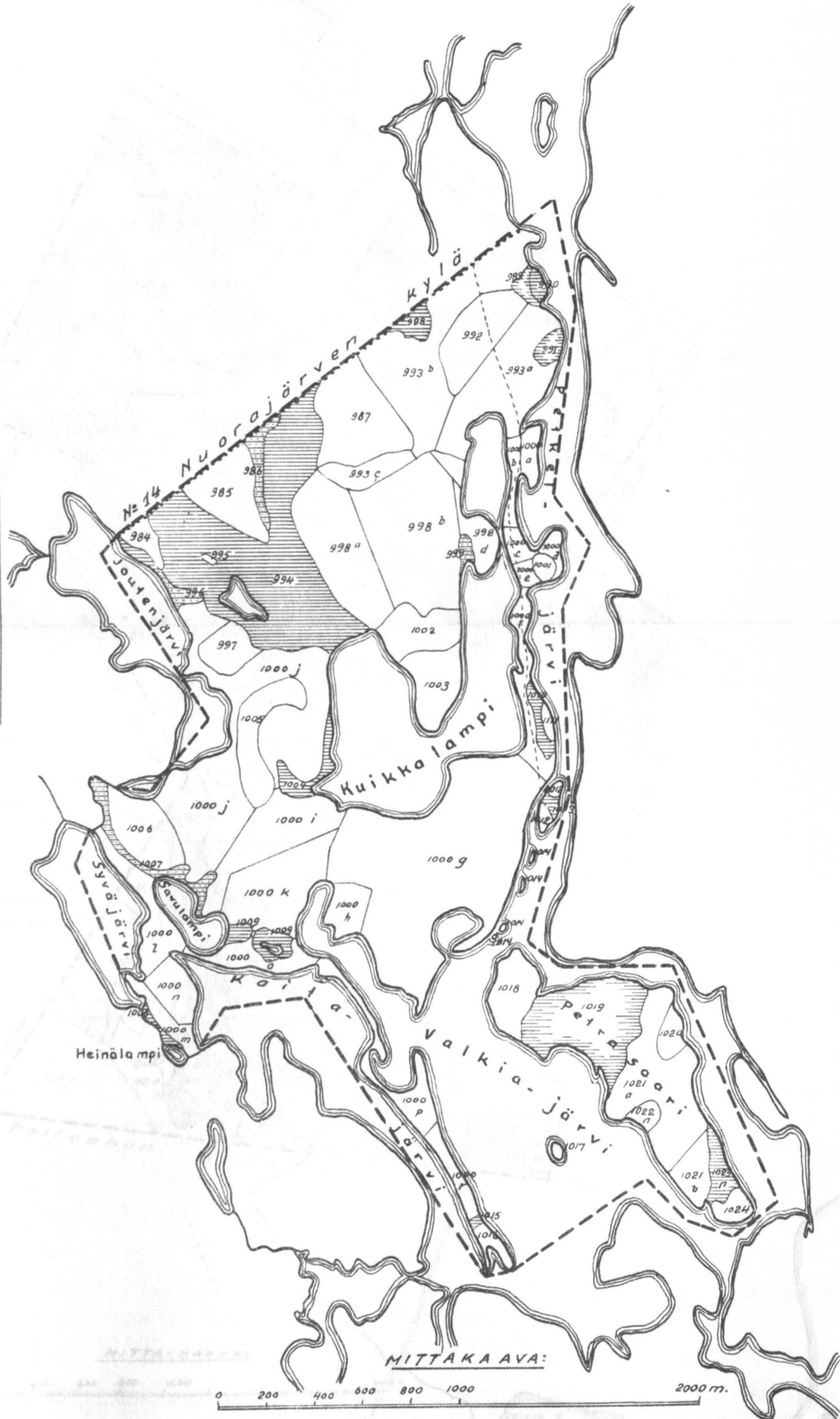

PETKELJÄRVEN KANSALLISPUISTO

ILOMANTSIN KUNNASSA

(Metsähallinnon Ilomantsin hoitoalueen kartta, 4. lehti)

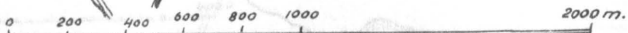

Selitys:

- Kangas
- Räme
- Kangsräme
- Nevo
- Korpi
- Kangaskorpi
- Järvi, joki
- Säästämetsä

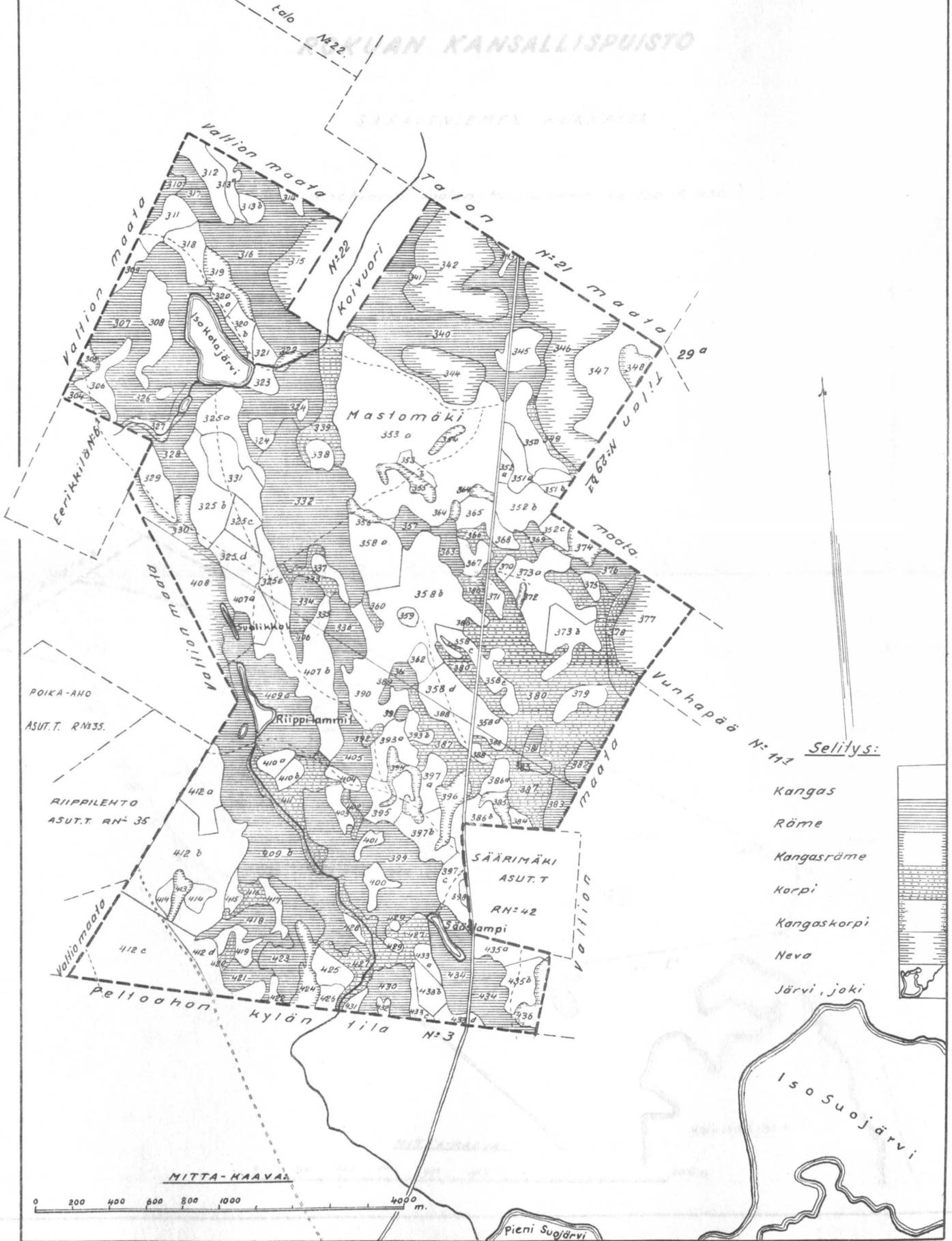
MITTAKAAVA:

PYHÄHÄKIN KANSALLISPUISTO

SAARIJÄRVEN KUNNASSA

(Metsähallinnon Saarijärven hoitoalueen kartta, 2. lehti)

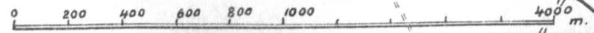

Selitys:

- Kangas
- Röme
- Kangasröme
- Korpi
- Kangaskorpi
- Neva
- Järvi, joki

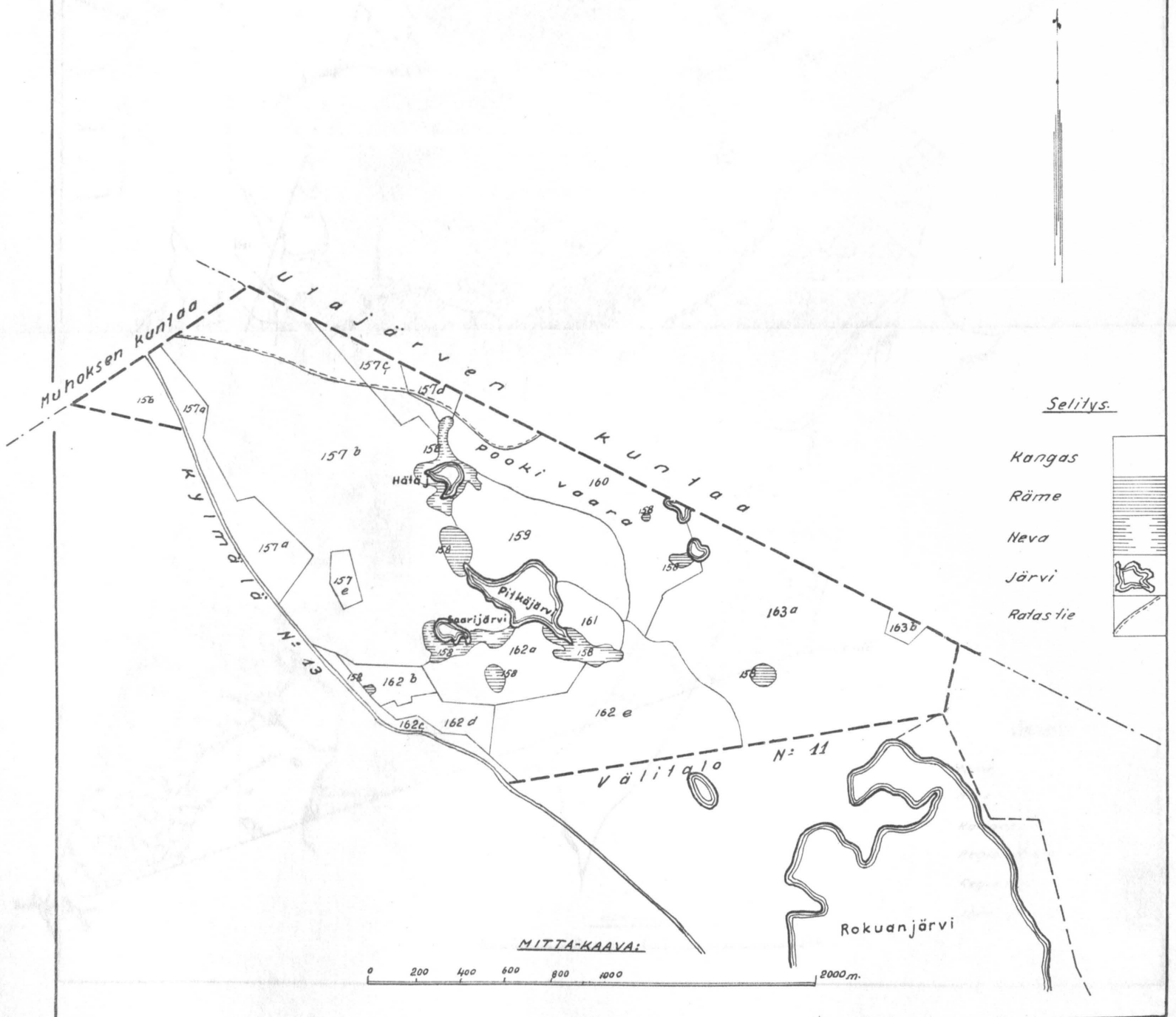
MITTA-KAAVA

ROKUAN KANSALLISPUISTO

SÄRÄISNIEMEN KUNNASSA

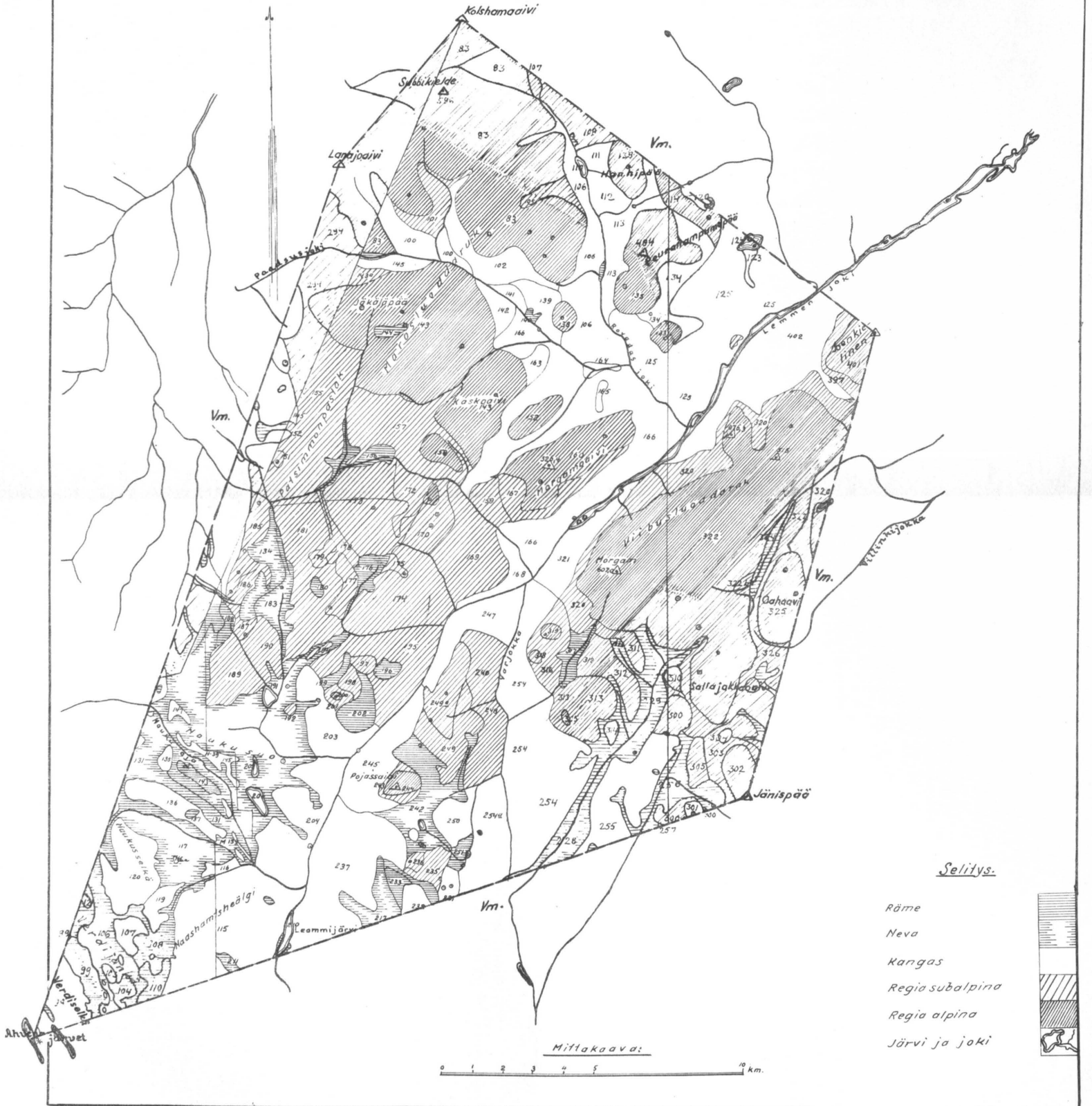
(Metsähallinnon Vaalan hoitoalueen kartta 8. lehti)

LEMMEJÖEN KANSALLISPUISTO

INARIN KUNNASSA

(Metsätalinnon Inarin hoitoalueen kartta, 3. lehti)
Ursioen 3.

Publications of the Society of Forestry in Finland:

- ACTA FORESTALIA FENNICA.** Contains scientific treatises dealing with forestry in Finland and its foundations. The volumes, which appear at irregular intervals, generally contain several treatises.
- SILVA FENNICA.** Contains essays and short investigations in the subject of forestry in Finland. Published at irregular intervals. Each essay appears as a separate volume.
- COMMENTATIONES FORESTALES.** Contains investigations and other essays regarding forestry and other spheres connected with it in other countries than Finland. Published at irregular intervals. Each volume generally contains only one treatise.

Die Veröffentlichungsreihen der Forstwissenschaftlichen Gesellschaft in Finnland:

- ACTA FORESTALIA FENNICA.** Enthalten wissenschaftliche Untersuchungen über die finnische Waldwirtschaft und ihre Grundlagen. Sie erscheinen in unregelmässigen Abständen in Bänden, von denen jeder im allgemeinen mehrere Untersuchungen enthält.
- SILVA FENNICA.** Diese Veröffentlichungsreihe enthält Aufsätze und kleinere Untersuchungen zur Waldwirtschaft Finnlands. Sie erscheint in unregelmässigen Abständen. Jeder Aufsatz erscheint als besonderer Band.
- COMMENTATIONES FORESTALES.** Enthalten Untersuchungen und Beiträge zur Waldwirtschaft und damit zusammenhängenden Fragen für andere Länder als Finnland. Sie erscheinen in unregelmässigen Abständen. Jeder Band enthält im allgemeinen nur eine Untersuchung.

Publications de la Société forestière de Finlande:

- ACTA FORESTALIA FENNICA.** Contient des études scientifiques sur l'économie forestière en Finlande et sur ses bases. Paraît à intervalles irréguliers en volumes dont chacun contient en général plusieurs études.
- SILVA FENNICA.** Contient des articles et de petites études sur l'économie forestière de Finlande. Paraît à intervalles irréguliers. Chaque article constitue habituellement un volume.
- COMMENTATIONES FORESTALES.** Contient des études et des articles sur l'économie forestière et les branches connexes dans les pays autres que la Finlande. Paraît à intervalles irréguliers. En général, chaque volume ne contient qu'une étude.